ENPI EAST FLEG II

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА II»

THE WORLD BANK IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

IUCN

WWF

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з WWF та МСОП

www.enpi-fleg.org

Аналіз законодавчої бази і практики ведення мисливського господарства деяких країн Європейського Союзу

М.О. Мироненко, А.-Т. Башта, Р.І. Новіков, О.І. Станкевич-Волосянчук, О.Р. Проців, І.В. Делеган, В.Р. Бурмас, І.В. Гуль, І.М. Шеремет, Д.Ю. Карабчук

Жовтень 2015

© WWF-DCP, Ukraine / Roman Novikov

ЗМІСТ

ВСТУП 4

1. **Загальний огляд законодавчої бази мисливського господарства країн Європейського Союзу** 6

2. **Аналіз Угоди про асоціацію між Україною та ЄС** 14

3. **Порівняльний аналіз законодавчої бази і практики ведення мисливського господарства України з ближніми країнами Європейського Союзу (Польщею, Словаччиною, Угорщиною)** 16

3.1. Порівняльний аналіз законодавчої бази 16

3.2. Організація управління мисливського господарства та полювання 22

3.3. Особливості збереження рідкісних і червонокнижних видів фауни під час ведення господарства та проведення полювань 34

3.4. Взаємодія між мисливськими організаціями та місцевими громадами. Правовий та практичний аспекти 45

4. **Аналіз ефективності ведення мисливського господарства в інших зарубіжних країнах** 49

5. **Порівняння та актуальність історичного досвіду Галичини кінця ХХ – початку ХХ століття для державного регулювання мисливського господарства сучасної України** 54

6. **Формулювання пропозицій щодо адаптування позитивного досвіду державного управління мисливським господарством країн Європейського Союзу** 58

6.1. Ключові пропозиції 58

6.2. Приклад дорожньої карти законодавчого врегулювання проблем мисливського господарства 61

Література 64

ДОДАТОК 1: Витяги з додатків директиви 2009/147/ЄС «Про захист диких птахів», які стосуються мисливської справи 66

ДОДАТОК 2: Витяги з додатків директиви № 92/43/ЄС «Про збереження природних оселищ та видів природної фауни та флори», які стосуються мисливської справи 71

ДОДАТОК 3: Витяги з тексту угоди про асоціацію між Україною та ЄС, які стосуються мисливської справи 77

ДОДАТОК 4: Ознайомлення із мисливським господарством на прикладі низових мисливських колективів, мисливські угіддя яких розташовані на території лісогосподарських підприємств у Польщі 87

ДОДАТОК 5: Ознайомлення із мисливським господарством на прикладі низових мисливських колективів, мисливські угіддя яких розташовані на території лісогосподарських підприємств у Словаччині 90

ДОДАТОК 6: Ознайомлення із мисливським господарством на прикладі низових мисливських колективів, мисливські угіддя яких розташовані на території лісогосподарських підприємств в Угорщині 92

ДОДАТОК 7: Визначення категорії мисливських угідь та розміру орендної плати в Польщі 94

ДОДАТОК 8: Основні положення порядку проведення оцінки шкоди і виплати відшкодування збитку, нанесену лісовим і сільськогосподарським культурам від ведення мисливського господарства (на підставі розпорядження міністра охорони навколишнього середовища Польщі від 15 липня 2002 року) 97

ДОДАТОК 9: Резолюція учасників круглого столу «Закордонний досвід та розвиток мисливського господарства в Україні», який відбувся 13 травня 2015 року у м.Львові 99

Вступ

Тісна співпраця із країнами Європейського Союзу, де захист природного середовища займає важливе місце, може принести нашим громадянам та економіці значні переваги. Зважаючи на те, що в країнах ЄС особлива увага приділяється розвитку місцевих громад, раціональному використанню природних ресурсів і сприянню міжнародного співробітництва у вирішенні глобальних, національних і регіональних екологічних проблем, – серед основних очікувань фахівців, важливе місце мають сподівання щодо зростаючого позитивного впливу на захист природи, збереження біорізноманіття та, відповідно, сталий розвиток окремих фрагментів господарства, тісно пов’язаних із природою. Як зокрема, таким є мисливське господарство.

Законодавство щодо мисливського господарства країн, що входять до Європейського Союзу різниться між собою. Однак, воно повинно бути приведене у відповідність з раніше прийнятими директивами ЄС, насамперед такими, як: «Про захист диких птахів» (1979), «Про збереження природних оселищ та видів природної фауни та флори» (1992) та іншими. Незважаючи на спільні загальні риси у веденні мисливського господарства, для окремих країн ЄС характерні певні специфічні традиції, умови, чисельність і видове різноманіття мисливських тварин. Тому на узгодження та гармонізацію норм та правил, що регулюють полювання і мисливське господарство та їх майбутнє в об'єднаній Європі, потрібен певний час.

Об’єктивна необхідність реформування мисливського господарства в Україні передбачає формування національної концепції його організації та розвитку, яка б ґрунтувалася на ефективних економічних, екологічних та соціальних інструментах з врахуванням національних традицій господарювання. Сам процес реформування мисливського господарства є досить затратним і повинен впроваджуватися поступово. Однією з основних умов проведення ефективних реформаційних перетворень є аналіз та вивчення досвіду найбільш розвинених зарубіжних країн щодо ведення та управління мисливським господарством.

Відпрацьована століттями культура ведення мисливського і лісового господарства в країнах Євросоюзу дозволяє ефективно охороняти ліси та лісові ресурси. В цій системі мисливські товариства чи підприємства сприяють не тільки збільшенню поголів’я мисливської фауни й захисту довкілля, а й збільшенню біорізноманіття як невід’ємної складової покращення середовища існування видів диких тварин.

У нашій країні мисливське господарство, як цивілізований напрям діяльності необхідно розвивати, хоча тут існує багато проблем пов’язаних із перепонами у вигляді лобіювання інтересів багатих людей, недосконалого законодавства, слабкого дотримання законодавчих норм та браконьєрства.

Основи цивілізаційного вибору сучасного розвитку мисливства повинні базуватися на екосистемному підході збереження біоти із врахуванням балансу популяцій мисливських видів у середовищі існування та роль людини як регулятора їх популяційної динаміки. Ми повинні дбати про сьогоднішнє та майбутнє гармонійне співіснування людини з природою, а не керуватися тільки тимчасовими емоційними бажаннями первісної людини.

Координатори програми «ENPI East FLEG II» від WWF в Україні вдячні всім небайдужим фахівцям, які докладають максимум зусиль для впровадження позитивних змін в цьому секторі економіки. Підготовка звіту стала можливою завдяки керівництву одного із найдосвідченіших експертів-практиків мисливського господарства нашої країни, консультанта цієї програми *Миколи Мироненка* за участю начальника відділу мисливського господарства *Івана Шеремета* та спеціалістів зазначеного відділу

Державного агенства лісових ресурсів України. Активну участь у роботі взяли начальник відділу мисливського господарства Львівського обласного управління лісового та мисливського господарства *Василь Бурмас*, спеціаліст відділу мисливського господарства Івано-Франківського обласного управління лісового та мисливського господарства *Олег Проців*, к.е.н., спеціаліст Львівського державного університету фізичної культури *Іван Гуль*, к.б.н., старший науковий співробітник Інституту екології Карпат НАН України *Андрій-Тарас Башта*, керівник Регіонального молодіжного екологічного об'єднання "Екосфера" *Оксана Станкевич-Волосянчук*, к.б.н., доцент кафедри лісівництва Національного лісотехнічного університету України *Іван Делеган*, заступник головного редактора часопису «Лісовий та мисливський журнал» *Роман Новіков* та багато інших, яким автори висловлюють глибоку подяку за надану інформацію, цінні зауваження та коментарі.

Також автори щиро вдячні за надану допомогу і сприяння в реалізації поїздки з обміну досвідом до Польщі, Словаччини та Угорщини у період 11-14 березня 2015 року, а саме: інженеру надзору Томашівського над лісництва Люблінської дирекції держлісгоспу Грегору Джугаю *(Gregor Dzugaj)*, експерту оцінки мисливських трофеїв*,* члену первинного колективу «Гермес» Зенеку Кукутовичу (*Zenek Kukutovicz*), генеральному директору мисливського приватного господарства “Art Hubert” Євгеніушу Гвяздовському (*Eugeniusz Gwiazdowski*), начальнику відділу охорони екосистем Надкарпатської регіональної дирекції лісів у м. Кросно Петру Бревжинскому (*Piotr Brewczynski*) та директору справ лісового господарства Надкарпатської регіональної дирекції лісів у м. Кросно Мареку Мареcкі (*Marec Marecki*), директору державного лісогосподарського підприємства у м. Собранце Петеру Пшаку (*Peter Pšak*), головному інженеру цього ж підприємства Йожефу Сташко (*Jozef Staško*), референту мисливського господарства Матеушу Ганко (*Matúš Hanko*), секретарю Тужерського мисливського колективу ім. Кошута (Угорщина) Сандору Агію (*Sandor Ahiy*) та його брату *Василю Агію* (директору ДП «Виноградівське лісове господарство»), *Івану Костіву* (директору ДП «Ужгородський лісгосп») і багатьом іншим на основі представленої інформації яких побудовано цей звіт.

Дмитро Карабчук*, координатор заходів програми «ENPI East FLEG II», к.с.-г.н., спеціаліст з питань лісового господарства Карпатсько-Дунайської програми WWF в Україні*

Богдан Проць*, координатор програми «ENPI East FLEG II», к.б.н., с.н.с., координатор Карпатсько-Дунайської програми WWF в Україні з природоохоронних питань*

1. Загальний огляд законодавчої бази мисливського господарства країн Європейського Союзу

Один із елементів тісної співпраці із країнами Європейського Союзу спрямований на підтримку й покращення стану навколишнього природного середовища. Така співпраця націлена на вирішення питань раціонального використання природних ресурсів і розвитку міжнародного співробітництва на глобальному, національному та регіональному рівнях. Оскільки проблеми природи не мають кордонів.

З підготовкою до вступу нашої країни до ЄС, полювання як галузь, може виявитися у новому правовому становищі. Тому розглянемо основні базові правові документі, які впливають на формування політики мисливського господарства в ЄС. Насамперед, це стосується таких обов'язкових директив, як: «Про захист диких птахів (Пташина директива)» (1979), «Про збереження природних оселищ та видів природної фауни та флори (Оселищна директива)» (1992), «Директива про зброю» (1991) і «Директива щодо м'яса дичини» (1992), оскільки вони безпосередньо пов'язані з мисливською справою.

Варто зауважити, що до більшої частини міжнародних угод Україна вже приєдналась та взяла на себе обов'язок щодо їх впровадження у політико-правове поле. Детальніше із міжнародними законодавчими актами, хоча і не всіма, у галузі довкілля можна ознайомитись на сайті Мінюстиції України за посиланням: http://old.minjust.gov.ua/45875, а у галузі торгівлі дичиною – http://old.minjust.gov.ua/45883.

Полювання на диких птахів в ЄС регулюється «пташиною» директивою і дозволене тільки на окремі види (82), на які можна полювати тільки за межами місць розведення і шлюбних (або весняних) міграційних періодів, що є критично важливим для відновлення популяцій диких птахів. Полювання на інших диких звірів обмежується, насамперед, оселищною директивою, а також похідними від цих директив актами.

Періоди полювання встановлюються на національному рівні на основі наявних достовірних даних, наукових принципів і варіюються залежно від виду та географічного розташування мисливського угіддя.

Однак країни ЄС мають право дозволяти або забороняти полювання на зазначені види,а у виняткових випадках й дозволяти здобування птахів за межами встановленого сезону полювання коли не існує альтернативного рішення.

Крім зазначених, до важливих документів сюди також відносяться наступні конвенції:

- «Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин» (Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals, CMS) або «Боннська конвенція», підписана в 1979 році в Бонні та ратифікована Україною у 1999 році (http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_136). Вона регламентує сприяння збереження мігруючих видів тварин на всьому шляху їх міграції. Ця конвенція дала поштовх утворенню багатьох інших правових зобов'язуючих для її підписантів документів , серед яких і «Угода про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів» (AEWA).

- «Конвенція про захист європейської фауни та природніх оселищ» (Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats) або, як її іще називають «Бернська конвенція». Для реалізації положень цієї конвенції створений постійний комітет, який щорічно засідає та продукує нові резолюції та рекомендації, які обов'язкові для виконання країнами підписантами.
- «Конвенція про охорону біологічного різноманіття 1992 року», або так звана «CBD» чи «Ріо-де-Жанейрівська конвенція про охорону біологічного різноманіття» підписана Україною і ЄС у1992 році вступила в дію у Європейським Союзом у 1994 році, а в Україні у 1995 році (http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_030 – укр., https://www.cbd.int/history/default.shtml – англ.). Через п'ять років ЄС опублікував свою стратегію щодо збереження біорізноманіття та його сталого використання (http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:l28183 - англ). Ця стратегія реалізується з 2001 року і містить посилання на полювання.

Є й інші важливі конвенції та міжнародні угоди, які впливають на полювання у ЄС. Серед них:

- «Конвенція про водно-болотні угіддя» (Рамсар, Іран, 1971 рік) - або так звана «Рамсарська конвенція», яка має на меті збереження і стале використання ресурсів водно-болотних угідь та їх самих;
- «Європейська конвенція з прав людини» набула чинності в 1953 році. Останнім часом на основі його положень Європейський суд із прав людини у багатьох випадках вирішував, що дрібним землевласникам за певних обставин доведеться змиритись із обов'язковим об'єднанням їх у мисливські угіддя колективної форми власності задля створення цілісної території угіддя.
- «Угода щодо міжнародних стандартів гуманного відлову (AIHTS - Agreement on International Humane Trapping Standards)» укладена 1998 року між ЄС, Канадою та Російської Федерації (з аналогічною угодою з США), але набула чинності у 2008 році. Відповідно до графіка її реалізації, Сторони Угоди мали випробувати і сертифікувати гуманні методи вилову диких тварин і до 2016 року заборонити на законодавчому рівні використання пасток, несертифікованих у відповідності зі стандартами цієї Угоди.
- «Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення» (CITES - Convention on International Trade in Endangered Species) (http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_129/conv/print1447856035498489 - укр.), укладено 1973 року і ратифікована Україною у 1999 році. Згідно із цією конвенцією країни зобов'язуються регулювати міжнародну торгівлю дикими тваринами і рослинами так, щоб запобігти нестійкій або незаконній експлуатації для того, щоб ця торгівля не загрожувала їхньому виживанню. Вона впливає на мисливське господарство у частині обмеження експорту й імпорту мисливських трофеїв. Списки видів представлені у трьох додатках. У першому відзначено ті, на яких розповсюджуються певні обмеження у транспортуванні і обсяги переміщення яких квотуються. У другому додатку – ті торгівля якими тісно контролюється але не обмежується, а також ті - трофеї яких можуть бути схожі на заборонені або обмежені види. У третьому – види, для торгівлі якими необхідно співробітництво з іншими країнами, щоб запобігти нестійкій або незаконної експлуатації.

Для реалізації положень директив стосовно охорони фауни та сталого розвитку полювання Європейська Комісія створила окремий орган під назвою «Ініціатива зі сталого веденення мисливського господарства» (англ. - 'Sustainable Hunting Initiative'). Основним із завдань якого стало

створення програми розвитку наукової, охоронної і просвітницької діяльності з метою пропагування сталих методів ведення мисливського господарства, які б не порушували прийняті в директивах норми щодо охорони біорізноманіття.

У 2004 р. за результатами роботи цього органу розроблено та опубліковано (а у 2008 доповнено сучасною юридичною практикою) «Керівні настанови щодо сталого ведення мисливського господарства у відповідності із вимогами директиви про птахів» (англ. – «Guide to sustainable hunting under the birds directive»: http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/hunting/docs/hunting_guide_en.pdf). Документ вказує на способи імплементації положень директиви для країн ЄС під час ведення мисливського господарства у зв’язку із зростаючою поляризацією думок різних зацікавлених суб’єктів щодо інтерпритації деяких положень цього документу, які впливають на ведення мисливського господарства. Зокрема, він регламентує проведення рекреаційного полювання, визначає гнучкі можливості та обмеження під час встановлення сезонів полювання і регулює питання про тимчасову заборону на полювання. Зазначені настанови доповнено іще одним документом комісії директиви «Основні поняття Статті 7 (4) «Директиви про птахів» (http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/hunting/docs/reprod_intro.pdf), що роз'яснює ключові поняття статті 7 (4) стосовно періоду розмноження і передшлюбних міграцій (повернення до місць гніздування) для мисливських видів птиці, перелічені в додатку II директиви.

Зазначений орган також здійснює координацію природоохоронних та мисливських організацій. Так, у 2004 році було досягнуто угоди між ГО «BirdLife International», яка дбає про виконання «Пташиної директиви» та «Федеральною асоціацією мисливства і охорони природи ЄС (FACE)» щодо взаємо порозуміння у галузі охорони птахів і розвитку традиційного мисливського господарства (http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/hunting/docs/agreement_en.pdf). Оскільки FACE є найбільшою громадською організацією Європи і представляє інтереси близько 7 мільйонів мисливців, об’єднуючи національні мисливські асоціації з 36 країн Європи, включаючи всі 28 країн-членів ЄС.

Для ефективного контролю за динамікою чисельності популяцій птахів у ЄС створюється уніфікована система збору статистичної інформації (ARTEMIS). Це, насамперед, інформаційний портал, який дає можливість отримати інформацію щодо мисливських тварин окремих країн та щодо джерел отримання статистичних даних (http://www.artemis-face.eu/about-the-database).

Європейська комісія підтримує стале ведення мисливського господарства в тому числі звертаючи увагу на потенційну можливість використання екологічної мережі природозахисних територій ЄС (Natura 2000), яка займає близько 1/5 її наземної частини, для відповідального полювання. При умові, що воно здійснюється у спосіб, який сприяє досягненню основної мети заповідання зазначеного об’єкту. Оскільки ЄК вважає це є сильним економічним стимулом для підтримки утримання оселищ та підвищення рівня популяцій окремих видів диких тварин і птахів, особливо рідкісних, заохочуючи використання фінансових ресурсів галузі. Саме тому, сьогодні мисливці беруть участь в управлінні багатьох природо-заповідних територій мережі впроваджуючи менеджмент плани сталого розвитку мисливського господарства і відповідального полювання з метою проведення селекції та збереження генетичної чистоти природніх видів фауни. У зв’язку із цим «Ініціатива зі сталого веденення мисливського господарства» ЄК організувала кампанію щодо популяризації екологічної мережі природозахисних територій Natura 2000 серед мисливців ЄС.

У 2007 році президія «Бернської конвенції» за результатами щорічної зустрічі прийняла «Європейську хартію з полювання та збереження біорізноманіття (European Charter on Hunting and Biodiversity)». Ця хартія базується на положеннях «Конвенції про охорону біологічного різноманіття» та «Пташиної» і «Оселищної» директив і покликана впроваджувати принципи збереження біорізноманіття і сталого розвитку традиційного полювання впливаючи на формування єдиної мисливської політики ЄС щодо мисливського господарства.

Згідно цього документу – ***стале ведення мисливського господарства, це «використання диких мисливських тварин та середовища їх проживання таким чином і такими темпами, які не приводять у довгостроковій перспективі до вичерпання біологічного різноманіття або перешкоджають його відновленню. Таке використання підтримує потенціал біорізноманіття для задоволення потреби теперішнього і майбутнього поколінь і відповідає її сподіванням, а також підтримує саме полювання як вид діяльності прийнятний з соціальної, економічної та культурної точок зору*** *(на основі визначення «сталого використання» у статті 2 Конвенції про охорону біологічного різноманіття)*. ***Коли полювання проводитися таким стійким чином, воно може позитивно вплинути на збереження диких популяцій та середовища їх проживання, а також приносити користь суспільству.»***

Нижче, більш детальніше, проаналізовано основні важливі для ведення мисливського господарства в Україні документи ЄС.

Директива 2009/147/ЕС про захист диких птахів (Пташина Директива) створена для комплексної системи збереження всіх видів диких птахів, що трапляються на території ЄС (old.minjust.gov.ua/file/33346 – укр.). Велика увага в ній приділена збереженню середовищ існування для видів, що перебувають під загрозою зникнення, а також для мігруючих видів птахів (Додаток I Директиви). Ця Директива забороняє діяльність, яка безпосередньо загрожує видам птахів (перераховані в Додатках III Директиви), але спеціальна комісія може в окремих випадках дозволяти торгівлю ними. При цьому Директива дозволяє полювання на види, наведені у Додатку II: II/1 Директиви – дозволено полювати в усіх державах-членах ЄС, II/2 – дозволено полювати в перелічених у таблиці державах-членах (див. витяг у додатку 1), якщо воно грамотно сплановано враховуючи застереження зазначені у цій директиві, не загрожує загальному існуванню зазначених видів і реалізації окремих проектів із їхнього збереження. Для деяких видів зазначених у цьому додатку, що знаходяться у насприятливих умовах існування (unfavourable conservation state) ЄК підтримала підготовку окремих менеджмент планів щодо їх добування на території ЄС. Крім того з метою впровадження вимог директиви ЄК сприяла дослідженню та публікації у 2012 р. методичних вказівок щодо планування процесів відновлення популяцій окремих видів птахів на території ЄС (Methodology for bird species recovery planning in the European Union - http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/action_plans/docs/final_report.pdf - англ.).

Директива включає також вимоги щодо заборони полювання на птахів у період їх найбільшої вразливості, таких як повернення на місця гніздування, виведення та вирощування пташенят. Вона вимагає від держав-членів заборони всіх форм не-селективного і великомасштабного вбивання птахів (особливо методами, наведеними в Додатку IV Директиви – див. витяг у додатку 1). Це сприяє дослідженням в якості основи для збереження, управління та використання всіх видів птахів, охоплених Директивою (Додаток V Директиви).

Сучасне мисливське законодавство України не суперечить цій Директиві щодо списку видів птахів, на які дозволене полювання, однак потребує перевірки щодо дозволених методів полювання та вивчення підходів, які рекомендовані для застосування в ЄС щодо відновлення популяцій вразливих видів птахів.

Директива № 92/43/ЄС про збереження природних оселищ та видів природної фауни та флори (http://awsassets.panda.org/downloads/brochure_on_support_of_the_council_directive_92_43_eec.pdf - робоча версія - укр.). Ця Директива пов'язана із такими двома основними елементами, як: мережі охоронних територій Natura 2000 і суворою системою охорони видів. Перелік видів, які потребують суворих заходів охорони, наведений у Додатку IVa Директиви (див. у додатку 2 до цього звіту витяг щодо окремих наземних хребетних), на які, заборонені будь-які види відлову або вбивства у природному середовищі, порушення спокою в певні періоди, погіршення стану чи руйнування територій розмноження або місць відпочинку.

З видів і підвидів, наведених у додатку, на території України трапляється 45 видів наземних ссавців. Майже всі вони в Україні мають природоохоронний статус і занесені до Червоної книги України.

Беручи до уваги сучасне мисливське законодавство, неузгодження виявлені лише щодо 2 видів ссавців, на які в Україні дозволене полювання: бобер європейський і вовк.

Бобер європейський (*Castor fiber*) в усіх країнах ЄС має досить високий природоохоронний статус і його здобування, оскільки він наведений у додатку IV Директиви, повністю заборонене. Виключення становлять лише популяції цього бобра у країнах Прибалтики (Фінляндії, Швеції, Литви, Латвії, Естонії та Польщі), які наведені в Додатку V Директиви.

Аналогічна ситуації має місце з вовком *Canis lupus*: для нього виключення становлять популяції Греції (північніше 39-ї паралелі), Естонії, Іспанії (північніше р.Дуеро), Латвії, Литви, Польщі, Словаччини, Фінляндії (у межах зони менеджменту північного оленя). В Україні теж ведуться дискусії між науковцями та фахівцями мисливського господарства стосовно розгляду питання заборони полювання на вовка, хоча б в регіонах з його низькою чисельністю, та з огляду на важливість у підтриманні життєздатності інших популяцій (напр. у Карпатах).

Наведення певного виду (чи його популяцій) у Додатку V (див. додаток 2 до цього звіту) дає можливість здобування цих тварин за певних умов, зазначених у Статті 14 Директиви (за умови, що не порушується режим сприятливого природоохоронного статусу). При цьому заборонене використання всіх засобів, що можуть призвести або призвели до локального зникнення або ушкодження популяцій цих видів. Окрім того, до цього Додатку включені також деякі види, що не захищені природоохоронним статусом в Україні і належать до видів, на яких дозволене полювання: шакал *Canis aureus* і куниця лісова *Martes martes*.

Додаток VI цієї директиви містить перелік заборонених методів й знарядь відлову та відстрілу й способів транспортування, які можуть бути застосовані до охоронюваних цією директивою видів у масштабному або не вибірковому випадках. Зазначені методи повинні бути імплементовані у національне законодавство України.

Отже для узгодження розбіжностей між дозволом і забороною полювання на заначені види – Україні (в особі Держлісагенства або Мінприроди) необхідно внести відповідні зміни у національне законодавство або віднайти відповідну науково-обгрунтовану аргументіцію щодо їх збереження, як видів на яких дозволено полювання у вийнятково визначений спосіб.

Директива № 91/477/ЄС про контроль за придбанням зброї та володінням зброєю (http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_a62 – рос., http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV:l14011 – англ.).

Директива коротко називається "Директива про зброю" та містить вимоги про контроль за придбанням і володінням зброєю. Вона також може мати вплив на формування законів України, що стосуються полювання, а також запровадження Європейської карти вогнепальної зброї.

Директива № 2002/99/ЄС від 16 грудня 2002 року, що встановлює ветеринарні правила у сфері виробництва, переробки, дистрибуції та запровадження продукції тваринного походження, призначеної для споживання людиною (http://www.fsvps.ru/fsvps-docs/ru/usefulinf/files/es2002-99.pdf – рос., http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:018:0011:0020:EN:PDF – англ.).

Ця директива, що коротко називається «Директива щодо м'яса дичини», а також додаткові нормативно-правові акти у сфері забезпечення здоров'я людини (Регламент ЄС No 854/2004 і Регламент ЄС No 853/2004 та інші – http://ec.europa.eu/food/animal/animalproducts/game/index_en.htm - англ.) формують правові підстави для торгівлі у межах ЄС, включаючи експорт м'яса дичини на територію ЄС з сучасної України та інших країн. Варто зауважити, що ці правила розповсюджуються незалежно від умов зростання тварин (вільне чи вольєрне) на види диких тварин залежно від класифікації їх виду.

Для експорту дичини отриманої від промислового полювання (в тому числі із тварин вирощених у спеціальних вольєрах) у країни ЄС – Україна повинна бути у списку країн із яких експорт зазначених продуктів, залежно від класифікації, дозволено у відповідних рішеннях ЄС (наприклад для свіжого м'яса копитних воно прописано у Регламенті ЄС No 206/2010 – https://minjust.gov.ua/file/31523 - укр.). Для цього ЄС здійснює відповідну інспекцію національного компетентного органу: Державної ветеринарної та фітосанітарної служби України. Для безпосереднього експорту зареєстрованому оператору ринку (юридичній особі) необхідно пройти спеціальну процедуру, яка передбачає наявність наступних послідовних критеріїв: (1) – відповідність вимогам ветеринарного контролю національної служби і вимогам законодавства України і ЄС, (2) – отримання спеціального дозволу від міжнародної інспекції щодо відповідності вимог законодавству ЄС, (3) – відповідність м'яса дичини ветеринарним критеріям на приймаючому прикордонному інспекційному пості ЄС, де виконується документальна перевірка, перевірка відповідності і фізична перевірка партій вантажу. Більше за цим посиланням – http://ec.europa.eu/food/safety/international_affairs/trade/index_en.htm (англ.) та у тексті розділу 2 щодо Угоди про асоціацію між Україною та ЄС і додатку 3 цього звіту.

Угода про збереження водно-болотних мігруючих птахів» - AEWA (http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_934/conv/print1446458798469262 – укр.).

Ця угода є дуже важливою для європейських мисливців, оскільки передбачає збереження і стале використання перелітних птахів. Згідно з вимогами цієї Угоди, країни, що її підписали, зобов'язані заборонити використання свинцевого шроту й обмежень на використання набоїв, які містять свинець, що вимагає внести зміни до закону про зброю та боєприпаси.

Керівні настанови щодо сталого ведення мисливського господарства у відповідності із вимогами директиви про птахів (http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/hunting/docs/hunting_guide_en.pdf - англ.).

Цей документ спрямований на уточнення вимог ведення мисливського господарства країн ЄС з метою дотримання природоохоронного права ЄС (Директиви про дикі птахи). Він містить вступну роз'яснювальну частину і тлумачення положень статті 7 та 9 зазначеної директиви.

Вступна частина роз'яснює текст директиви щодо загальних вимог до полювання на птахів ,списку мисливських видів птахів, загальної орієнтації директиви, охорони місць оселищ птахів, основних заборон і виключення з них, які стосуються охоронних видів, проведення наукових досліджень, ознайомлення із не природніми для Європейського континенту видами птахів, специфіки звітування, непогіршення ситуації щодо наявності біорізноманіття, надання можливості окремим країнам запровадження суворіших охоронних заходів ніж ті, що виписані в директиві, ролі і можливостей комісії сформованої задля слідкування за імплементацією директиви.

Положення статті 7 директиви про птахів роз'яснені значно ширше оскільки описують види диких птахів на які дозволено полювання у межах всього ЄС, на території його окремих членів, основні особливості й критерії такого полювання (включаючи узгодженість дій із природоохоронними заходами, розумному використанню популяцій із недопущенням зниження їх рівня до нижче задовільного з природоохоронної точки зору, інших методів ведення мисливського господарства і полювання, навчання), принципи встановлення термінів (сезонів) полювання та зосереджують увагу на безперечному виконанні директиви на території всіх країн учасників.

Положення статті 9 також широко розтлумачені оскільки мова йде про можливість для країн встановити для себе виключення щодо зазначених вище природоохоронних і мисливських обмежень. Також суттєва увага приділена кількісному визначенню окремих популяцій, оскільки саме через цей показник приймаються рішення щодо виключень застосування окремих положень директиви для окремих видів птахів в окремих країнах.

Європейська хартія з полювання і біорізноманіття

(https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=1883368&SecMode=1&DocId=1436274&Usage=2 – англ.).

Європейська хартія з полювання та збереження біорізноманіття рекомендована до адаптування її принципів у національні законодавства всіх країн підписантів, спостерігачів, а також незалежних організацій «Конвенції про захист європейської фауни та природніх оселищ». Насамперед вона адресована європейським мисливцям, що займаються споживчим і рекреаційним полюванням, застосовуючи принцип сталого використання та управління мисливськими видами птахів і ссавців і включає:

• застосування вогнепальної зброї, луків, пасток, собак чи хижих птахів з метою полегшення збереження біорізноманіття та розвитку сільських районів;

• заохочення співпраці між мисливцями та іншими зацікавленими сторонами;

• забезпечення сталого розвитку мисливського туризму;

• формування мисливського туризму, який забезпечує місцеві громади соціально-економічними стимулами для збереження та управління дикими тваринами та середовищами їх існування, а також біологічного різноманіття;

• підтримку проектів, які збільшують знання та безпеку мисливця;

• заклик мисливців до навчання, збільшення інформованості та інформаційної діяльності.

Хартія має на меті впровадження у національне мисливське господарство12 принципів у яких розкривається необхідність і рекомендації сталого розвитку мисливського господарства. До зазначених принципів відносяться:

1. Впроваджуйте **регіональний підхід** в управлінні мисливським господарством, що забезпечує максимальну вигоду для збереження біологічного різноманіття і суспільства (залежно від регіональних особливостей: необхідності та традицій).
2. Дбайте про **зрозумілі і підтримувані всіма правила**.
3. Дбайте про **екологічно стійке добування** (раціональне).
4. Підтримуйте дикі популяції місцевих видів з допомогою пристосованого генофонду (**підтримайте чистоту видів**).
5. Утримуйте так середовища, які забезпечують **здорові і міцні популяції** промислових видів.
6. **Заохочуйте використання**, щоб забезпечити економічні стимули для збереження.
7. Переконайтеся, що добута продукція раціонально використовується і **уникайте відходів**.
8. Надавайте місцевим зацікавленим сторонам **більше свободи** але й притягуйте їх до **відповідальності за порушення**.
9. **Компетентність та відповідальність** – ось, що є бажаним серед користувачів природних ресурсів.
10. **Уникайте страждання** тварин.
11. **Заохочуйте співпрацю між усіма** зацікавленими у мисливському господарстві сторонами (в галузі управління мисливськими видами, пов'язаних з ними видами і місць їх проживання).
12. Заохочуйте сприйняття суспільством **стійкого споживчого використання мисливських тварин**, як інструменту для їх збереження.

Висновок. Таким чином законодавче поле Європейського Союзу є досить комплексним, де існує низка правових (нормативних) документів (директив) та їх похідних, що впливають на внутрішнє законодавство кожної із країн учасниць та, насамперед, регламентують ведення мисливського господарювання й полювання з метою сталого (раціонального) використання природних ресурсів та, у зв'язку із цим, потребують різного рівня узгодження менеджмент планів окремих користувачів. Насамперед, це стосується виконання так званих природничих («Пташиної» та «Оселищної») директив, з метою управління популяціями до рівня, який би не ставив під загрозу нормальний розвиток мисливських та насамперед, охоронюваних видів. Однак, єдиного Закону, прямої дії щодо управління мисливським господарством – немає і це залишається внутрішнім питанням імплементації чи аргументованого узгодження кожної з держав. Тим не менше сучасне мисливство у країнах Європейського Союзу повинно ґрунтуватись на підходах, викладених в «Європейській хартії з полювання та збереження біорізноманіття» та виконанні вимог європейського законодавства залежно від особливостей місцерозташування мисливського господарства й іншої діяльності до якої користувач має намір долучитися.

2. Аналіз Угоди про асоціацію між Україною та ЄС

У тексті Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/984_011/conv - укр.) наведена низка питань, які стосуються мисливської справи. У додатку 3 цього звіту представлені витяги з тексту Угоди, які тим чи іншим чином торкаються проблем збереження біотичного різноманіття, сталого розвитку і мисливства.

Питання щодо збереження біотичного різноманіття (а також сталого розвитку) певною мірою згадані в розділі щодо торгівлі і питань, пов'язаних з торгівлею (IV) (Title IV: Trade and Trade-related Matters). Вони стосуються питань розвитку торгівлі в напрямі досягнення сталого розвитку (Глава 13: ст.289, 290), питань наближення законодавства України до законодавства ЄС (ст.290, 363), імплементації багатосторонніх міжнародних угод з охорони навколишнього середовища (ст.292).

Розділ V (Економічне та галузеве співробітництво) стосується розвитку співробітництва з питань охорони навколишнього середовища і реалізації цілей сталого розвитку і зеленої економіки та ін. (Глава 6: ст.360, 365), вирішення глобальних проблем охорони навколишнього природного середовища, зокрема – збереження і захист біологічного та ландшафтного різноманіття (ст.361, 362). У Главі 16 співробітництво в галузі туризму повинно ґрунтуватися на принципах взаємодії між туризмом і захистом навколишнього середовища (ст.400). У Главі 17 (Сільське господарство та розвиток сільських територій) наголошено про заохочення сучасного та сталого сільськогосподарського виробництва, з урахуванням необхідності захисту навколишнього середовища і тварин (ст.404).

Додаток XXX до глави 6 «Навколишнє природне середовище» цього розділу (Розділ V «Економічне і галузеве співробітництво») говорить про зобов'язання України щодо поступового наближення (зі встановленням конкретних термінів) свого законодавства до законодавства ЄС у різних питаннях щодо управління довкіллям та інтеграція екологічної політики у інші галузеві політики (Директива № 2011/92/ЄС про оцінку впливу окремих державних і приватних проектів на навколишнє середовище; Директива № 2003/35/ЄС про забезпечення участі громадськості у підготовці окремих планів і програм, що стосуються навколишнього середовища – див. тут: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_a11/paran8#n8 – укр.). У питаннях охорони природи в цьому додатку наголошується щодо впровадження в національне законодавство Директиви 2009/147/ЕС про захист диких птахів і Директиви № 92/43/ЄС про збереження природних оселищ та видів природної фауни та флори. Оскільки вони є наріжним каменем природоохоронної політики в Європі та потребують імплементації у національне законодавство.

Процес гармонізації національного законодавства із законодавством ЄС розпочався і згідно із планом імплементації Директиви Ради 92/43/ЄЕС про збереження природного середовища існування, дикої флори та фауни, із змінами і доповненнями, внесеними Директивами 97/62/ЄЕС, 2006/105/ЄС та Регламентом (ЄС) 2003/1882 має завершитись до кінця 2017 року включаючи підготовку змін до ЗУ «Про мисливське господарство і полювання» (www.kmu.gov.ua/document/248102940/Dir_92_43.pdf – укр.).

За даними Міністерства екології та природних ресурсів України, Україна зобов'язалась безперервно наближувати своє законодавство до досягнень співтовариства (http://eap-csf.eu/assets/images/Nature%20Protection%20EU-Ukraine.pdf), що стосується:

- Директиви 2009/147 / ЄС щодо збереження диких птахів, а саме:

- адаптації національного законодавства та створення відповідних компетентних органів - протягом 2 років з моменту набрання чинності цієї Угоди;
- встановлення видів птахів, що потребують особливих заходів щодо збереження та регулярно мігруючих видів - протягом 2 років;
- виявлення і встановлення спеціальних заповідних територій для птахів (стаття 4.1.) - Протягом 4 років;
- розробки спеціальних заходів щодо збереження, пов'язаних із охороною регулярно мігруючих видів (. Мистецтво 4.2) - до 01/01/2015;
- створення загальної системи захисту для всіх диких видів птахів із яких мисливські види виокремлено у спеціальну підгрупу і введено заборону на деякі види їх відлову/відстрілу (стаття 5, 6,7, 8, 9.1 і 9.2) – протягом 4 років.

- Директиви 92/43 / ЄС про збереження природних оселищ і дикої фауни і флори зі змінами, внесеними Директивою 97/62 / ЕС, 2006/105 / ЕС і Регламентом (ЕС) 1882/2003, а саме:

- адаптації національного законодавства та створення відповідних компетентних органів – протягом 2 років з моменту набрання чинності цієї Угоди;
- підготовки до інвентаризації об'єктів, визначення об'єктів і встановлення пріоритетів у їх управлінні (у тому числі завершення інвентаризації потенційних об'єктів Смарагдової мережі і створення заходів щодо заповідання і управління ними) (стаття 4) – протягом 4 років);
- вжиття заходів, необхідних для збереження таких об'єктів (стаття 6) – протягом 4 років;
- створення системи моніторингу стану збереження оселищ і видів (стаття 11) – протягом 2 років;
- встановлення суворого режиму охорони для тих видів, що перелічені у Додатку IV Директиви, які мають відношення до України (стаття 12) – протягом 2 років;
- створення механізму пропаганди для сприяння навчанню і загальної інформації для громадськості (стаття 22) – протягом 2 років.

Кабінетом Міністрів України від 17 вересня 2014 р. розроблено і затверджено загальний план заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2014-2017 роки серед яких і питання, що стосуються наведених вище положень (див. пп. 255,256 у http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/847-2014-%D1%80?nreg=847-2014-%F0&find=1&text=%EF%F2%E0%F5%B3%E2&x=0&y=0#w11).

3. Порівняльний аналіз законодавчої бази і практики ведення мисливського господарства України з ближніми країнами Європейського Союзу (Польщею, Словаччиною, Угорщиною)

З метою вивчення досвіду ведення мисливського господарства на прикладі низових мисливських колективів і лісогосподарських підприємств, взаємовідносин між товариствами мисливців і місцевими громадами, організації охорони рідкісних видів тварин у період 11-14 березня 2015 року була здійснена поїздка до Польщі, Словаччини та Угорщини. Під час якої, консультант та експерти програми «ENPI East FLEG II», а також представники Державного агенства лісових ресурсів України, Лісового і мисливського журналу і громадських організацій України відвідали у Польщі – Томашівське надлісництво Люблінської дирекції держлісгоспу та низовий мисливський колектив Союзу мисливців Польщі – (коло) «Гермес», Надкарпатську регіональну дирекцію лісів у м. Кросно; у Словаччині – Державне лісогосподарське підприємство «Собранце» та мисливський вольєр «Карна»; в Угорщині – Тужерський мисливський колектив ім. Кошута. Детальнішу інформацію стосовно практики ведення мисливського господарства зазначених підприємств і колективів представлено у додатках 4-6.

3.1. Порівняльний аналіз законодавчої бази

На основі спілкування з посадовими особами державних органів управління мисливським господарством і полюванням, представниками громадських мисливських організацій і шляхом аналізу мисливського законодавства цих країн зроблені відповідні висновки, які представлені у формі таблиці (1).

Таблиця 1. Порівняльна таблиця положень Закону України «Про мисливське господарство та полювання» і відповідних законів Польщі, Словаччини та Угорщини

Україна	Польща	Словаччина	Угорщина
1. *Загальні відомості*			
1. Площа 600 тис.км^2, населення 45 млн., кількість мисливців - понад 300 тис. (0,7 % населення)	1. Площа 312 тис. км^2, населення 38 млн., кількість мисливців - понад 100 тис. (0,26 %)	1. Площа 48,9 тис. км^2, населення 5,4 млн., кількість мисливців - до 50 тис. (0,9 %)	1. Площа 93 тис. км^2, населення 10 млн., кількість мисливців - 50 тис. (0,5 %)
2. *Відносини регулюються законом від*			
22 лютого 2000 р.	16 червня 2009 р.	1 березня 1997 р.	13 жовтня 1995 р.
3. *Спеціально уповноважений орган*			

Україна	Польща	Словаччина	Угорщина
Міністерство аграрної політики та продовольства, що діє разом з Міністерством екології та природних ресурсів. У складі Мінаргополітики функціонує Державне агентство лісових ресурсів. Далі за структурою: - регіональні органи управління лісового господарства; - державні районні (міжрайонні) лісогосподарські підприємства	Міністерство охорони навколишнього середовища діє разом з Мінсільгоспом з Держрадою з охорони природи і Польським союзом мисливців (ПСМ). Адміністрації у справах мисливства підпорядковуються воєводам	Міністерство сільського господарства, що діє разом з Міністерством охорони навколишнього середовища і Словацьким мисливським товариством. Далі за структурою управління: - регіональне лісове управління; - районне лісове управління	Міністерство сільського господарства. Далі за структурою: - регіональні органи; - інспекції мисливства
4. Мисливські тварини			
що перебувають у стані природної волі – природний ресурс загальнодержавного значення. Власником є український народ. Від імені народу право власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування	– загальнодержавне добро, власність держави	– природне багатство, частина культурної спадщини	належать державі
5. Мисливські угіддя надаються			
у користування обласною радою за поданням Держлісагентства, за попереднім погодженням з обласними держадміністраціями, а також власниками або користувачами	в оренду мисливському колективу за пропозицією ПСМ при узгодженні з війтом і керівником відповідної установи: - лісові – з директором регіональної дирекції лісів;	районним лісовим управлінням, якщо є згода землевласників, які володіють 2/3 площі земель, що надаються як мисливські угіддя. Термін користування угіддями 10 років.	рішенням: - лісового управління – лісові угіддя; - управління охорони природи – угіддя, розташовані на територіях які охороняються; - управління

Україна	Польща	Словаччина	Угорщина
земельних ділянок. Орендатором угідь може бути будь-яка юридична особа, яка створила у своєму складі спеціалізований підрозділ для ведення мисливського господарства. Розмір плати за користування угіддями визначається у договорі між орендатором та власником земельної ділянки на якій розташовані ці угіддя. Термін користування – не менше 15 років. Попередній орендатор має переважне право на продовження терміну оренди.	- польові – зі старостою, який виконує відповідні обов'язки в місцевій адміністрації. Строк оренди не менше 10 років, після його закінчення орендар має переважне право на продовження. Розмір орендної плати встановлюється в залежності від категорії м.у., але не може перевищувати вартості (у еквіваленті) 100 кг жита за 1 га. Орендна плата перераховується відповідному лісництву – за державні ліси, гмінам – за решту площі.	У законі встановлені ставки орендної плати за користування угіддями - 1 євро/га в рік. Так, у лісовій області розведення оленів по 1-й групі (бонітету) за оленя плямистого платиться 1 євро. Якщо в угіддях перебувають і інші види, йде доплата: кабан - 0,41, олень благородний – 0,20, лань – 0,25, муфлон – 0,25. Груп (бонітетів)є п'ять. По 1-й ставка становить 2,11 євро/га. По 5-й групі – 0,32 євро/га. Для дрібної дичини (зайці, фазани, гуси, качки, ін.) по 1-му бонітету ставка 0,70 євро/га. Для п'ятої групи ставка 0,23 євро/га. Орендна плата сплачується власнику земельної ділянки.	мисливського господарства – угіддя на сільгоспземлях. Термін користування угіддями 10 років. Орендар має переважне право на продовження оренди. Орендарем мисливської території може бути: - товариство мисливців; - орган захисту інтересів товариств мисливців; - господарче товариство, неприбуткове товариство, кооператив, товариство власників лісу. Розмір орендної плати встановлюється з врахуванням складу мисливських тварин і способу експлуатації території. Орендна плата перераховується власнику земельної ділянки.
6. *Низовий мисливський колектив*			
не є юридичною особою, а отже не є економічно самостійним і суб'єктом мисливського господарства.	є юридичною особою, економічно самостійний і є суб'єктом мисливського	є юридичною особою, економічно самостійний і є суб'єктом мисливського	юридичною особою, економічно самостійний і є суб'єктом мисливського

Україна	Польща	Словаччина	Угорщина
	господарства.	господарства.	господарства.
7. Національна спілка мисливців поділяється на			
регіональні та районні організації, які є юридичними особами. Членський мисливський квиток не дає права на полювання. Квиток мисливця (дає право на полювання), видає регіональний орган управління лісового господарства.	регіональні відділення. Членський квиток спілки дає право на полювання. Деякі функції державних органів щодо мисливства передані Польській спілці мисливців.	регіональні відділення. Членський квиток спілки дає право на полювання. Спілка може отримувати субсидію з Держбюджету.	18 регіональних відділень. Членський квиток спілки не дає права полювання. Квиток мисливця, що надає право на полювання видає компетентний державний орган по місцю проживання.
8. Орендатор угідь			
створює єгерську службу з розрахунку один єгер на 5 тис. га лісових, або 10 тис. га польових угідь.	зобов'язаний працевлаштувати щонайменше одного охоронця. Охоронець є працівником установи при воєводстві, хоча заробітну плату йому платить орендатор.	на кожні 500 га подає на затвердження районним лісним управлінням охоронців, які діють на громадських засадах. На кожні 3 тис. га орендатор повинен прийняти на роботу проф. мисливця з відповідною освітою, на угіддя понад 10 тис. га профмисливець повинен бути з вищою спеціальною освітою.	приймає на роботу одного спеціаліста з середньою або вищою спеціальною освітою на кожні 3 тис. га угідь і утримувати єгеря на кожні 500 га лісових угідь.
9. Для здійснення полювання потрібно мати			
мисливський квиток, контрольну картку, дозвіл на полювання або ліцензію. Мисливський квиток і контрольну картку видають органи Держлісагентства. Дозвіл на полювання або ліцензію видає орендар	мисливський квиток і дозвіл орендатора.	мисливський квиток і дозвіл орендатора. Термін дії мисливського квитка 1 або 5 років. Термін дії дозволу орендатора різний.	мисливський квиток і дозвіл орендатора, персональний список пострілів. Термін дії мисливського квитка 5 років.

Україна	Польща	Словаччина	Угорщина
угідь. Термін дії мисливського квитка необмежений, контрольної картки: 1 рік, дозволу на полювання або ліцензії: 1 день. Ліцензія (залежно від виду тварин): 10-50 дол., вартість мисливського квитка: 4 дол., контрольна картка – 1 дол., дозволу на полювання – 2-5 дол, ліцнезії (залежно від виду дичини) – 10-50 дол. Дрібна дичина добувається за дозволом орендатора, копитні: за ліцензією.			
10. Мисливцю належить безкоштовно			
здобута дрібна дичина і субпродукти копитних, а копитні тварини належать орендатору. Мисливці викупають у орендаря м'ясо копитних. Вартість здобутої туші копитного залежно від виду і ваги становить від 100 до 700 дол.	частина дрібної дичини і трофеї копитних, але за м'ясо повинен сплатити за ринковою ціною орендатору	добута дичина за дотриманням певних правил. Здобута дичина належить орендатору	частина дрібної дичини і субпродукти. Здобута дичина належить орендатору.
11. Механізм відшкодування збитків			
Механізм відшкодування збитків, нанесених тваринами сільському і лісовому господарствам, не розроблений.	Збитки відшкодовує орендатор. Не відшкодовує, якщо землевласник не дотримується агротехніки, не захистив ділянку від диких тварин, якщо шкода не перевищує вартості 1 цт жита.	Збитки відшкодовує орендатор, якщо він господарює з порушенням вимог законодавства. Не відшкодовує, якщо землевласник господарює з порушенням вимог законодавства.	Збитки відшкодовує орендатор за потрави копитними. Відшкодування йде власнику землі. Відшкодовується якщо збиток більше 5% вартості врожаю.

Україна	Польща	Словаччина	Угорщина
12. Особливості правозастосування			
На порушників накладається адміністративний штраф 5-50 дол. За повторне порушення, або таке, що мало наслідком здобування тварин: штраф 50-100 дол., конфіскуються знаряддя полювання, що є власністю мисливця. У випадку кримінальної відповідальності, за незаконне полювання накладається штраф 85-170 дол., або обмеження волі до 3-х років. Знаряддя полювання конфіскуються. Крім того, з порушника стягуються збитки за незаконно здобуту тварину. За оленя: 750, кабана: 500, козулю: 400, зайця: 25, фазана: 25, дику качку: 12 дол. Штрафи надходять до Держбюджету. Стягнуті збитки зараховують орендатору, в угіддях якого незаконно добули тварину	За дрібне порушення – грошове покарання; - за володіння засобами, призначеними для браконьєрства, - за самовільне розпорядження здобиччю і таке інше – позбавлення волі до одного року; - за полювання в заборонений період, із застосуванням отрути, штучного світла, капканів, петель, руйнування нір – до 5 років позбавлення волі	Справи розглядає лісгосп. Штраф на фізичних осіб від 30 до 3 000 євро. На користувачів угідь від 50 до 5000 євро за : - не призначення розпорядника полювання; - не використання мисливських собак; - не забезпечення оцінки трофея. У розмірі від 5000 до 15000 євро за: - недосягнення та неутримання статевовікової структури поголів'я; - невиконання зобов'язань, встановлених законом; - реалізацію дичини з порушенням Закону; - неповідомлення поліції про випадок браконьєрства. Штрафи надходять до Держбюджету	За незаконне здобування тварини – штраф від 100 до 500 доларів, а при незаконному здобуванні трофейної тварини від 500 до 5000 доларів. За невиконання, або неналежне виконання вимог Закону орендар може бути оштрафований на суму від 3,7 тис дол. до 370 тис. дол.

Загалом, структура і зміст закону України «Про мисливське господарство та полювання» досить подібна до положень відповідних законів Польщі, Словаччини, Угорщини.

Разом з тим, як результат як історичного, економічного, соціального, культурного розвитку українського суспільства, усталених традицій, зокрема, в галузі мисливського господарства та полювання, мисливське господарство України поки-що не досягло такого рівня розвитку, як у названих країнах.

На наш погляд, однією з головних причин, що стримує розвиток, є повне виключення з господарського процесу низових мисливських колективів українського товариства мисливців та рибалок. Низова господарююча ланка в цьому товаристві – районне об'єднання мисливців чисельністю 1-1,5 тис. осіб, якому в оренду передаються угіддя площею 100 і більше тис. гектарів. Така модель показує свою неефективність. Як результат, низька чисельність мисливських тварин, поширеність браконьєрства.

Закон потребує вдосконалення в напрямках розробки механізму плати за угіддя та відшкодування збитків, завданих дикими тваринами лісовому і сільському господарствам.

Через незначну кількість тварин, що здобуваються полюванням в Україні не існує ринку торгівлі дичиною, не розвинута трофейна справа і тільки започатковуються мисливські свята.

3.2. Організація управління мисливського господарства та полювання

Польща

Польська модель мисливського господарства визнана оптимальною для країн з роздрібненою структурою права власності на землю. Держава, як власник мисливської фауни, представлена старостами та регіональними Дирекціями державних лісів.

Територіально-адміністративний поділ Польщі складається з таких основних адміністративних одиниць: воєводство (область), повіт (район), ґміна (декілька населених пунктів в т.ч. міст в складі повіту), окремі населені пункти.

Діяльність мисливського господарства Польщі регламентується низкою законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів. До них, насамперед, слід зарахувати:

- Закон про ліси;
- Закон про мисливське господарство;
- Закон про охорону природи;
- Закон про охорону диких мисливських тварин.

Мисливське господарство Польщі функціонує на основі закону від 13 жовтня 1995 р. (із змінами та доповненнями) і ґрунтується на трьох положеннях: дикі тварини є власністю держави; мисливське господарство ведеться на закріплених мисливських територіях (ревірах), межі яких визначаються на основі природних критеріїв, а їх площа не може бути меншою, ніж 3000 га. Власник земельної ділянки не має автоматичного переважного права на полювання дичини на території його ділянки. Він мусить підкорятись порядку визначеному у мисливському законодавстві. Права та обов'язки мисливців визначаються також Статутом мисливської спілки, розпорядком проведення полювання.

Мисливське господарство Польщі складається із мисливських господарств, які можуть бути колективної приватної форми власності (мисливський колектив), які називаються **ловецькі кола** (об'єднуючи переважно місцевий мисливців) і **державних мисливських господарств**, які функціонують на землях державного лісового фонду (державні лісогосподарські підприємства) що підпорядковані Державній дирекції лісів у складі Міністерства охорони навколишнього середовища Польщі. Останні, являючись постійними користувачами землі можуть надавати свої мисливські

угіддя в тимчасове користування мисливським товариствам або самостійно здійснювати ведення мисливського господарства.

Ловецькі кола мають свою назву і присвоєний ідентифікаційний код занесений в єдиний реєстр Польського Союзу Мисливців (PZL пол., ПСМ укр.). Вони господарюють на одному, або декількох мисливських угіддях (ревірах), які можуть бути розташовані навіть у різних воєводствах, в тому числі на землях **державних мисливських господарств** державних управлінь лісових господарств воєводств. Не всі мисливці є членами ловецького кола, але всі є членами ПСМ і сплачують щорічні членські внески. Таким чином, ПСМ є асоціацією яка об'єднує як мисливські господарства (юридичні особи) так і окремих мисливців (фізичні особи), яких налічується майже 104 тис.

Ловецькі кола є структурною організаційною основою ПСМ та, одночасно, суб'єктом мисливського господарства у Польщі. Станом на 31 березня 2012 р. їх було 2536 (вони орендують 4,8 тис. мисливських господарств (угідь)). Ловецькі кола існують у Польщі понад 100 років і вважаються однією із вагомих рис польської моделі мисливського господарства. Кола є заєрестрованими юридичними особами, а відтак мають податкові зобов'язання і правову та повну економічну самостійність.

Мисливський колектив (ловецьке коло) складається мінімум з 15 мисливців і полює на угіддях не менше 3 тис. га., але може і не мати мисливських угідь. Мисливські угіддя в Польщі розподілені за чітко вираженими у природі межами (річка, дорога, хребет гори, колія тощо), які можуть не співпадати із сучасними адміністративними кордонами (як приклад, див. рис.1 у додатку 4). Таким чином мисливські кола на території Польщі можуть мати угіддя в різних воєводствах. Якщо товариство за порушення, чи з приводу інших причин (напр. розпаду мисливської команди) позбавлене права на угіддя, тоді ці угіддя перебувають у **стані очікування і віддані під охорону держлісгоспу**.

До ПСМ також належать 16 дослідних установ (осередків) з мисливськими угіддями і центрами акліматизації та розведення звірів і птахів, **мисливських суддів** і **мисливську охорону,** та обраного стража ловецького кола (особа, що пильнує за мисливством і полюванням, спостерігає за веденням мисливського господарства, і є посередником між мисливцями і населенням), яка є при кожному товаристві і який не завжди є мисливцем.

Кожне ловецьке коло обирає **правління,** а саме: голову, мисливствознавця, секретаря, скарбника, ревізійну комісію і обов'язково бере на посаду стража мисливського (див. попередній абзац). Якщо товариство велике, то може обирати і більше правління. Всі обрані члени правління товариства працюють на добровільних засадах, крім стража мисливського і, в окремих, товариствах бухгалтера. Вони мають перевагу в тому, що не виконують трудоучасть, яка є обов'язковою для кожного члена ловецького товариства. Членські внески і всі податки ловецьке товариство сплачує в місцевий фонд за місцем реєстрації. Податки з членських внесків не платяться. Платить податки мисливець за м'ясо впольованого звіра.

Обмежень у кількості членів у колі немає. Кожний член колективу платить річні мисливські внески. Мисливець може бути членом кількох кіл, але займати виборну посаду може лише в одному(материнському колі).

Керівництво ПСМ обирається раз на п'ять років всепольським з'їздом. Головним керівним органом ПСМ є **головна мисливська рада**, яка обирає **президію,** а президія обирає **голову** ПСМ, якому підпорядковані **голови ПСМ воєводств** і керівники науково-дослідних осередків розвитку

мисливської фауни. Воєводствам підпорядковані ловецькі товариствi, а товариства формуються самими мисливцями.

Голова ПСМ **призначає собі заступників,** які йому підпорядковуються і відповідають за певні напрямки роботи і звітують перед головною мисливською радою ПСМ. Заступники призначаються за наступними напрямками:

- науково-дослідної роботи (аналог мисливствознавства, ведення мисливського господарства);
- юриспруденції;
- мисливського судочинства (розгляд етикету і членство мисливця в союзі);
- відзнак і нагород;
- культури і традиції;
- кінології;
- екзаменаційної комісії ;
- зовнішніх зв’язків;
- адміністрації і менеджменту.

У Польщі на загальнодержавному рівні діють **незалежні мисливські суди**, а на рівні воєводств - їхні дисциплінарні спостерігачі, які розглядають виключно питання, пов’язані з мисливськими спорами, мисливством, полюванням, і інші внутрішні питання ПСМ. Голова, його заступники й судді утримуються за рахунок власного бюджету ПСМ.

Крім того в Польщі діє суто **державна мисливська охорона**. Вона наділена більшими правами, ніж поліція, прокуратура чи інші правоохоронні органи. Службовці забезпечені транспортом (позашляховиками) з правом використання світлових і звукових сигналів, засобами нічного бачення, зброєю та іншою сучасною амуніцією. Вони мають дозвіл на огляд без санкції суду чи прокурора, будь-якої приватної чи державної установи, житлового приміщення, автомобіля чи будь-якого іншого об’єкту.

Кожен громадянин польської держави має право на полювання. Право на полювання виходить із права власності держави на диких тварин і безпосередньо не пов'язане із правом власності на землю.

Мисливські угіддя

Мисливські угіддя (обводи), орендуються ловецьким колом і належать або місцевому самоврядуванню - воєводству і ґміні (польові), або регіональній Дирекції державних лісів (лісові угіддя, де понад 40 % поверхні вкрита лісом). Більшість цих обводів знаходиться у віданні Державного Лісового Господарства, іншими управляють наукові установи, Агентство Земельної власності Держави та ПСМ.

Законом «Про мисливське господарство», зокрема ст. 29, п.1, визначено, що мисливські угіддя здаються в оренду за поданням ПМС, за згодою місцевої влади (бургомістра, мера) і відповідного територіального сільськогосподарського управління:

1) лісові мисливські угіддя – директором регіональної Дирекції державних лісів;

2) польові мисливські угіддя – старостою, який виконує обов’язки у сфері державного управління.

Угіддя підлягають передачі в оренду ловецьким колам на період не менше 10 років або виключенню з оренди у випадку використання для наукових чи просвітницьких цілях або для дичинорозведення – як база з інтродукції та розселення. Після закінчення цього терміну існуючому орендару віддається перевага щодо укладення договору оренди на подальший період. Продовження терміну погоджується після оренди тільки **ґміною, але держлісгосп може рекомендувати ґміні не продовжувати оренду**.

Землевласники, на території яких ведеться мисливське господарство, через сільську адміністрацію уповноважені встановлювати річні плани на здобування мисливських видів.

Мисливське коло може бути позбавлене права на угіддя в таких випадках:

- незадовільне ведення мисливського господарства;

- порушення закону про полювання;

- якщо протягом півроку в мисливськім колективі менше 15-ти членів;

- якщо угіддя розташовані на території декількох ґмін і одна з них не продовжила термін і тому його площа стала меншою, ніж 3 тис.га.

Мисливського упорядкування немає. Термінів на кшталт пропускна спроможність, мінімальна щільність, середній річний приріст тощо немає.

Контроль за мисливським господарством здійснює держлісгосп, адміністрація воєводства і мисливствознавці ПСМ. Фінансовий контроль здійснюють державні фінансові органи.

Орендна плата та інші витрати

За оренду мисливських угідь кожне товариство сплачує **орендну плату**. Плата диференційована і залежить від багатьох факторів. Насамперед, від інфраструктури розвитку певної території, лісистості та якості мисливських угідь, наявності видів і чисельності мисливської фауни, наявність природної кормової бази тощо.

Платежі за мисливські угіддя в Польщі визначаються, залежно від категорії мисливських угідь множенням кількості гектарів площі орендованого угіддя на грошовий еквівалент жита, з використанням перевідного коефіцієнта, який не може бути вищим за 0,07 q (*за оригіналом Закону*) жита за 1 гектар (додаток 7).

Орендна плата за державні лісові ділянки надходить до надлісництва, а за решту мисливських угідь – гмінам.

Невиконання планів відстрілу які призводять до збільшення витрат на охорону лісу від потрав полягає в наступному: за кожен 1% від запланованого але невиконаного річного плану відстрілу лося, оленя, лані, козуль - частка становить 1% від понесених витрат господарства на профілактику потрав - вважаючи, що один олень дорівнює 0,3 лося = 2 лані = 5 козуль.

При поділі мисливського угіддя або зміні його меж проводиться перерахунок суми орендної плати, виплаченої орендарем, а також витрати на освоєння території за попередні 2 роки, які передують зміні меж угіддя. Суму, яка встановлена зазначеним перерахунком, сплачує колишньому орендару орендар заново створеного мисливського угіддя.

Щорічно на розвиток мисливського господарства мисливські кола виділяють доволі значні кошти. Наприклад, у сезоні 2000/2001 рр. у рамках реалізації своїх статутних завдань ними виділено, зокрема: **8,5 млн. злотих на орендну плату та участь у витратах на охорону лісу від диких тварин**; 12 млн. зл. - на впорядкування мисливських територій; 5 млн. зл. - на покращення умов

проживання дичини; 13 млн. зл. - на підгодівлю тварин у зимовий час; 6 млн. зл. - на утримання мисливської охорони; **19,5 млн. зл. - на виплату збитків за пошкодження с/г культур**. Члени мисливських спілок відпрацювали в угіддях понад 3 млн. годин, вилучаючи браконьєрські засоби лову, обробляючи підгодівельні поля, годуючи тварин та ін. Перерахунок цієї роботи за єдиними для країни ставками – 8 зл. за одну годину, дає майже 25 млн. зл. за 1 рік. Загалом у 2002 р. витрати мисливських спілок становили понад 116 млн. зл., а разом зі суспільною працею мисливці виділили на ведення мисливського господарства у грошовій формі понад 140 млн. зл. **У випадку інших законодавчих рішень держава була б змушена більшу частину цих витрат взяти на себе. За продану у пункти прийому дичину, спілки отримали в 2002 р. понад 84 млн. зл**. Як видно, це не повністю покрило витрати на ведення мисливського господарства. Єдине джерело покриття дефіциту – внески, добровільні пожертви та додаткова плата членів товариств.

Як стати мисливцем?

Щоб стати мисливцем у Польщі, потрібно спочатку написати заяву до товариства і пройти стажування. Іспит можна здавати максимум два рази, після чого треба заново навчатись.

Віковий ценз на стажування не встановлений, воно триває не менше року, в зовсім юному віці і будь-якому мисливському господарстві або осередку розведення тварин при ПСМ. Розподіл кількості мисливців залежно від роду занять представлено у таблиці 2. Від стажування звільнені тільки працівники державних лісових господарств, які мають вищу або спеціальну лісомисливську освіту.

Таблиця 2. Розподіл кількості мисливців залежно від роду занять

Кількість мисливців за місцем праці (професією)		%
в тому числі:	Власники фірм	14
	Фермери які мають власне господарство	10
	Працівники приватного сектору	12
	Працівники державного лісового господарства	10
	Військові і поліція	5
	Наукові працівники	1
	Молодь яка навчається в школах	1
	Інші	20
Пенсіонери і інваліди		25
Іноземці члени Польського союзу мисливців		1
Безробітні		1

Приймають у мисливці після того, як кандидату виповниться 18 років. Кожний стажер має опікуна, який визначає йому програму стажування і веде щоденник, який передається в окружну екзаменаційну комісію і враховується під час здачі іспитів. Стажери проходять спеціальне навчання з біології мисливських звірів і птахів, кінології, культури і традиції мисливства, мисливського законодавства і правил поведінки і безпеки полювання з мисливською зброєю. Прослуховують курс

лекцій при окружному осередку воєводства протягом двох-трьох місяців. Після закінчення стажування кандидат задє теоретичні іспити (з біології мисливської фауни, з правил поведінки і безпеки полювання з мисливською зброєю) і практичні (поводження зі зброєю, стрільба на влучність: кульова по мішені, дробова по тарілках і біжучому зайцю); рівень влучності - не менше 30%. Дозвіл на зброю можна отримати після 21 року.

Після вдалої здачі іспитів кандидату видається посвідчення мисливця. Він сплачує вступний внесок і стає членом ПСМ. Вступний внесок до ПСМ становить біля 290 злотих (100 дол.), до колективу (товариства) - не більше 2500 зл. (800 дол.). Щорічні членські внески по 100 дол. до ПСМ втому числі обов'язкове страхування від нещасних випадків на полюванні. Сума членських внесків кожного кола (товариства) залежить від економіки кола ловецького, чисельності мисливської фауни, потреби на кормах, відшкодування збитків сільському та лісовому господарству.

Процес полювання та впольована дичина

Члени товариства полюють у своїх угіддях безкоштовно, а мисливці без членства - за відповідну платню, яка значно перевищує щорічні членські внески. Кожне товариство і його члени несуть персональну відповідальність за відшкодування збитків, завданих мисливськими тваринами сільському чи лісовому господарству. Якщо в мисливському господарстві не вистачило коштів на відшкодування збитків, сума збитків пропорційно розділюється на всіх членів і стягується в примусовому порядку згідно з чинним законодавством.

Підставою для отримання дозволу на зброю є сертифікат, виданий обласним мисливським об'єднанням, в якому мисливець здав іспит.

Полювання у Польщі проводиться з такими документами:

- посвідчення мисливця;
- дозвіл на зброю (ловчих звірів чи птахів);
- дозвіл, єдиного взірця видається мисливствознавцем товариства на конкретне м\г, на індивідуальне полювання зі вказаним видом і кількістю мисливських звірів, яких можна здобувати в межах ліміту цього господарства протягом сезону полювання або терміном дії виданого дозволу. Дозвіл може бути продовженим один раз за сезон полювання і видається новий. Дозвіл строгої звітності, номерний, дубльований, копія залишається у мисливському товаристві.

Особливості полювання:

- при виїзді на полювання, не швидше як за 24 години до полювання, проводиться запис мисливцем у журналі проведення полювань;
- після закінчення полювання, незалежно від його результатів, мисливець виконує запис про закінчення полювання;
- при полюванні на птахів повинна бути собака з допуском до полювання, мисливець повинен бути з собакою, або одна собака не більше, ніж на трьох мисливців;
- індивідуальне полювання може проводитися в нічний час на дикого кабана, ондатру і хижаків (єнотоподібний собака, лисиця, норка американська і єнот). При такому полюванні мисливець повинен обов'язково мати оптичний приціл, незалежно від виду зброї, ліхтарик і бінокль. Прилади нічного бачення і штучне освітлення на полюванні не використовуються, вони можуть бути використаними тільки для спостережень;

- індивідуальне полювання на зайців заборонене, тільки колективне в один світловий день, з нагоничами і не менше шести мисливців, які полюють за спеціальними правилами: один рік на одній половині угідь, другий рік - на другій половині угідь;
- колективне полювання відбувається тільки в світлу пору доби без дозволу, але в межах ліміту. На мисливців і нагоничів складається протокол полювання.
- При колективному полюванні можна стріляти в напрям загону по звіру на відстань до 40 м, кількість учасників полювання не обмежується, але не менше двох.
- Полювати на самців оленів, ланей і диких кабанів дозволяється виключно з нарізної зброї з кінетичною енергією понад 1200 Дж, на молодняк кабанів, самок оленів і козуль можна використовувати гладкоствольну зброю і виключно кулями. Нарізна зброя повинна бути тільки мисливська, а не військова з калібром не менше 5,6 мм типу 22 хорнет.

Полювання дозволено тільки на мисливські види та у визначений сезон полювання (див. підрозділ 3.3).

Реалізація здобутої дичини може відбуватися двома шляхами:

- Можна залишити тушу собі, заплативши відповідну суму за м’ясо у ловецьке коло.
- Уся впольована дичина, крім зайців і птахів, здається в спеціалізовані магазини, що мають ліцензію на викуп м’яса дичини. Дичина оцінюється відповідно до класу якості, а гроші перераховують на рахунок кола. Вся дичина здається в шкірах з головами і випотрошеною. Трофеї належать мисливцеві кола і він їх отримує безкоштовно. М'ясо дичини реалізовується через торгівельну мережу, але 20% належить мисливцеві який її вполював, решта магазин викуповує у товариства. Тільки від реалізації м’яса товариство сплачує податки державі у розмір 22%.

Облік мисливської фауни і ліміти

Облік мисливської фауни проводиться мисливським господарством один раз в рік (лютий – березень) і визначаються ліміти на цьогорічний сезон полювання згідно загальних правил (пробні загони на частині площі інтерполюються на всю площу). Якщо облік викликає сумнів в держлісгоспі або окружному осередку, тоді робиться незалежний облік методом пробних загонів. Контрольний облік проводиться тільки методом пробних загонів на частині площі мисливських угідь – спільно узгодженій з держлісгоспом.

У кожному колі є План полювання на сезон. Плани формуються на основі обліків (загонним способом), які проводять члени кола в кінці лютого-на початку березня на площі 10% обводу. Також обліки ведуть мисливці під час сезону полювання. Обидва обліки порівнюють і узагальнюють. Затверджує Плани надлісничий та староста гміни (голова сільради), на якій знаходяться угіддя.

Від ліміту дозволяється полювати не більше ніж:

- олень 5% від фактично облікованих;
- козуля 5%
- кабан 60-100% (новонароджені не обліковуються).

Наприклад кабанів обліковано 100голів, практично можна вполювати 100 кабанів, але різних вікових груп, різної статі і в різну пору сезону полювання, а саме: 40 голів молодих, 30 самок і 30 самців, на самок і тогорічний молодняк полювати дозволено з жовтня до січня.

Відшкодування

Законом про мисливське господарство визначено, що орендар мисливського угіддя зобов’язаний відшкодовувати збитки, які нанесені лісовим культурам і сільськогосподарським посівам дикими кабаном, лосем, оленем, ланню і козулею.

Огляд пошкоджених ділянок та оцінка збитків, а також визначення розміру відшкодування завданої шкоди проводять представники управляючого або орендара мисливських угідь. За вимогою сторін в огляді та оцінці нанесеної шкоди і визначенні розміру відшкодування збитку бере участь представник відповідного територіального сільськогосподарського управління.

Основним підзаконним нормативно-правовим актом у Польщі, що регламентує порядок проведення оцінки шкоди і виплати відшкодування збитку, нанесену лісовим і сільськогосподарським культурам, є Розпорядження Міністра охорони навколишнього середовища від 15 липня 2002 року, яке видане на підставі Закону про мисливське господарство. В ньому визначено: порядок прийому та розгляду заяв від власників земельних ділянок про нанесення пошкоджень; процедура проведення оглядів пошкоджених ділянок; особи, які уповноважені проводити оцінювання шкоди і розрахунок завданого збитку; порядок оформлення відповідних документів; порядок відшкодування завданого збитку.

Доцільно навести основні положення зазначеного Розпорядження (додаток 8).

Після проведення попереднього оцінювання (огляду, який проводиться протягом 7 днів від дня подання заяви про нанесення шкоди) пошкоджених ділянок уповноваженими особами „оцінщиками” (представники орендара мисливських угідь, потерпілий, представник територіального сільськогосподарського управління) проводиться остаточне оцінювання і визначення збитку, нанесеного лісовим культурам або сільськогосподарським посівам.

Словаччина

Товариства мисливців

У Словаччині існує два мисливських Товариства: Словацький мисливський союз (Slovenský Poľovnícky Zväz, заснований у 1940 р.) та Словацька мисливська комора (заснована у 2009 р.). Президентом обох Товариств є одна і та сама людина, яку обирають на з’їзді в Братиславі один раз на п’ять років. Одночасно обирають віце-президента та керівників в обласні і районні представництва комори.

Роботу цих Товариств регулює Закон про мисливське господарство (№ 274/2009) і директива про його впровадження (№ 344/2009). За законом, кожен мисливець обов’язково повинен бути членом Мисливської комори, натомість Мисливський союз займається лише собаківництвом і громадською роботою, але, при цьому, залишається власником великої кількості мисливського майна: будинків, баз, човнів тощо, які були придбані за членські внески ще у минулому столітті. Кожен мисливський колектив (združenie), є юридичною особою і платить внески в обидві громадські організації. Величина внесків мисливського колективу (ревіру) до Комори - 700 євро на рік. Керівники колективів, регіональних і обласних представництв Комори працюють на добровільних засадах. Раніше Законом було передбачено, що на 100 га повинно було не більше 1 мисливця – члена Товариства, тепер цю норму відмінили.

У Словаччині 23 держлісгоспи (лісозаводи). Мінімальна площа господарства, відповідно до Закону, повинна становити: для дрібної дичини – мін. 1 тис. га, для великої дичини – мін 2 тис. га.

Існують лісозаводи, які вже не ведуть мисливське господарство на своїй території і всі свої угіддя надають у користування громадським організаціям.

Охорона мисливських угідь

Охороняють мисливські угіддя поліція, співробітники лісового уряду та мисливська (польовна) охорона (стража). Мисливська охорона – це добровільна посада, в обов'язки якої входить охорона мисливських угідь площею до 500 га.

Поліція теж має право перевіряти мисливців на виконання правил полювання. Якщо під час полювання поліція затримає мисливця у нетверезому стані, то його позбавлять права на володіння зброєю та накладуть штраф.

Як стати мисливцем?

Навчання кандидата на мисливця триває два роки, зокрема - рік практичного навчання (володіння зброєю, вивчення біології звірів, біотехнії в угіддях, обслуговування полювань тощо) і рік теоретичних занять (у вихідні) зі складанням іспитів (тестів) наприкінці навчання. Всі процеси навчання організовує Комора, вартість теоретичних занять різна і залежить від регіону: в межах 500-1000 євро. Після проходження практичної частини і теоретичних курсів кандидат повинен скласти два іспити – зі стрільби і теоретичних знань з біології тварин, першої допомоги, мисливської етики і культури, знань правил полювання тощо. Іспити приймає незалежна комісія з Братислави.

Після складання іспитів, мисливець отримує мисливський квиток, яки дає право на придбання зброї (дозвіл на зброю діє 10 років) і на полювання, для отримання якого мисливець має сплатити членський внесок у Мисливську комору у розмірі 120 євро; діє квиток 5 років. Членський річний внесок мисливця у колектив може бути різним і залежить від кількості членів та інших факторів. Цей внесок визначає сам колектив і він може становити від 50 до 100 і більше євро на рік. Також кожен член колективу протягом року повинен набрати 80 балів за трудоучасть.

Користування мисливськими угіддями

Для користування мисливськими угіддями потрібно укласти угоду з власниками земельних ділянок, де проходять межі мисливських угідь, а потім погодити/зареєструвати господарство в лісовому уряді (регіональними представниками Генеральної дирекції лісів Словаччини). Лісовий уряд діє у кожному адміністративному районі – один-три регіональні представники лісового уряду на кілька районів. Законом передбачено, що власники земель не можуть відмовити у користуванні мисливському колективу. Якщо власник землі не хоче, щоб на його земельній ділянці полювали, він повинен обгородити всю свою територію.

Мінімальна плата землевласникам за користування землею в мисливських цілях: за польові угіддя – 0,50 євро/га, за лісові – 2-5 євро/га. Договори з землевласниками укладаються на 15 років, фіксується і ціноутворення. Користувач мисливських угідь несе відповідальність за нанесену шкоду фермеру лише у випадку, якщо попередньо буде укладена угода між ними і фермер застосує всіх засобів з охорони власного майна – худоби, культур.

Процес полювання та впольована дичина

Здобування дичини у колективі розподіляють відповідно до річного плану добування, який затверджує регіональний лісний уряд і Комора. Сезон полювання у Словаччині відкрито щоденно (детальніше див. підрозділ 3.3).

Колективне полювання проводиться тільки на кабана (двічі на рік) і на фазана, в інших випадках - тільки індивідуальне. Полювання на оленячих дозволено лише з нарізної зброї, на іншу дичину можна і з гладкоствольної.

Для полювання видаєтьтся спеціальний пронумерований дозвіл (листок відлову звіра – див. рис. 1 у додатку 5), у якому зазначається номер бирки виданої для маркування впольованої крупної дичини.

Перед тим, як піти на полювання, мисливець – член мисливської організації повинен зробити запис у відповідній книзі реєстрації, яка постійно знаходиться в конторі колективу і куди вносяться всі дані щодо запланованого полювання (дата, час перебування, на яку дичину тощо). Відсутність відповідних записів загрожує мисливцю серйозними штрафними санкціями і навіть кримінальною відповідальністю за браконьєрство. Коли здобуто кабана чи оленя, на його ногу кріпиться бирка з номером, що відповідає певному району та має дату здобування (див. рис. 2 у додатку 5). Вартість бирки 5 євро і надає їх Комора.

За полювання мисливець нічого не платить, а лише за здобуті тварини. Якщо на полюванні він здобуде, наприклад, самця оленя, то він повинен сплатити до колективу 35 євро за м'ясо (за всю тушу), яке може потім продати; трофей залишається йому безкоштовно. Можна купити м'ясо у колективі, наприклад оленя – 1,30 євро/кг (у серпні), у грудні якість підвищується і вартість досягає 2,8 євро/кг.

Однак зовсім інша та набагото складніша система оплати (значно дороговартніша) існує для запрошених до полювання закордонних мисливців.

В угіддях може полювати і не член колективу: за домовленістю з колективом і заплативши за полювання. Перед самим полюванням він обов'язково вносить аванс і отримує дозвіл на полювання.

Для іноземних мисливців існує окремий мисливський квиток, який видається на період полювання – на день, тиждень, місяць, рік. Вартість полювань для іноземців у державних мисливських господарствах проводиться за єдиним прейскурантом, що видається на початку сезону, а полювання в угіддях товариства відбувається за домовленістю. Як приклад прайс-лист полювання на мисливських угіддях всіх лісових підприємств протягом сезону 2015/2016 можна знайти за адресою: http://www.lesy.sk/files/polovnictvo/*/hunting-price-list-2015_2016-ok.pdf. Таким чином загальна вартість полювання для іноземців включатиме в себе вартість дозволу на полювання, обов'язкового страхування, умов проживання, кількості днів, виду полювання (організаційних особливостей), кількості осіб, виду мисливського звіра та його трофейних характеристик тощо.

Обліки та ліміти

У минулому, за старим законом, обліки проводилися за певною методикою і в певний час. В останні роки процес обліку відбувається за іншим підходом. Тепер мисливці мають облікові листки, на яких, перебуваючи в угіддях, фіксують виявлених тварин. Пізніше ця інформація узагальнюється і показує загальну картину чисельності дичини. Головним показником чисельності є план здобування і його виконання.

Угорщина

Поважна у світі репутація полювання та мисливського господарства в Угорщині базується на відмінній якості великого мисливського звіра, а також на добре організованих мисливських послугах. Кращі угорські трофеї з року в рік займають перші місця в десятці світового рейтингу. Починаючи з першої офіційної демонстрації трофеїв (1871 рік), в обліковий список занесені близько 5 тис. оленячих рогів, які отримали медалі, в тому числі 375 золотих призерів. По трофеях козулі Угорщина тримає світовий рекорд з 1965 року. Тому неухильно росте кількість мисливців, які відвідують мисливські угіддя. Дозвіл на відстріл щорічно викупляють 25 тис. іноземних мисливців.

Система мисливського господарства

Мисливським господарством управляє та контролює Міністерство сільського господарства та регіонального розвитку та Міністерство навколишнього середовища і водних ресурсів. Також на теренах Угорщини працює Національна асоціація мисливців (Országos Magyar Vadászati Védegylet). В Угорщині існує 715 мисливських клубів з власними угіддями та 400 клубів без землі.

Мисливські угіддя надаються у користування державним обласним управлінням мисливського господарства на 10 років, обов’язково проводиться мисливське впорядкування. Мінімальна площа угідь, для ведення мисливського господарства – 3000 га.

Первинний, місцевий колектив (комора) входить до обласної комори, а обласна до державної комори. Бути у складі обласної комори не обов’язково, це вирішує колектив первинної організації.

Надання права полювання, а також дичина, належить державі. Ці права можуть бути передані мисливським клубам, які орендують угіддя на різні періоди. В користування угіддями надано – 83% мисливських клубів, решта 17% клубів полюють під наглядом держави.

Мисливське управління є окремою, незалежною державною структурою, яка має свої угіддя й веде на них господарство. Але більшість господарств є громадськими. Якщо плани здобування у державних мисливських угіддях не виконуються, то часто запрошуються мисливці з інших господарств, як державних, так і громадських - для реалізації плану здобування.

Мисливство в Угорщині регулюється Законом «Про захист дичини, управління дичиною і полювання»; він доповнюється іншими лісовими законами та законами про охорону навколишнього природного середовища (Закон про лісове господарство та Закон про охорону природи).

Легальними методи полювання є полювання з вогнепальною зброєю, а також полювання з мисливським луком. Капкани та полювання з гончими собаками – є незаконними.

Обов’язковим є наявність страхування відповідальності перед третіми особами.

Результативність мисливської галузі значною мірою забезпечується платним полюванням іноземців. Галузь продовжує зберігати свою характерну експортну орієнтацію - Угорщину щорічно відвідує 25-30 тис. закордонних мисливців, в основному з країн Європейського союзу.

Іноземні мисливці можуть полювати в угіддях колективу і юридичні відносини вони ведуть виключно з членами комори, без посередників. Вартість полювання для іноземців така ж як і для місцевих мисливців відповідно до прайсу, але вони можуть мати 15% знижки.

Серед європейських країн Угорщина міцно утримує провідні позиції з трофейного полювання на лань, муфлона, кабана, європейську козулю та благородного оленя. Країна також є світовим лідером з розведення та здобування фазана – за рік в Угорщині їх здобувають понад півмільйона.

Мисливські угіддя

Право на полювання та дичину належить державі, але воно може бути передане мисливським клубам, яким дозволено брати угіддя в оренду на будь-який термін. Подібним чином в Угорщині здається в оренду до 83% усіх угідь. Клуби вносять орендну плату, за свій рахунок вирощують та охороняють дичину, відшкодовують збитки. Кожен рік складаються плани відстрілу, які повинні бути затверджені лісовою адміністрацією. Прибуток мисливських клубів складається з членських внесків, доходів від продажу м'яса та полювань, організованих для іноземних туристів та експорту тварин.

Відносини з землевласниками достатньо прості. Узгоджувати ведення мисливського господарства обов’язково, але у випадку, якщо приватна земля загороджена. Плата за угіддя передбачена законом і тільки по безготівковому розрахунку, середня вартість 0,5-1 євро за га, але в більшості розрахунок ведеться натуральною продукцією – дичиною, більшість власників на грошову компенсацію взагалі не претендують.

Мисливські колективи часто створюють кормові поля для підгодівлі тварин. Якщо таких полів нема, то члени товариства – мисливці самі віддають частину своїх власних с/г посівів для підгодівлі дичини. Також існує трудоучасть – це два дні на рік, коли кожен член колективу повинен взяти участь у виконанні біотехнічних заходів, охорони тощо.

Велику частину витрат мисливського господарства становить компенсація фермерам за шкоди, які наносять дикі звірі. Визначає збитки незалежний експерт.

Процес полювання та впольована дичина

Обліки проводять єгері господарства раз на рік - у лютому. Результати обліків передаються в обласний відділ мисливського господарства, які їх враховують і затверджують план здобування дичини на наступний сезон полювання. Невиконання плану мисливцями карається штрафом.

Членство у колективі дає можливість брати участь у кожному колективному полюванні на зайця та фазана (10-14 полювань на рік). Також членство дає право на індивідуальне та колективне полювання на кабана, козулю та оленя без придбання будь яких додаткових дозволів (відстрільних карток, ліцензій тощо). Полювання на кабана і лисицю проводиться цілий рік (детальніше про мисливські види та сезони полювання на них див. у підрозділі 3.4).

Зайців і фазанів мисливці забирають собі, а оленів і кабана до 80% здають заготівельним приватним компаніям, які потім реалізують дичину на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Враховуючи те, що зацікавленість полюванням на кабана дещо знизилась, планується у цьому році введення обов’язкового полювання на кабана два рази на місяць. Чотири кабана, вагою до 50 кг, кожен мисливець може забрати собі безоплатно. Якщо мисливцю треба більше м’яса, він може за символічну плату викупити його у колективу. Інших здобутих кабанів колектив здає у заготівельні контори. Вартість м’яса кабана – від 0,5 до 1 євро/кг, залежить від сорту, а сорт - від місць куди проникла куля. Вартість м’яса козулі - до 4 євро/кг.

У кожній єгерській дільниці (обході) мисливського господарства існує книга реєстрації, куди кожен мисливець, який планує піти на полювання, повинен записатись мінімум за чотири години і максимум за добу. У книжці вказуються та дані: хто йде на полювання, де і коли буде полювати мисливець і на яку дичину. Після полювання у реєстраційну книжку проводиться запис: час закінчення полювання, чи здійснені постріли і що здобуто.

У випадку здобуття звіра використовується спеціальна бирка, а у книгу реєстрацій вносяться її дані. Наявність бирки на нозі тварини дуже важлива; в іншому випадку дичина буде вважатись незаконно

здобутою. Важливим є також точне дотримання об’єкта здобування. Якщо під час полювання на дикого кабана мисливець здобув оленя, то його можуть позбавити права полювання до двох років і оштрафувати на 1000 євро (це питання знаходиться в компетенції суду).

Охорона мисливських угідь

З порушниками правил полювання ведеться жорстока боротьба. Всі єгері мають статус поліції, стоять на обліку, мають посвідчення і жетони «єгерська служба», засоби зв’язку, кийки, кайданки та табельну зброю – пістолети. Єгер має право зупиняти машину і оглянути її з метою виявлення незаконно здобутої дичини.

Як стати мисливцем?

Кандидати на мисливця повинні пройти підготовчі курси, після закінчення яких скласти іспит, який приймає Державна екзаменаційна комісія.

Екзамен складається з теорії (знання мисливського законодавства, біотехнії, методів і способів полювання, вогнепальної зброї, біології та фізіології тварин, мисливської етики) та практики (поводження з вогнепальною зброєю, стрільба у тирі, надання першої медичної допомоги).

Більш прикладні взірці ведення мисливського господарства у Польщі, Словаччині і Угорщині описано у додатках 4-6.

3.3. Мисливська фауна та особливості збереження рідкісних і червонокнижних видів

Польща

У Польщі список видів, на які дозволене полювання, створений Міністерством навколишнього середовища, за участю Міністерства сільського господарства, Державної ради з охорони природи і Польського мисливського союзу (далі - ПМС).

Міністр навколишнього середовища може дозволити відстрілювати тварин з науковою метою.

У мисливському законодавстві Польщі усіх тварин, на яких дозволено полювати, поділено дві групи: крупна звірина і дрібна звірина. Хижаки (лисиця, борсук, собака єнотоподібний, норка американська, куниці лісова і кам’яна, тхір лісовий, єнот-полоскун), як окремо виділена підгрупа, належать до дрібної дичини.

Список мисливських видів:

Птахи:

1. Фазан (*Phasianus colchicus*),
2. Куріпка сіра (*Perdix perdix*),
3. Крижень (*Anas platyrhynchos*),
4. Чирянка мала (*Anas crecca*),
5. Попелюх (*Aythya ferina*),
6. Чернь чубата (*Aythya fuligula*),
7. Гуска сіра (*Anser Anser*),

8. Гуменник (*Anser fabalis*),
9. Гуска білолоба (*Anser albifrons*),
10. Лиска (*Fulica atra*),
11. Припутень (*Columba palumbus*)
12. Слуква (*Scolopax rusticola*),
13. Орябок (*Tetrastes bonasia*)

Ссавці:

14. Лось (*Alces alces*),
15. Олень благородний (*Cervus elaphus*),
16. Лань (*Dama dama*),
17. Олень плямистий (*Cervus nippon*),
18. Козуля європейська (*Capreolus capreolus*),
19. Кабан дикий (*Sus scrofa*),
20. Муфлон (*Ovis musimon*),
21. Борсук (*Meles meles*),
22. Тхір лісовий (*Mustela putorius*),
23. Куниця лісова (*Martes martes*),
24. Куниця камяна (*Martes foina*),
25. Собака єнотоподібний (*Nyctereutes procyonoides*),
26. Норка американська (*Mustela vision*),
27. Єнот-полоскун (*Procyon lotor*),
28. Ондатра (*Ondatra zibethica*),
29. Заєць сірий (*Lepus europaeus*),
30. Кролик дикий (*Oryctolagus cuniculus*)

Мисливський сезон для Польщі, або якоїсь її частини, встановлює Міністр навколишнього середовища за згодою Міністра сільськогосподарського господарства і після консультації з Державною Радою Охорони Природи і ПМС (див. табл 3).

Однак місцева влада, тобто воєвода має право скорочувати періоди полювання на території воєводства за згодою ПМС.

Наприклад, на території всієї Польщі полювання на гуменника і гуску білолобу дозволене на період до 21/12, але у воєводствах любельскому, великопольському, західнопоморському – до 31/01. Також полювання на сіру гуску триває до 21/12, а в воєводствах любельскому, великопольському, західнопоморському, дольносльонському – до 15/01. У місцях поширення тетерука і глушця, інтродукції зайця, куріпки сірої та фазана на лисицю, норку американську та єнота-полоскуна полювання дозволене весь рік. На території риборозплідних господарств полювання на ондатру дозволене весь рік.

Таблиця 3. Сезон полювання на основні мисливські види у Польщі

Мисливські види	Сезон полювання	
	Самці	Самиці
Козуля	11/05 - 30/09	01/10 – 15/01
Заяць	15/10 – 15/01	
Кабан	01/04 - 28/02	01/08 – 15/01
Лисиця	01/10 – 28/02	
Лось	01/09 – 31/11	01/10 – 30/12
Благородний олень	21/08 - 28/02	01/09 – 15/01
Лань європейська	01/10 – 15/01	
Вовк	01/11 – 28/02	
Фазан	01/10 – 28/02	-
Качка	01/09 – 21/12	
Куріпка	11/09 – 21/10	

Рідкісні види і їх здобування

На території Польщі існує кілька охоронних списків, що стосуються збереження тварин. Насамперед, це види, що належить до охоронних списків ЄС. Крім того, є національні списки: список видів тварин, що перебувають під суворою видовою охороною (від 2014 р.), види з Червоного списку Польщі та Червоної книги Польщі.

Тварини, що перебувають під суворою видовою охороною в Польщі (від 2014) – список таксонів тварин, які охоплені суворою видовою охороною згідно з Розпорядженням Міністра ОНПС від 6 жовтня 2014 р. щодо охорони видів тварин.

Польська Червона книга тварин – список загрожених видів тварин на території Польщі. Налічує 130 видів хребетних тварин.

Червоний список зникаючих і загрожених тварин в Польщі – список видів, яким з різних причин загрожує зникнення на території країни. Порівняно з Польською Червоною книгою, містить більшу кількість видів, але обмежується до запису видів з різним ступенем загрози (без опису і характеристика окремих видів), з указанням категорії загрози або загального опису ситуації з цією групою видів (напр., класу чи ряду). У польському виданні найбільше уваги присвячено безхребетним. Найновіша версія – з 2002 р.

Питання охорони рідкісних видів знаходиться у віданні Дирекції охорони навколишнього середовища. Відповідно, за нанесення шкоди сільськогосподарським угіддям чи тваринам рідкісними видами тварин (напр., вовками, бурими ведмедями і т.п.) платить держава (в особі Міністерства охорони навколишнього середовища), за нанесення шкоди мисливськими тваринами – мисливське товариство, на території якого мало місце нанесення школи. Наприклад, тільки в Підкарпатському воєводстві за 2014 р. обсяг виплат за шкоди, нанесені діяльністю бобра, становили 10 млн. злотих.

Полювання заборонене на всі види тварин, що охороняються законодавством ЄС. Однак, у Польщі існують виключення щодо здобування рідкісних видів. Зокрема, за спеціальним дозволом

Консерватора природи воєводства, в певних рибгосподарствах можна полювати на видру. Також у виключних випадках, за таким самим дозволом, можна полювати на бобра.

За незаконне здобування рідкісних видів тварин існують спеціальні досить високі штрафи. Однак, як показує практика, далеко не всі мисливці здатні розрізнити рідкісні види в природі.Тому мисливці щороку проходять навчання, які, крім усього іншого, включають заняття щодо розпізнавання рідкісних видів. Екзаменів після закінчення цих навчань немає.

Мисливське законодавство в галузі охорони природи

У Законі про мисливство окрім принципів, викладених у положеннях про охорону природи, включено й охорона диких тварин, включаючи створення умов, які забезпечують їхнє існування (в т.ч. заборона здобування тварин у будь-який спосіб (поза діяльністю, організованою ПСМ), забирати яйця та пташенят, а також знищувати лігва, нори та пташині гнізда).

Однак, з метою відгодівлі, включаючи експорт, а також для наукових цілей дозволяється відловлювання тварин у сіті та пастки. Міністр навколишнього середовища може надавати дозвіл на розведення та відгодівлю в закритих приміщеннях звірів, що не належать до господарських, з метою наукових досліджень, навчання фахівців, промислового заселення або експорту.

Міністр з питань навколишнього середовища за домовленістю з ПМС може, у формі рішення, відміняти оренду мисливських округів і передавати їх на термін не менше 10 років, в управління з метою відгодівлі тварин, з якими – окрім полювання – пов'язана також така діяльність:

1) проведення наукових досліджень;
2) відтворення зникаючих популяцій диких тварин;
3) розведення місцевих видів тварин з метою розселення;
4) розведення диких тварин, зокрема таких, що є корисними для лісових біоценозів.

Одним із завдань державної мисливської охорони є контроль за виконанням положень статуту, зокрема: охорона тварин.

Охоронцем Державної мисливської охорони може бути особа, яка (окрім низки інших вимог), здала екзамен за програмою, передбаченою міністром з питань навколишнього середовища.

Словаччина

Незважаючи на те, що в законі про мисливство Словаччини наведено досить великий список видів тварин, далеко не всі вони належать до тих, на кого можна полювати.

Список мисливських видів:

Перната дичина:

1. Фазан строкатий (*Syrmaticus reevesii*),
2. Фазан польовий (*Phasianus colchicus*),
3. Мартин звичайний (*Larus ridibundus*),
4. Дрохва (*Otis tarda*),
5. Дрізд гірський (*Turdus pilaris*),
6. Крук (*Corvus frugilegus*),
7. Припутень (*Columba palumbus*),

8. Голуб-синяк(*Columba oenas*),
9. Горлиця звичайна (*Streptopelia turtur*),
10. Горлиця садова (*Streptopelia decaocto*),
11. Гуска білолоба (*Anser albifrons*),
12. Гуска сіра (*Anser Anser*),
13. Гуска короткодзьоба (*Anser brachyrhynchus*),
14. Гуска мала (*Anser erythropus*),
15. Гуменник (*Anser fabalis*),
16. Попелюх, чернь червоноголова (*Aythya ferina*),
17. Чернь чубата (*Aythya fuligula*),
18. Куріпка сіра (*Perdix perdix*),
19. Орябок (*Tetrastes bonasia*),
20. Яструб великий (*Accipiter gentilis*),
21. Крижень (*Anas platyrhynchos*),
22. Свищ (*Anas penelope*),
23. Чирка менша (*Anas crecca*),
24. Чирка більша (*Anas querquedula*),
25. Нерозень (*Anas strepera*),
26. Широконіска (*Anas clypeata*),
27. Шилохвіст (*Anas acuta*),
28. Галка (*Corvus* (*Coloeus*) *monedula*),
29. Крук (*Corvus corax*),
30. Кеклик (*Alectoris graeca*),
31. Куріпка червона (*Alectoris rufa*),
32. Лиска (*Fulica atra*),
33. Бекас (*Capella gallinago*),
34. Індичка дика (*Meleagris gallopavo*),
35. Канюк звичайний (*Buteo buteo*),
36. Зимняк (*Buteo lagopus*),
37. Норець великий (*Podiceps cristatus*),
38. Слуква (*Scolopax rusticola*),
39. Сойка (*Garrulus glandarius*),
40. Сорока (*Pica Pica*),
41. Тетерук (*Lyrurus tetrix*),
42. Чапля сіра (*Ardea cinerea*),
43. Ворона чорна/сіра (*Corvus corone corone/Corvus corone cornix*)

Ссавці:

44. Бобер європейський (*Castor fiber*),
45. Лань (*Dama dama*),
46. Кабан дикий (*Sus scrofa*),
47. Горностай (*Mustela erminea*),
48. Борсук (*Meles meles*),
49. Олень благородний(*Cervus elaphus*),
50. Олень плямистий (*Cervus nippon*),
51. Сарна альпійська (*Rupicapra rupicapra rupicapra*),
52. Кролик дикий (*Oryctolagus cuniculus*),
53. Куниця кам'яна (*Martes foina*),
54. Ласка (*Mustela nivalis*),
55. Лось (*Alces alces*),
56. Лисиця звичайна (*Vulpes Vulpes*),
57. Кіт лісовий (*Felis silvestris*),
58. Єнот-полоскун (*Procyon lotor*),
59. Муфлон (*Ovis musimon*),
60. Ондатра (*Ondatra zibethica*),
61. Олень білохвостий (*Odocoileus virginianus*),
62. Собака єнотоподібний (*Nyctereutes procyonoides*),
63. Козуля європейська (*Capreolus capreolus*),
64. Бабак альпійський (*Marmota marmota*),
65. Шакал (*Canis aureus*),
66. Тхір світлий (*Putorius eversmanni*),
67. Тхір темний (*Putorius putorius*),
68. Вовк (*Canis lupus*),
69. Заєць сірий (*Lepus europaeus*),
70. Зубр (*Bison bonasus*),
71. Норка американська (*Mustela vision*),
72. Нутрія річкова (*Myocastor coypus*)

Мисливський сезон

На мисливських тварин дозволяється полювати лише під час дозволених періодів (детальніше див. табл. 4).

У Словаччині полювати можна весь рік на лисицю, борсука, бродячих псів, куниць, тхора, собаку єнотоподібного. На деяких птахів: ворону сіру, сороку, сойку – у позагніздовий період.

Таблиця 4. Сезон полювання на основні мисливські види у Словаччині

Мисливські види	Сезон полювання	
	Самці	Самиці
Козуля	16/05 - 30/09	01/09 – 31/12
Олень благородний	01/08 - 15/01 (у вольєрі для полювання до 31.01)	01/08 – 31/12
Муфлон	01/08 – 15/01 (у вольєрі для полювання цілий рік)	01/08 – 31/12
Лань європейська	01/09 – 15/01 (у вольєрі для полювання до 31.01)	01/08 – 31/12
Сарна	01/09 – 31/12	
Дик	16/07 - 31/12 (у вольєрі для полювання до 31.01)	
Молоді дикі поросята і однорічки	цілий рік	
Лисиця	цілий рік	
Вовк	01/11 – 15/01	
Борсук	01/09 – 30/11	
Заяць	01/11 – 31/12	
Фазан	01/10 – 28/02	
Дикі качки	01/09 – 31/01	
Дикі індики	15/03 – 15/05, 01/10 – 31/12	
Вальдшнеп	01/09 – 30/11	
Рябчик	01/10 – 15/11	

У виключних випадках полювання на мисливських тварин у позамисливський період може відбуватися за наявності дозволу районного мисливського управління (у випадках потреби в інтересах сільськогосподарського або лісового виробництва, управління мисливством, охорони природи, покращення стану здоров'я тварин - з метою зниження чисельності певного виду тварин).

У разі випадку потреби полювати на деякі види тварин, якщо це відбувається з науковою метою або для ветеринарних цілей, а також для захисту власності або громадського здоров'я, то дозвіл на таке полювання видає Міністерство сільського господарства.

В обгороджених виноградниках, городах, садах, фруктових та овочевих розплідниках дозволяється індивідуальне полювання на зайця, кролика дикого протягом року за наявності дозволу районного лісового управління та дозволу на полювання.

Члени мисливської служби охорони і мисливці мають право в районі мисливського угіддя вбити собаку, якщо він знаходиться на відстані понад 200 м від найближчого житлового будинку, або собаку, який постійно переслідує тварин, або полохає їх (це не стосується мисливських псів), а також вбити домашню блукаючу кішку на мисливському угідді на відстані понад 200 м від найближчого

житлового будинку, або якщо її впіймали на відстані меншій за 200 м при переслідуванні та вбивстві тварин (птахів).

Рідкісні види і їх здобування

У деяких випадках у питанні щодо заборони полювання на рідкісних тварин можуть бути виключення.

Так, глушець, рись, видра річкова, сарна татранська та ведмідь бурий відповідно до Акту щодо охорони природи відносяться до охоронюваних видів, а також охороняється низкою міжнародних конвенцій. Тому наприклад на здобування ведмедя потрібний спеціальний дозвіл Міністерства охорони навколишнього природного середовища (його можна отримати за умови наявності небезпеки для здоров'я людей чи значних господарських втрат). Щороку мисливці Словаччини подають близько 100 заявок, з яких отримують дозвіл на здобування 30-40 особин (переважно це особини до 100 кг).

Вовк не належить до охоронюваних видів у Словаччині, але річна квота на їх здобування у сезоні 2014/2015 років становила 80 особин.

У випадку здобуття виду тварини, що не належить до мисливських видів (тобто полювання на якого не було дозволено), то мисливець повинен негайно повідомити про це разом з описом ситуації, та описом того, яким чином настала смерть, компетентному з цих питань керівнику, районному лісному управлінню та організації охорони природи. Далі визначається ступінь провини та накладаються штафи.

Полювання на птахів, вовка та шакала дає Міністерство сільського господарства за певних умов: загроза суспільної охорони здоров'я та безпеки, в інтересах безпеки повітряного простору, для запобігання значних збитків на полях, а також худобі, лісам, рибальству та водному господарству, захисту флори та фауни, з метою наукових досліджень, відновлення популяцій, ре-інтродукції тварин на їх попередні місця існування та з метою розмноження. Про надання такого дозволу Міністерство сільського господарства повинно поінформувати відповідну Комісію Європейського союзу.

Збитки, заподіяні рідкісними тваринами (полювання на домашніх тварин, руйнування пасік тощо) компенсує держава відповідно до Закону про охорони природи і ландшафту (№ 543/2002).

Мисливське законодавство в галузі охорони природи

У Законі про мисливство Словаччини велика увага приділяється як охороні мисливських видів, так і фауни загалом. Це полягає в захисті від несприятливих умов, зокрема через брак природного корму, шкідливого впливу людей, хвороб тварин, захист біологічних видів тварин у рамках охорони природи та охорони ландшафту.

Метою великих мисливських господарств за основами цього закону є управління в мисливськими угіддями та мисливськими ділянками в такий спосіб, щоб забезпечити гарний стан здоров'я тварин, оптимальну кількість, якість та відповідну вікову структуру та структуру поголів'я тварин, а також інших тварин як невід'ємної частини екосистеми.

В цьому Законі також прописані необхідні заходи для збереження тварин, зокрема - захисту генофонду тварин, а також – збереження рідкісних видів тварин. З цією метою забороняється: поширювати види та підвиди тварин (крім спеціально перелічених мисливських видів) з метою їх розведення та використання; схрещувати тварин з іншими видами, підвидами та іншими тваринами.

Ввезення та вивезення живих тварин, яйця, ембріони, сперму тварин можна тільки з дозволу Міністерства с/г та за умов в ньому наведених. Види, що підлягають особливим вимогам повинні

мати дозвіл на імпорт та експорт; частину заяви на дозвіл повинні надати обласна ветеринарна та продовольча інстанції.

Ввезення та вивезення тварин, які не живуть на території Словаччини можливе тільки у вольєри і вимагає отримання попереднього дозволу Міністерства с/г, за погодженням з Міністерством охорони навколишнього середовища.

У мисливських угіддях забороняється спалювання кущів, живоплотів, трав, сухих бур'янів та очерету.

Угорщина

Список мисливських видів Угорщини складається Міністром сільського господарства і розвитку й узгоджується з Міністерством навколишнього середовища і води.

Списки мисливських видів

Птахи:

1. Фазан (*Phasianus colchicus*),
2. Припутень (*Columba palumbus*),
3. Горлиця садова (*Streptopelia decaocto*),
4. Гуска білолоба (*Anser albifrons*),
5. Гуска сіра (*Anser Anser*),
6. Гуменник (*Anser fabalis*),
7. Куріпка сіра (*Perdix perdix*),
8. Крижень (*Anas platyrhynchos*),
9. Чирка менша (*Anas crecca*),
10. Лиска (*Fulica atra*),
11. Сойка (*Garrulus glandarius*),
12. Сорока (*Pica Pica*),
13. Ворона чорна/сіра (*Corvus corone corone/Corvus corone cornix*)

Ссавці:

1. Лань (*Dama dama*),
2. Кабан дикий (*Sus scrofa*),
3. Борсук (*Meles meles*),
4. Олень благородний(*Cervus elaphus*),
5. Олень плямистий (*Cervus nippon*),
6. Кролик дикий (*Oryctolagus cuniculus*),
7. Куниця кам’яна (*Martes foina*),
8. Лисиця звичайна (*Vulpes Vulpes*),
9. Єнот-полоскун (*Procyon lotor*),
10. Муфлон (*Ovis musimon*),
11. Ондатра (*Ondatra zibethica*),
12. Собака єнотоподібний (*Nyctereutes procyonoides*),
13. Козуля європейська (*Capreolus capreolus*),
14. Шакал (*Canis aureus*),
15. Тхір темний (*Putorius putorius*),
16. Заєць сірий (*Lepus europaeus*)

В Угорщині введення не місцевих тварин з метою полювання можливе тільки з дозволу Міністерства сільського господарства та регіонального розвитку з погодженням з Міністерством охорони довкілля та водних ресурсів.

Мисливський сезон

Міністерство сільського господарства та регіонального розвитку у тісній співпраці з Міністерством охорони довкілля та водних ресурсів розробило сезони полювання (основні види представлено у таблиці 5), які можуть бути змінені залежно від потреб.

Таблиця 5. Мисливські види та сезон полювання в Угорщині

Мисливські види	Сезон полювання	
	Самці	Самки
Козуля	15/04 - 30/09	01/10 – 28/02
Благородний олень: - трофейної якості - забракований	 01/09 - 31/10 01/09 - 31/01	01/09 - 31/01
Муфлон	цілий рік	01/09 – 28/02
Лань європейська	01/10 – 31/01	01/10 – 28/02
Дикий кабан	цілий рік	
Лисиця	цілий рік	
Шакал	цілий рік	
Бурсук	01/06 – 28/02	
Заяць	01/10 – 31/12	
Кролик	01/09 - 31/01	
Тхір	01/07 – 28/02	
Куниця кам'яна	цілий рік	
Ондатра	цілий рік	
Єнотовидний собака і єнот	цілий рік	
Фазан	01/10 – 28/02	01/10 – 31/01
Куріпка	01/10 – 31/01	
Дика качка	15/08 – 31/01	
Лисуха	01/09 - 31/01	
Гуменник	01/10 – 31/01	

Полювання заборонене на сіру ворону, сороку, сойку у період з 15.02 по 15.07.

Легальними методами полювання є полювання з вогнепальною зброєю, а також полювання з мисливським луком. Капкани та полювання з гончими собаками – є незаконними.

Мисливці на території своїх угідь мають право знищувати собаку, що знаходиться на відстані понад 200 м від найближчого житлового будинку, або собаку, що бігає за дикою твариною; а також свійського кота, що знаходиться понад 200 м від найближчого житлового будинку.

Рідкісні види і їх здобування

У випадку здобуття виду тварини, що не належить до мисливських видів мисливець зобов'язаний відшкодувати витрати пов'язані із його відновленням. Кожен рідкісний вид птахів має в законодавстві прописану вартість відновлення. Так, мінімальний штраф становить 10 000 HUF (35 USD) – за 1 екземпляра горлиці звичайної (*Streptopelia turtur*), а максимальний – 1 000 000 HUF (3500 USD) за гуску білолобу малу (*Anser erythropus*). Для качки широконіски (*Anas clypeata*) та переважної більшості інших штраф становить – 50 000 HUF (174 USD).

Щоб мисливці не плутали мисливські із охоронюваними видами існує спеціально розроблена довідникова література де зазначено ті види яких можна сплутати та проводяться навчання під час підготовки до іспитів.

Для збереження міграційних водоплавних видів на території Угорщини для мисливців створені довідники з інформацією де не можна полювати і в який період.

Мисливське законодавство в галузі охорони природи

В Угорщині юридична база мисливства та мисливського господарства вже в 2003 році була приведена у відповідність до міжнародних вимог: "Директиви про охорону птахів", "Директиви про охорону місць перебування", угод (Рамсарська, Ріо-де-Жанейрівська, Вашингтонська, Бернська, Боннська).

Як уже було зазначено, полювання та мисливське господарство в Угорщині регулюється Законом № 1996/LV «Про захист дичини, управління дичиною і полювання». Закон не поширюється на диких, немисливських видів тварин, що живуть в природному середовищі, а також на тих тварин, яких тримають у загорожених місцях не з метою полювання. Він доповнюється іншими лісовими законами та законами про охорону навколишнього природного середовища (Закон про лісове господарство – №1996/LIV та Закон про охорону природи - №1996/LIII). Однак у мисливському законодавстві Угорщини серед обов'язків мисливців також передбачено захист диких тварин і середовища їх існування.

Особлива увага приділена збереженню як дичини, так і немисливських видів, чому присвячена окрема глава, яка стосується охорони дичини та місць її поселення (оселищ). У Законі підкреслена недопустимість загрози під час полювання для немисливських видів. З цією метою на екзамені для отримання посвідчення мисливця присутні питання, що стосуються охорони природи. Серед завдань є питання щодо знання рідкісних видів тварин, у т.ч. й на визначення птахів враховуючи силуети качок у польоті.

З метою збереження диких тварин заборонено руйнувати місця їх поселення, живлення і відтворення, полювати і турбувати птахів на гніздах і в місцях, де вони гніздяться, або заважати їм іншим способом.

Разом з тим, управління полювання, за умови попереднього погодження зі спеціальними органами влади – може зробити виключення встановлених правил полювання, якщо це оправдано охороною тваринного світу, а також запобіганню певної шкоди.

3.4. Взаємовідносини між товариствами мисливців і місцевими громадами. Правовий та практичний аспекти

Питання взаємовідносин між товариствами мисливців і місцевими громадами тією чи іншою мірою регулюються законодавствами у сфері мисливського господарства Польщі, Словаччини та Угорщини.

Так, зокрема, у **польському Законі про мисливство** ці аспекти враховані у низці статей, які регулюють порядок: 1) складання річних планів з полювання; 2) надання в оренду мисливських угідь; 3) отримання орендної плати; 4) отримання компенсації за завдану шкоду мисливськими тваринами чи під час полювання, а також 5) опису та оцінки заподіяної шкоди.

Таким чином, згідно зі **ст. 8 п. 3а** вищевказаного Закону, ***річні плани з полювання*** складаються орендаторами мисливських округів *за згодою представників місцевих громад* – війта, бурмістра чи мера міста. Відповідно **до ст. 29 п. 1.,** ***мисливські округи надаються в оренду*** за пропозицією Польського союзу мисливців *при узгодженні з війтом* (бургомістром, мером міста) та керівником відповідної установи: мисливські польові округи – при узгодженні зі *старостою*, який виконує відповідні обов'язки в місцевій адміністрації; та мисливські округи, що знаходяться на території більше, ніж одного повіту, – *старостою повіту*, на території якого знаходиться більша частина мисливського округу.

Ст. 31 зобов'язує орендодавця проводити ***розрахунок від отриманої плати за оренду*** з відповідними лісництвами та *гмінами (органом місцевого самоврядування* – далі ОМС*)*. При цьому лісництвам належить оплата, яка відповідає площі державного лісу, а *гмінам* – оплата за решту площі мисливського угіддя. За мисливські угіддя, вилучені з оренди, управляючі цими угіддями сплачують еквівалент, який дорівнює розміру середньої орендної плати, сплачуваної в мисливських округах, розташованих на території цієї або сусідньої гміни.

Статті 46-47 зобов'язують орендаря чи управляючого мисливськими угіддями сплачувати заподіяну шкоду сільськогосподарським угіддям мисливськими тваринами або шкоду, завдану під час полювання. Заподіяна шкода не виплачується у випадку, якщо врожай не був зібраний у відповідний термін. Для мінімізації шкоди від диких тварин за посередництвом мисливських товариств власників мисливських угідь спонукають облаштовувати спеціальні огорожі. При спірних ситуаціях щодо оцінки заподіяної шкоди, сторони можуть звернутися до відповідного органу *гміни* як посередника у мирному розв'язанні спору.

Питання доступу представників місцевих громад до лісових ресурсів на території вольєрних господарств регулює **ст.12** Закону. Після отримання згоди від власника, розпорядника або керуючого територією, орендатори та керівники мисливських округів можуть визначати та накладати заборону на доступ до території, яка є місцем існування диких звірів. На практиці такі обмеження не є проблемою для місцевого населення, яке дуже мало залежить від недеревних лісових ресурсів і паливних дров, тому конфліктів між мисливцями та місцевим населенням з цих питань не виникає.

Отже, відповідно до польського Закону про мисливство, місцеві громади активно залучені до управління мисливським господарства – річного планування полювання, розподілу мисливських угідь, а також мають можливість брати участь у представлені інтересів своїх членів у випадку заподіяння їм матеріальної шкоди внаслідок ведення мисливського господарства. Окрім того, місцеві

громади отримують кошти у місцевий бюджет зі сплати оренди за мисливські угіддя. Такі законодавчі норми дозволяють їм повною мірою представляти та реалізувати свої інтереси у мисливській сфері.

Закон про полювання (від 2009 року) у Словаччині значно менше враховує інтереси місцевих громад. Фактично, він регулює лише питання відшкодування шкоди користувачам мисливських земель від мисливських тварин та під час полювання. При цьому **§ 26** Закону зобов'язує користувачів мисливських угідь і користувачів мисливських земель укладати Договір (**§ 13**) про мінімізацію шкоди від мисливських тварин. Цей Договір запобігає можливим спорам і втручанню третіх сторін, зокрема представників місцевих громад. Згідно з **§ 26 п. 7** Закону Користувач мисливського угіддя не повинен відшкодовувати збитки спричинені тваринами: на не мисливських ділянках чи виноградниках, незахищених від шкоди, які можуть бути завдані тваринами, на неогороджених садах, фруктових, овочевих і квіткових розплідниках, розсадниках дерев, або на окремих деревах; сільськогосподарським культурам, що не були зібрані у відповідний термін; культурам на вільно розташованих мисливських угіддях, і якщо власник не вжив заходів, щоб ці культури були належно захищені від пошкоджень; а також на лісових угіддях, не захищених плотами, механічними чи хімічними засобами проти гризіння.

Питання доступу місцевого населення до лісових ресурсів на території вольєрів – огороджених ділянок лісу для розведення мисливських тварин – Законом не регулюється взагалі, але практично доступ до цих ділянок для місцевого населення заборонений. Однак, у Східній Словаччині, де місцеве населення, через невисокий рівень життя більше залежить від лісової продукції (грибів, ягід і хмизу), ніж у Польщі, працівники вольєрних господарств державних лісогосподарських підприємств дають можливість доступу до цих лісових ділянок у відповідний період через спеціально споруджені перелази через огорожу. Таким чином, вдається запобігти можливим конфліктам між мисливцями та представниками місцевих громад.

Таким чином *інституційно* – через органи місцевого самоврядування – *місцеві громади взагалі не є залученими до управління мисливським господарством*. Мисливські товариства радше мають справу з конкретними користувачами мисливських земель, а не з ОМС, як представництвами місцевих громад.

Закон про полювання Угорщини, порівняно з законом у Словаччині, значно більше враховує інтереси місцевих громад. Зокрема, тут наявні деякі елементи залучення місцевих громад до управління мисливським господарством. Так, **§ 45 п. 2** зазначає, що **робочий план мисливського господарства** на 10 років затверджує управління мисливством *за згодою спеціальних органів місцевих громад* у випадку, якщо мисливські угіддя знаходяться в користуванні місцевими громадами. Закон також регулює питання відшкодування збитків (**§ 75**), завданих потерпілим у сільському господарстві великими копитними мисливськими тваринами; в садах і виноградниках та розсадниках – козулями, зайцями та фазанами. Відшкодування виплачуються, якщо збитки становлять понад 5 %. Так само відшкодовуються збитки потерпілим власникам сільськогосподарських угідь, садів і виноградників, завдані під час полювання (**§ 76**).

Згідно з **§ 78,** для попередження завдання шкоди від мисливських тварин і під час полювання, мисливське товариство може вимагати від власників мисливських земель облаштування захисних споруд. При цьому, захисні споруди оплачуються мисливськими товариствами.

Визначення розміру шкоди регулює **§ 81:** згідно з **пунктом 2**, шкоду від диких тварин, а також завдану під час полювання, оцінює експерт, який має відповідну освіту; згідно з **пунктом 3**, якщо сторони не можуть вирішити питання про призначення експерта чи якщо потерпілий вимагає

відшкодування збитків не через суд, за спільним проханням сторін *експерта призначає секретар органу місцевого самоврядування* тої громади, де сталася подія.

Доступ місцевого населення до лісових ресурсів на території вольєрних господарств Законом не регулюється, однак проникнення сторонніх осіб за огорожу заборонене. Але ця обставина не має визначального значення для місцевого населення, оскільки місцеві мешканці дуже рідко відвідують ліс для збору грибів чи ягід. Кожен кошик грибів з лісу в Угорщині повинен пройти обов'язкову процедуру перевірки експертом на наявність отруйних грибів і коштує 2000 Ft (еквівалент 6-7 євро).

Законодавче регулювання участі місцевих громад в управлінні мисливським господарством і представлення їхніх інтересів у Польщі, Словаччині та Угорщині ілюструє порівняльна таблиця нище.

Таблиця 6. Залучення місцевих громад до управління мисливським господарством (порівняння в розрізі трьох країн ЄС)

Форми залучення та способи врахування інтересів	Польща	Словаччина	Угорщина
Погодження робочих планів мисливського господарства на 10 років, якщо користувачем мисливських угідь є місцева громада	-	-	Зі спеціальними органами місцевих громад
Погодження річного плану полювання	З війтом (бурмістром, мером міста)	-	-
Погодження рішення про надання в оренду мисливських угідь	З війтом (бурмістром, мером міста), старостою села та повіту	-	-
Наповнення бюджету місцевих громад від орендної плати за мисливське угіддя	За польові мисливські угіддя	-	-
Вирішення спорів щодо відшкодування завданої шкоди	Представники гміни (ОМС місцевих громад)	Договір	Секретар ОМС місцевих громад
Визначення розміру орендної плати за мисливське угіддя	-	-	За участі представників місцевих громад*
Доступ місцевого населення до лісових ресурсів на території вольєрних господарств, огороджених парканом	Заборонено	Заборонено. Встановлюються перелази для місцевого населення*	Заборонено

* Це є окремі випадки, підтверджені практикою, а не законодавчо врегульовані питання

Висновок: Закон про мисливство у Польщі повною мірою забезпечує права та можливості місцевих громад брати участь в управлінні мисливським господарством, представляти та захищати свої інтереси, що запобігає виникненню конфліктних ситуацій у сфері мисливства.

Відповідне законодавство в Угорщині також забезпечує місцевим громадам певні права на участь в управлінні мисливським господарством, принаймні на етапі розробки робочих планів чи при вирішення спорів щодо оцінки і виплат шкоди, завданої дикими тваринами та під час полювання.

У Словаччині місцеві громади законодавчо взагалі не є залученими до управління мисливським господарством. На практиці існують приклади деяких поступок місцевому населенню для уникнення конфліктних ситуацій, як, наприклад, доступ до лісових ресурсів на територіях звіринців (вольєрних господарств) у відповідний період.

4. Аналіз ефективності ведення мисливського господарства в зарубіжних країнах

У переважній більшості країн, що входять до складу Європейського Союзу та країн Північної Америки (США, Канада), незважаючи на досить високий розвиток промисловості, сільського та лісового господарства, високу щільність населення, розвинену мережу автодоріг, мисливське господарство є високорозвиненою та прибутковою галуззю економіки. Мисливське господарство зарубіжних країн істотно відрізняється від українського, а саме:

– високою чисельністю основних мисливських тварин (ці показники подекуди у десятки, а то й сотні разів більші, ніж в Україні);

– високим рівнем фінансового забезпечення та проведення біотехнічних заходів;

– формами власності на ліси та лісові землі. Вони можуть перебувати у приватній, державній чи суспільній власності, що свідчить про немонополізацію мисливського господарства державою;

– децентралізованим управлінням мисливським господарством і розвитком регіональної мисливської політики;

– великою часткою сертифікованих лісів, які є частиною мисливських угідь;

– високим розвитком трофейного полювання та мисливського туризму, який представлений різноманітними формами альтернативного полювання;

– наявністю великої кількості центрів дичинорозведення та вольєрних господарств;

– інтегрованим взаємозв’язком мисливського господарства з сільським і лісовим господарством та ін.

Для порівняння між країнами найбільш надійним виявився метод обліку витрат для мисливців, пов'язаних з полюванням. До обов'язкових витрат належить ліцензія (дозвіл на полювання), дозвіл на зброю, страхування та ін. Залежно від країни, вони становлять від 6 до 10 % від загальної суми витрат. Хоча ця частка відносно низька, але якщо виплата повторюється з року в рік, для більшості мисливців вона видається непропорційно великою. Витрати на щорічне право полювання складаються з орендної плати за територію, потенційно вибрану для полювання. У країнах з високою щільністю населення такі витрати більші, що пов’язане з обмеженою площею придатних для полювання угідь. Ці кошти призначені землевласникам, єгерям та іншим працівникам з обслуговуючого персоналу. Частка витрат від загальної кількості змінюється, залежно від країни, від 0 до 25 % (у середньому 15-18 %).

У Німеччині загальна площа мисливських угідь становить 319 тис. км^2 (89% від площі країни) (Schaller, 2007). Державне управління мисливським господарством здійснюється відповідними територіально-адміністративними органами, що підпорядковуються федеральному Міністерству сільського господарства. 80% мисливських угідь Німеччини знаходяться у приватній власності (German forests, 2010).

Право на ведення мисливського господарства належить землевласнику, який може самостійно господарювати, або віддати їх в оренду мисливським клубам чи іншим зацікавленим землевласникам. Відповідно до «Федерального закону про полювання» та регіональних нормативно-правових актів, землевласник, який володіє ділянкою понад 75 га (за винятком Баварії, де ця площа повинна бути не

меншою 81 755 га), має право самостійно вирішувати, хто полюватиме на цій території (Hunting in Germany, 2003; Schaller, 2007). Подібний підхід існує і в інших європейських країнах. Зокрема, у Фінляндії ця площа повинна бути не меншою 500-1000 га, Латвії – 200-2500 га (залежить від виду полювання та способу ведення мисливського господарства), Чехії – 500 га, Естонії – 5000 га (Maaomaniku õiguste.., 2010). У зв'язку з тим, що в Німеччині не багато приватних ділянок необхідних розмірів, землевласники об'єднуються у кооперативи для створення т.зв. «мисливських ревірів». Середня площа одного ревіру становить 450 га, а їх існує близько 70 тис. (Schaller, 2007). Ціна орендної плати за користування мисливськими угіддями залежить від багатьох факторів (місця розташування, лісистості, попиту на продукцію, кількості мисливських тварин) і коливається в межах від 1 до 150 євро за 1 га. В середньому по Німеччині орендар платить близько 7000 євро на рік (Schaller, 2007).

Станом на 2014 р. у Німеччині було зареєстровано 369,3 тис. мисливців, що є одним із найнижчих показників у Європі за відношенням до чисельності населення (Deutscher Jagdverband, 2014). Проте з кожним роком чисельність мисливців у Німеччині зростає.

Ліцензійні збори за право полювати в Німеччині відрізняються, залежно від місце розташування мисливського угіддя (федеральної землі) та терміну, на який мисливець придбав ліцензію.

У сезоні 2013/14 рр. мисливцями Німеччини було здобуто 2212,9 тис. шт. дрібної дичини та 1778,9 тис. голів копитної дичини, що майже у 8 разів перевищує загальну чисельність і в 140 разів чисельність здобутих копитних тварин в Україні.

Від реалізації продукції полювання (м'яса, шкіри, пуху) у 2013 р. було отримано 218,94 млн. євро. Найбільші надходження отримані від реалізації м'яса та шкіри копитних тварин – 199,18 млн. євро (91%) (Deutscher Jagdverband, 2014). Варто звернути увагу на те, що вартість м'яса копитних тварин і вартість дрібної дичини є незмінною протягом останніх чотирьох років, що свідчить про стабільність галузі та економіки країни загалом.

Незважаючи на велику кількість позитивних сторін у мисливському господарстві Німеччини, існують і певні проблеми, які напряму пов'язані з надмірною кількістю дичини та її загибеллю на дорогах. Інша проблема пов'язана з негативним впливом мисливських тварин на лісове господарство, що призводить до виникнення конфліктних ситуацій між мисливцями та власниками лісів. Чинне законодавство Німеччини передбачає компенсацію збитків, завданих мисливськими тваринами лісовому господарству, розрахунок яких проводиться на основі економічної оцінки природного ресурсу, але не враховує екологічних і соціальних наслідків, що можуть виникнути у майбутньому.

Мисливська політика Німеччини спрямована на збереження дикої флори та фауни, економічного стимулювання розвитку мисливства з дотриманням національних традицій полювання, проведення біотехнічних заходів, які здійснюються таким чином, щоб виключити негативний вплив мисливських тварин на сільське, лісове та рибне господарство, а також на охорону та покращення місць проживання цих тварин. В основному, охороною мисливських тварин, заготівлею та викладкою кормів займаються самі мисливці. Вони проводять систематичний моніторинг стану мисливських угідь, що дає змогу отримувати своєчасну інформацію про стан популяції диких тварин.

Ефективним економічним інструментом мисливської політики Німеччини є податкова система. Власники земельних ділянок, на яких ведеться лісове та мисливське господарство, сплачують податок на землю, податок на майно, податок з обороту та податок на прибуток (Лісова політика.., 2008). На місцевому рівні власники мисливських угідь сплачують податок на ведення мисливського господарства та полювання. Ставка податку встановлюється місцевими органами управління

(муніципалітетами) і закладена у місцевому податковому законодавстві, а розмір збору залежить від вартості орендної плати або суми річних надходжень від реалізації права на полювання, якщо мисливські угіддя не здані в оренду. Залежно від регіону, ставка цього податку в Німеччині становить 10-20% і він поширений на всій території країни, за винятком Баварії та міст державного значення – Берліна, Бремена та Гамбурга (Inventory of Taxes, 2002).

Цікавим є досвід організації та ведення мисливського господарства ***у північних країнах Європи (Швеції, Фінляндії)***, що мають довготривалу й багату історію та характеризуються значним відсотком лісистості. У Швеції лісовою рослинністю вкрито 60% площі країни (51% - у приватній власності), у Фінляндії – 69% (59% - приватні угіддя). Середня площа приватного лісоволодіння у Швеції складає 47 га, а самих лісовласників налічується 350 тис. (Maaomaniku õiguste.., 2010).

Система організації та ведення мисливського господарства у Швеції та Фінляндії в основному заснована на приватній формі власності. Дохід від оренди мисливських угідь, ведення мисливського господарства та полювання становить основну частину доходів більшості землевласників (Maaomaniku õiguste.., 2010). Функцію управління, контролю та регулювання у сфері ведення мисливського господарства, а також провадження мисливської політики покладено на Агентство природних ресурсів Швеції та Міністерство сільського та лісового господарства Фінляндії.

Територіально-адміністративна структура Фінляндії передбачає поділ території на 15 мисливськогосподарських регіонів і 298 мисливських округів. Мисливські угіддя формуються за рахунок приватних і державних лісів, які віддаються в оренду окремим особам або місцевим мисливським клубам, яких нараховується близько 4 тис. У свою чергу, місцеві мисливські клуби об'єднуються в мисливські асоціації, завданнями яких є проведення моніторингу мисливських тварин, економічне стимулювання розвитку мисливського господарства та полювання, надання консультацій та юридичних послуг мисливцям. Місцеві мисливські клуби відповідають за стан ведення мисливського господарства та полювання, проведення біотехнічних заходів, боротьбу з браконьєрством тощо (Maaomaniku õiguste.., 2010).

У Фінляндії об'єктами полювання є 37 видів звірів і птахів. Мисливці, в основному, здобувають копитних тварин (лось, козуля, білохвостий олень) і різноманітну дрібну дичину. В середньому за рік здобування оленя становить понад 12 тис. голів, а козулі – понад 90 тис. У невеликій кількості здобувають лань, дику свиню і муфлона (Хоєцький, Похалюк, 2014).

Одним із стимулюючих інструментів мисливської політики Скандинавських країн є щорічний збір, який сплачують мисливці. Він становить у Швеції - 300 крон, а у Фінляндії - 28 євро і включає в собі страхове покриття у разі травмування чи виникнення іншого страхового випадку (Matilainen, 2010). Кошти спрямовуються на розвиток мисливського господарства, охорону, раціональне відтворення та використання ресурсів мисливських тварин.

Полювати дозволяється лише у відповідних мисливських угіддях, площею не менше 1000 га і за наявності ліцензії, за яку необхідно сплатити встановлену вартість. Ліцензії дійсні протягом одного мисливського сезону і в основному видаються мисливськими клубами.

Плата за право полювати на дрібну дичину варіює від 5 євро/день до 170 євро/рік. Для іноземних мисливців вартість може бути переглянута і коливається в межах від 7 до 400 євро. Ці кошти, які становлять близько 5,5 млн. євро в рік, акумулюються державою і використовуються для запобігання негативного впливу мисливських тварин на довкілля та компенсацію збитків завданих ними лісовому та сільському господарствам (Matilainen, 2010).

Майже ідентична система організації та ведення мисливського господарства використовується і в Швеції. Під час мисливського сезону власник права на полювання може відстрілювати у своїх мисливських угіддях стільки дичини, скільки він вважає за потрібне. Дозвіл на здобування мисливських тварин (ліцензія) видається місцевою владою.

Відповідальність за ведення доброякісного мисливського господарства (як дичини, так і угідь) покладена на землевласника (резидента чи утримувача мисливського права).

Більшість мисливців і власників мисливських угідь входять до складу Шведської асоціації мисливців і мисливського господарства, яка є основним координаційним центром. Організаційна структура асоціації передбачає поділ території на 9 мисливських регіонів, 24 мисливських районів і 377 мисливських округів. У сучасних умовах в Швеції найбільше здобувають лося: понад 100 тис. особин та козулю: близько 200 тис. особин (Захаренко, 2002).

Аналогічні підходи щодо форм власності на лісові землі, організації та ведення мисливського господарства, формування та реалізації цілей мисливської політики застосовуються ***в Естонії та Латвії***. Особливою відмінністю Естонії є те, що у державних лісах користувачами мисливських угідь є не приватні особи та мисливські організації, а державне агентство RMK (Центр управління державними лісами Естонії). Державне агентство RMK підпорядковане Лісовому департаменту Міністерства охорони навколишнього природного середовища і володіє правами на ведення мисливського господарства та полювання на землях державного лісового фонду Естонії, а також проводить моніторинг стану мисливських угідь і наявності в них мисливських тварин; здійснює функцію контролю за дотриманням правил полювання; складає стратегічні плани розвитку лісового та мисливського господарства. У Латвії функцію контролю та моніторингу за станом ведення мисливського господарства та полювання покладено на державу (Національну раду з лісового господарства, яка підпорядкована Міністерству охорони навколишнього середовища та регіонального розвитку). Плата за використання державних мисливських угідь в Естонії не справляється, а в Латвії, навпаки, плата передбачена лише за використання державних земель, які передані користувачам для ведення мисливського господарства та полювання (Ozoliņš et al., 2004).

Як інструмент мисливської політики, аукціонна торгівля ліцензіями також використовується у ***США***. Крім цього, у США ліцензії на найбільш рідкісних мисливських тварин реалізовуються через розіграш лотерей. Кошти, зібрані на аукціоні, з розіграшу лотерей і реалізації ліцензій, є постійним джерелом доходів, які спрямовуються на фінансування розвитку мисливського господарства, наукових досліджень у цій сфері, збереження місць проживання найбільш рідкісних і цінних мисливських тварин і компенсацію збитків, завданих дикими тваринами сільському та лісовому господарству (Big game.., 2010). Щорічний дохід від полювання в США досягає 24-36 млрд. доларів (Балышева, 2007).

При розгляді організаційних аспектів ведення мисливського господарства та використання мисливських угідь, найбільш цікавим для України є досвід Угорщини, Чехії та Польщі.

Мисливські угіддя ***Угорщини*** за структурою майже ідентичні з українськими, зокрема 68% становлять сільськогосподарські й 17% - лісові угіддя. Незважаючи на те, що площа мисливських угідь Угорщини в шість разів менша від українських, щорічно там здобувають до 100 тис. голів копитних тварин і 800 тис. голів дрібної дичини (Засади.., 2010). За оцінками, у 2009 році в Угорщині налічувалось 85 тис. голів благородних оленів, 27 тис. голів лані, 350 тис. голів козулі, 10 тис. голів муфлона та 100 тис. голів кабана (Hungary, 2014).

Мисливська політика Угорщини спрямована на створення трирівневої системи організації управління мисливським господарством (національної, регіональної та місцевої). Головна мета мисливської

політики полягає у створенні гнучкої системи відтворення та охорони ресурсів мисливського господарства з врахуванням принципів екологічно збалансованого (сталого) розвитку, а також інтеграції мисливського господарства з лісовим і сільським господарством (Захаренко, 2002).

Загальна площа мисливських угідь ***Чехії*** становить 6,8 млн. га, з яких 56,6% землі сільськогосподарського призначення, 37,8% - лісові землі, 1,4% - водно-болотні, 4,2% - інші. Мисливські угіддя формуються за рахунок приватних і державних земель. У приватній власності перебуває 1,94 млн. га (28,3%) мисливських угідь, з яких 0,97 млн. га (50,1%) передано в оренду мисливським організаціям (Czech statistical.., 2010; Game management.., 2005).

У Чеській Республіці є 205 мисливських господарств. Кожен район полювання займає, в середньому, площу 385 км^2 і на кожну область, у середньому, припадає 28 мисливських господарств. Мисливцями у 2010 р. було здобуто 305,5 тис. голів копитних тварин і близько 1 млн. голів дрібної дичини (Czech statistical.., 2010). Центральним органом управління мисливським господарством Чехії є Міністерство сільського господарства, основними функціями якого є формування екологічно збалансованого та культурного середовища у мисливських угіддях, виховання та пропаганда екологічної культури у населення, врегулювання суперечностей між землевласниками та мисливцями, контроль за популяцією диких тварин. Фактичне управління мисливським господарством здійснюється на рівні районів місцевими муніципалітетами, які забезпечують контроль за проведенням біотехнічних заходів і проводять економічну оцінку шкоди, завданої мисливськими тваринами (Game management.., 2005).

У ***Польщі*** переважає державна форма власності на ліси (78,3%). Право користування ними належить державному підприємству «Державні ліси Польщі», а право користування нелісовими землями покладене на органи місцевого самоврядування (воєводства і ґміни). Площа мисливських угідь у Польщі становить 29 млн. га, у тому числі лісових – 8 млн. га (27,9%). Щорічно мисливці Польщі здобувають понад 100 тис. кабанів, 30-40 тис. оленів, 120-160 тис. козуль європейських (Делеган, Шпільчак, 2009). Мисливські угіддя орендуються громадськими об'єднаннями та мисливськими товариствами, що формують приватні колективні мисливські господарства. Функції охорони мисливських угідь та контролю за дотриманням правил полювання у Польщі поєднуються в особі виключно державної мисливської охорони, що наділена ширшими повноваженнями ніж поліція, прокуратура та інші правоохоронні органи (Бурмас, 2011).

Мисливське господарство Польщі характеризується плановістю та комплексністю, про що свідчить його тісний взаємозв'язок із лісовим та сільським господарствами. Така система організації та ведення мисливського господарства дає змогу враховувати спільні інтереси всіх трьох взаємозв'язаних галузей національної економіки та уникати негативних еколого-економічних наслідків впливу мисливських тварин на лісове та сільське господарства (Захаренко, 2002).

Висновок. У країнах з розвиненою ринковою економікою переважає регіональна політика щодо ведення мисливського господарства із застосуванням загальнодержавного регулювання у найбільш складних і суспільно важливих сферах, зокрема, міжнародне співробітництво та управління територіями, що знаходяться під особливою охороною тощо. Мисливськогосподарська діяльність у зарубіжних країнах є економічно ефективною і спрямована на досягнення оптимальної чисельності мисливських тварин у мисливських угіддях. Таким чином Україні необхідно максимально широко застосувати у законодавстві зазначені принципи з метою вирішення наявних проблем корупційного, культурного, наукового і правозастосовного характеру.

5. Порівняння та актуальність історичного досвіду Галичини кінця XIX – початку XX століття для державного регулювання мисливського господарства сучасної України

Галичина, як частина Австро-Угорської імперії мала свій історично складений досвід ведення полювання. Тогочасна практика Галичини в організації правозастосування органами державного управління у сфері мисливського господарства мала позитивні сторони, що залишаються актуальними на сучасному етапі державотворення України. До прикладу, при порівнянні управлінських функцій держави у сфері мисливського господарства у Галичині та в сучасній Україні спостерігаються здебільшого розбіжності, викликані суспільно-політичним ладом, науково-технічним прогресом, гуманітарним розвитком суспільства тощо. Так, у Галичині реєстрацію мисливських ревірів (угідь) відповідно до Мисливського закону Галичини від 1897 року встановлювала державна повітова влада – аналог теперішньої райдержадміністрації, тоді як в сучасній Україні функція надання мисливських угідь належить обласній раді за погодженням обласної державної адміністрації, державного управління охорони навколишнього природного середовища в області, обласного управління лісового та мисливського господарства, власників/користувачів земельних ділянок, що на практиці унеможливлює надання у користування мисливських угідь у правовий спосіб.

Відповідно до чинного національного законодавства розроблено типовий договір про умови ведення мисливського господарства, в якому дублюються вимоги національного законодавства щодо умов ведення мисливського господарства. Типова угода про умови ведення мисливського господарства укладається між органами державної влади в особі обласного управління лісового та мисливського господарства і користувачами мисливських угідь.

Як свідчить історичний досвід та практика правозастосування Галичини, угода про умови ведення мисливського господарства укладалась між користувачем мисливських угідь та власником / орендарем земельної ділянки, на якій велось мисливське господарство. У цій угоді обумовлювались особливості ведення мисливського господарства на конкретній ділянці, виходячи із особливостей ведення на ній сільського господарства (способи та методи догляду за сільськогосподарськими культурами, терміни збору сільськогосподарських культур, тощо). При цьому могли бути звужені терміни та способи проведення полювання.

На нашу думку, доцільно було б внести у національне законодавство вимогу, відповідно до якої договір про умови ведення мисливського господарства та полювання укладався б із власником або орендатором земельної ділянки з урахуванням особливостей ведення мисливського господарства та специфіки розведення сільськогосподарських культур. Логічно було б також у цьому договорі обумовити відповідальність користувачів мисливських угідь та умови відшкодування збитків, завданих мисливськими тваринами.

Сучасне законодавство містить спірну норму щодо надання у користування мисливських угідь за погодженням із користувачами земельних ділянок. Так, мисливські угіддя відповідно до статті 22 Закону України «Про мисливське господарство та полювання» надаються на термін не менше 15-ти років, тоді як власник земельної ділянки надає її здебільшого фермеру у користування під вирощування сільськогосподарських культур на набагато менший термін і не уповноважує

орендатора погоджувати надання у користування земельної ділянки під мисливські угіддя. Для врегулювання цього питання необхідно визначити у законодавстві норму, відповідно до якої право погоджувати надання у користування мисливських угідь належить виключно до компетенції власника земельної ділянки.

Відповідно до поправок Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Міністерства аграрної політики та продовольства України, Міністерства соціальної політики України, інших центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується через відповідних міністрів» від 16.10.2012 року, внесених до Закону України «Про мисливське господарство та полювання»[1], визначено: якщо власник земельної ділянки не хоче погодити надання у користування земельної ділянки під мисливські угіддя, то відповідно до статті 1 цього Закону України вона отримує статус мисливських угідь державного резерву. На таких мисливських угіддях заборонено проведення полювання, а їх охорона здійснюється територіальними органами центрального органу виконавчої влади з питань мисливського господарства та полювання. Обласні управління лісового та мисливського господарства, на які покладається охорона державного мисливського фонду, фінансуються виключно з державного бюджету. У кошторисах цих органів апріорі не передбачене фінансування єгерської служби, біотехнічних заходів, матеріального забезпечення та на проведення мисливського впорядкування.

Головним чинником, що спонукає власників земельних ділянок не надавати їх під мисливські угіддя, є відсутність оплати за користування сервітутами. Відсутність виконання такої норми до 2015 року спричиняла фінансові втрати для власників земельних ділянок, з одного боку, а з іншого – негативний економічний ефект через вилучення великих земельних площ з під ведення мисливського господарства. У цьому питанні досвід Галичини є надзвичайно актуальним, оскільки мисливськими законами передбачалась в обов’язковому порядку оплата за користування мисливськими угіддями, а кошти поступали власникам земельних ділянок. Досвід розв’язання цього соціального питання можна почерпнути і в організації правозастосовної діяльності органів державного управління у сфері мисливського господарства інших країн. Так, у республіці Польща до Другої Світової війни за користування мисливськими угіддями та за право полювання сплачувався податок (закон Польщі «Про сплату податку за мисливські угіддя» від 11 серпня 1923 р.)[2]. Основою для права полювання було право власності на землю або її оренди (ст. 19). Сільським та міським гмінам дозволялось накладати комунальний податок на право полювання.

Залишається неврегульованим питання передачі мисливських угідь від одного користувача до іншого після закінчення терміну користування; питання відшкодування вартості будівель, споруд та іншого нерухомого майна, що було придбане або побудоване користувачем мисливських угідь, у разі переходу права користування мисливськими угіддями до іншого користувача мисливських угідь відповідно до статті 30 Закону України «Про мисливське господарство та полювання». Крім того, поза увагою законодавства залишається спосіб оцінки об’єктів нерухомого майна або біотехнічних споруд. Важливо також встановити законодавчо граничний розмір вкладення коштів у нерухомі об’єкти користувачем мисливських угідь.

Стаття 31, гарантуючи захист прав користувачів мисливських угідь, визначає для випадку дострокового припинення права користування мисливськими угіддями, що відбулося не з ініціативи

[1] Про мисливське господарство та полювання : Закон України від 22.02.2000 р. (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1478-14.

[2] Kalendarz myśliwski na 1934 rok [Tekst]. — Warszawa : Polski związek Stowarzyszeń łowieckich, 1934. — S. 203, 204.

або вини користувача мисливських угідь, відшкодування витрат на ведення мисливського господарства за попередні три роки наступним користувачем мисливських угідь. Для врегулювання цього питання слід встановити порядок, що визначав би вкладення коштів або граничну межу відшкодування, виходячи з 1 тис. га мисливських угідь.

У Галичині угода на оренду мисливських угідь укладалась терміном на шість років, а в сучасній Україні – мінімальний термін надання у користування мисливських угідь становить 15 років, що має позитивне значення для ефективного ведення мисливського господарства, бо як свідчить практика, користувачі мисливських угідь намагаються перед закінченням терміну користування збільшити із шкодою для популяції фауни добування мисливських тварин.

Найменша законодавчо встановлена площа мисливського ревіру у Галичині відповідно до Мисливського закону 1897 р.[3] складала 115 га, а відповідно до закону 1927 року була зменшена до 60 га. Річки відповідно до цього ж закону не входили у мисливський ревір, а в сучасній Україні входять і відносяться до водно-болотних типів мисливських угідь.

Слід відмітити, що збільшення мінімально допустимої площі мисливського господарства у сучасному законодавстві України (відповідно до статті 22 Закону України «Про мисливське господарство та полювання» [4]) до 3000 га, має позитивний вплив на організацію мисливського господарства, так як ареал поширення мисливських тварин не обмежується 115 гектарами, а по деяких видах мисливських тварин сягає 5-7 тис. га. Але, з іншої сторони, при сучасній вимозі законодавства про погодження користування територіями для ведення мисливського господарства з усіма власниками або користувачами земельних ділянок збільшення мінімально допустимої площі робить організацію мисливського господарства доволі тривалою процедурою, особливо якщо власників земельних ділянок дуже багато. І тут доцільно запозичити досвід Галичини, коли для ведення мисливського господарства надавались невеликі земельні ділянки, але загалом земельна ділянка для утворення мисливського господарства повинна була бути суцільною. Такої вимоги у вітчизняному законодавстві немає, що дозволяє вести мисливське господарство на мінімальній площі 3 тис. га, і яке може складатись з кількох окремих ділянок, розташованих у декількох районах. Відсутність цієї вимоги унеможливлює ведення мисливського господарства з господарського та правового аспектів у частині проведення полювань. Порушення правил полювання входить в норму, так як при мозаїчному наданні в користування мисливських угідь стає неможливим прохід до цих угідь, а перебувати з вогнепальною зброєю поза мисливськими угіддями заборонено. Крім того, мозаїчність площі мисливських угідь нівелює можливість раціонального ведення мисливського господарства у частині розведення дичини, так як вона буде часто змінювати на малій території місце перебування, і таким чином, нівелюється вкладання матеріальних ресурсів та коштів на розведення дичини.

Слід також наголосити, що у Галичині XIX – XX ст. законодавчо визначались обмеження полювання на деяких територіях: кладовища, фортифікаційні і культові споруди, проте межі населених пунктів сюди не входили. На сучасному етапі у межах населених пунктів законодавчо полювати заборонено, а щодо інших вищевказаних територіальних обмежень, що не ввійшли до законодавства, мисливці керуються нормами звичаєвого права. Тому, слід включити до законодавства вимогу, відповідно до якої заборонялось би полювання на кладовищах та у радіусі 500 метрів від культових релігійних споруд.

---

[3] Nowa ustawa łowiecka dla Galicyi i W. Ks. Krakowskiego. – Kraków : Wisła, 1898. – 48 s.

[4] Про мисливське господарство та полювання : Закон України від 22.02.2000 р. (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1478-14.

При формуванні мисливського ревіру визначальною вважалась думка власників земельних ділянок, які формували спілки та здавали в оренду право полювання. В сучасній Україні основним чинником при наданні у користування мисливських угідь виступають організаційно-розпорядчі дії трьох органів державної влади та двох органів місцевого самоврядування. Відсутні критерії прозорого та зрозумілого алгоритму відбору найбільш ефективного претендента на отримання у користування мисливських угідь. Таку прогалину у законодавстві органи влади намагаються заповнити тим, що змушують претендентів на користування мисливськими угіддями брати на себе зобов'язання більші, ніж це передбачено чинним законодавством, а саме: вкладення коштів на ведення мисливського господарства, забезпечення понаднормової кількості працівників єгерської служби, додаткове забезпечення матеріально-технічної бази мисливського господарства. Хоча на практиці не виконуються навіть вимоги закону, а статистичні дані свідчать, що третина користувачів мисливських угідь не виконує навіть мінімальної вимоги щодо забезпечення кількості працівників єгерської служби. Органи державної влади не мають важелів впливу на виконання користувачами мисливських угідь взятих на себе підвищених зобов'язань. Для врегулювання цього питання необхідно визначити можливість внесення змін до «Типового договору про умови ведення мисливського господарства»[5].

Спостерігаються і суттєві розбіжності на визначення поняття полювання у вольєрах. Мисливський закон Галичини від 3 грудня 1927 р.[6] не вважав полюванням мисливські дії, що виконувалися в огороджених місцях (вольєрах), фазанаріях. А от сучасне законодавство України вимагає для полювання у вольєрах отримати ліцензію, а отже, вважає добування тварин у вольєрах полюванням. Доцільно було б застосувати досвід Галичини, при якому для полювання у вольєрах дозволи або ліцензії не потрібні.

[5] Про затвердження «Типового договору про умови ведення мисливського господарства» : Наказ Міністерства лісового господарства України № 85 від 08.08.1996 р. // Мисливськогосподарське законодавство України [Текст] : [посіб. для практ. занять для студ. спец. «Мисливське господарство», «Лісове господарство»]. — Львів : Сполом, 2005. — С. 199—203.

[6] Kałuski W. Prawo Lowieckie [Tekst] / W. Kałuski. — Warszawa : Wydawnictwo związku pracowników administracji gminnej Rzeczy Pospolitej, 1928. — S. 71—80.

6. Формулювання пропозицій щодо адаптування позитивного досвіду державного управління мисливським господарством країн Європейського Союзу

Загалом, структура і зміст закону України «Про мисливське господарство та полювання» значною мірою відповідає відповідними законами Польщі, Словаччини, Угорщини.

Разом з тим, як результат як історичного, економічного, соціального, культурного розвитку українського суспільства, усталених традицій, зокрема, в галузі мисливського господарства та полювання, мисливське господарство України поки-що не досягло такого рівня розвитку, як у цих країнах.

Природоохоронне законодавство у Євросоюзі чіткіше та логічніше продумане та ефективніше виконується, ніж у нашій країні. Державні правоохоронні й судові органи виконують свої функції надаючи «правильні» сигнали суспільству, тобто – працює правозастосування. З метою покращення ситуації в нашій країні, пропонується перейняти кращий досвід ведення мисливського господарства сусідніх країн. Для створення моделі ефективного мисливського господарства доцільно використати як сучасний досвід європейських країн, так і минулого, - Галичини.

6.1. Ключові пропозиції

- ***Збільшення ролі, автономності (незалежності) та відповідальності низових мисливських колективів***. Як свідчить аналіз, у більшості країн демократична форма моделі ведення мисливського господарства має значно більшу ефективність. Зокрема, це стосується низових громадських колективів. Колектив, як первинний осередок, є юридичною особою, виконує всі фінансові операції і мало залежить від «надбудов». Він сам, залежно від потреб, встановлює вартість внесків і послуг. Отриманні кошти використовуються, насамперед, на відтворення та охорону дичини, з чим, відповідно, пов'язана рентабельність господарства. Разом з тим, мисливці не тільки мають право, а й зобов'язані контролювати чисельність мисливської фауни, підтримуючи кількість диких тварин у певних межах, оптимальних і для природи, і для людей.

Однією з головних причин, що стримує розвиток, є повне виключення з господарського процесу низових мисливських колективів Українського товариства мисливців та рибалок. Низова господарююча ланка в цьому товаристві – районне об'єднання мисливців чисельністю 1-1,5 тис. осіб, якому в оренду передаються угіддя площею 100 і більше тис. гектарів. Як результат, низька чисельність мисливських тварин, поширеність браконьєрства.

- ***Вдосконалення механізму отримання в оренду мисливських угідь***. Відсутність чітко прописаного на конкурентних засадах механізму отримання мисливських угідь у користування в законодавстві України призводить до існування корупційної складової, а місцями й до виникнення соціальних конфліктів в окремих регіонах. Тому, існує потреба врахування інтересів місцевих громад під час надання в оренду мисливських угідь.

- ***Розробка механізму оплати за користування мисливськими угіддями***. В Україні головним чинником, що не сприяє налагодженню ділових стосунків між власниками земельних ділянок і

мисливськими товариствами, є відсутність можливості отримання оплати за користування сервітутами. У багатьох країнах між мисливцями та власниками земель, які використовуються як мисливські угіддя, встановлені взаємовідносини на фінансовій основі. Відсутність такої норми спричиняє фінансові втрати для власників земельних ділянок, з одного боку, а з іншого – негативний економічний ефект через вилучення великих земельних площ з процесу мисливства. Здійснення мисливського господарювання на територіях, які належать державі чи приватним особам, мисливські товариства чи підприємства, супроводжується сплатою ренти. Такий механізм стимулює мисливські господарства вкладати кошти у проекти зі збільшення кількості мисливської фауни. Мисливське законодавство повинно передбачати оплату за користування мисливськими угіддями, а кошти можуть також поступати власникам земельних ділянок.

- ***Вдосконалення роботи єгерської служби та мисливствознавців***. Низька чисельність єгерської служби впливає на ефективність ведення мисливського господарства, стан популяції мисливських видів тварин і тварин, занесених до Червоної книги України. У багатьох країнах єгерська служба громадського об’єднання має права та повноваження поліції (а часто й більші), що дає змогу ефективно боротись з браконьєрами. Усунення проблеми неукомплектованості єгерями мисливських господарств, збільшення їх матеріального та фінансового забезпечення. Це може включати збільшення повноважень і відповідальності єгерської служби. Права й обов’язки єгерів і посадових осіб користувачів мисливських угідь повинні бути чітко регламентовані.

Важливою є рівень фахової підготовки та освіти мисливствознавців, та наукове забезпечення галузі мисливського господарства. Низька ефективність роботи мисливствознавців та єгерської служби також зумовлена великою площею обслуговуваних угідь (іноді понад 10 тис. га на єгеря).

- ***Формування культури мисливства***. Цей процес повинен розпочинатися і розвиватися з отримання посвідчення мисливця. Дуже доречним є практика, що запроваджена у багатьох країнах, яка дає змогу формувати культуру мисливства. Майбутній мисливець повинен пройти спеціальні курси, відпрацювати волонтером у мисливському колективі та отримати схвалення від колег на загальних зборах товариства. У випадку полювання, мисливець повинен не тільки мати при собі всі документи, а й обов’язково відмітити у спеціальній книзі, те куди саме він іде, на кого буде полювати, а по закінченні – поставити відмітку про час закінчення полювання та його результати. Це дає можливість іншим мисливцям (чи працівникам правоохоронних органів, інспекції, лісового господарства) контролювати і розподіляти мисливців на території, попереджувати браконьєрство, вести облік здобутих тварин тощо. Почуття приналежності до мисливського товариства стимулює дотримання створених товариством правил не тільки полювання, а й загальної культури поведінки, дотримання певного кодексу честі мисливця. Цьому сприяє також проведення різного роду мисливських свят, фестивалів, змагань, створення мисливських традицій.

- ***Вдосконалення механізму відшкодування збитків від мисливських тварин***. Ефективне ведення мисливського господарства не лише сприяє розвитку мисливської фауни, а й стимулює контроль її чисельності. Надмірна чисельність деяких тварин може наносити збитки сільському господарству місцевих громад, а також лісовому господарству. У такому випадку власники сільськогосподарських земель, що постраждали від диких тварин, отримують компенсацію за надані збитки. Тут доцільно було б застосувати польську модель: за збитки, нанесені мисливськими тваринами, платить мисливське товариство, на території якого це відбулося, за тварин, що охороняються – Мінприроди.

- ***Обґрунтування можливого рівня участі місцевих громад в управлінні мисливським господарством на їхній території***. Закон про мисливство у Польщі повною мірою забезпечує права та можливості місцевих громад брати участь в управлінні мисливським господарством, представляти та захищати свої інтереси, що запобігає виникненню конфліктних ситуацій у сфері мисливства. Відповідне законодавство в Угорщині також забезпечує місцевим громадам певні права на участь в управлінні мисливським господарством, принаймні на етапі розробки робочих планів чи при вирішення спорів щодо оцінки і виплат шкоди, завданої дикими тваринами та під час полювання. У Словаччині місцеві громади законодавчо взагалі не є залученими до управління мисливським господарством. Разом з тим, на практиці існують приклади деяких поступок місцевому населенню для уникнення конфліктних ситуацій, як, наприклад, доступ до лісових ресурсів на територіях вольєрних господарств у відповідний період.

- ***Розвиток трофейної справи***. Через незначну кількість тварин, що здобуваються полюванням, в Україні не розвинута трофейна справа. Окрема плата за можливість відстрілу трофейного звіра істотно сприяє економічному розвитку мисливських підприємств чи інфраструктури мисливських колективів. Заможні мисливці за трофеями платять значно великі кошти місцевим розвиненим мисливським товариствам за дозволи, які надають їм можливість вполювати найкращого звіра, що як правило має найбільший розмір тіла, роги тощо. У звязку із тим, що трофейне полювання це селективне полювання на диких тварин експерти вважають, що **регульоване** полювання сприяє значному підвищенню фінансових надходжень місцевим громадам, необхідних для втілення заходів по збереженню біорізноманіття і сприяє втілення принципу управління популяціями диких тварин. У більшості сусідніх країн такий відстріл часто має також *селекційні функції*, оскільки разом з мисливцем знаходиться фахівець (єгер), який, на основі оцінки конкретної особини звіра, надає дозвіл на відстріл.

- ***Приведення українського законодавства щодо мисливства до норм Європейського Союзу***. Юридична база мисливства та мисливського господарства в Україні повинна бути приведена у відповідність до міжнародних вимог, зокрема: "Директиви про охорону птахів", "Директиви про охорону місць перебування", «Директиви про зброю», низки інших конвенцій (Рамсарська, Ріо-де-Жанейрівська, Вашингтонська, Бернська, Боннська). Для багатьох випадків це вже зроблено, за невеликими виключеннями.

Стаття 1 Закону про мисливське господарство та полювання стверджує, що одним з основних завдань мисливського господарства є охорона диких тварин, що, на практиці, означає підпорядкування мисливських законів принципам охорони навколишнього середовища. Вищезгадані елементи повинні знайти своє повне підтвердження у національній мисливській політиці.

Висновок:

Важливо, щоб галузь мисливського господарства органічно вписалася в еколого-економічну систему країни, забезпечила використання сприятливих природних умов і ресурсів та сприяла зросту економічної привабливості регіонів, їх самофінансуванню. Необхідно враховувати той фактор, що Європейський Союз квотами не обмежує додаткові виробничі можливості, які надаються мисливському господарству.

Таким чином, сукупно, мисливська культура, етика та відповідальність дає можливість мати мисливські угіддя з достатньою чисельністю дичини, провадити ефективне та рентабельне мисливське господарство й утримувати оптимальну чисельність диких тварин сприяючи тим самим охороні та відтворенню біорізноманіття фауни України.

6.2. Приклад дорожньої карти законодавчого врегулювання проблем мисливського господарства

Таблиця 7. Приклад дорожньої карти законодавчого врегулювання проблем мисливського господарства

№ п/п	Основні питання	Законодавче регулювання	Графік роботи, терміни
1	Реформування мисливського господарства шляхом створення чіткої вертикалі управління мисливським господарством від районного, обласного рівня до спеціалізованого підрозділу в центральному органі виконавчої влади.	Реорганізація управління через видання наказу профільного міністерства Кабінету Міністрів України чи іншим уповноваженим органом	
2	Спрощення процедури надання в користування мисливських угідь.	Закон України «Про мисливське господарство та полювання», зміни до ст.22 «Порядок надання в користування мисливських угідь».	
3	Оптимізація площі мисливських угідь, що надаються одному користувачу.	Закон України «Про мисливське господарство та полювання», зміни до ст.22 «Порядок надання в користування мисливських угідь». (Оптимізувати площу мисливських угідь від 3 до 30 000 га).	
4	Розроблення порядку та розміру плати за користування мисливськими угіддями.	Закон України «Про мисливське господарство та полювання», зміни до ст.24 «Плата за користування мисливськими угіддями». Плата за користування мисливськими угіддями повинна зараховуватись до бюджету органів місцевого самоврядування. Площа мисливських угідь становить 37 млн. га, що надасть можливість поповнювати місцеві бюджети до 37 млн. грн. на рік. Сьогодні плата зараховується землевласникам і користувачам мисливських угідь.	
5	Посилення контролю за виконанням обов’язків користувачів мисливських угідь	Закон України «Про мисливське господарство та полювання», внести зміни до ст.30 «Права та обов’язки користувачів мисливських угідь».	

№ п/п	Основні питання	Законодавче регулювання	Графік роботи, терміни
	щодо охорони та відтворення мисливських тварин, раціонального використання їх ресурсів.	Адміністративний кодекс України, ст.255 (про право складання протоколів).	
6	Вдосконалення регулювання чисельності хижих і небажаних для мисливського господарства тварин.	Закон України «Про мисливське господарство та полювання», зміни до ст.33 (заохочувати мисливців щодо здобування вовка, лисиці, єнотоподібного собаки).	
7	Створення умов для розвитку ринку мисливських послуг і продукції мисливського господарства та сприяння розвитку мисливського туризму і трофейного полювання.	Закон України «Про мисливське господарство та полювання», зміни до ст.35 «Продукція полювання, мисливські трофеї».	
8	Розширення прав і обов’язків єгерів і посадових осіб користувачів мисливських угідь, а також мисливців.	Закон України «Про мисливське господарство та полювання», зміни до ст.39 «Права працівників, уповноважених здійснювати контроль у галузі мисливського господарства та полювання». У ст.255 Адміністративного кодексу вилучено право складання адміністративних протоколів єгерською службою користувачів мисливських угідь громадської форми власності (це 80% користувачів мисливських угідь).	
9	Управління популяціями копитних мисливських тварин (формування видової ідентичності, селекційний відбір, формування оптимальної статевовікової структури з метою підвищення відсотку самців з високими трофейними якостями).		
10	Розроблення механізму відшкодування збитків завданих мисливськими тваринами лісовому та сільському господарствах.	Розроблення нормативно правового акту.	
11	Відповідальність за порушення	Адміністративний кодекс України, внести	

№ п/п	Основні питання	Законодавче регулювання	Графік роботи, терміни
	вимог чинного законодавства з питань мисливського господарства та полювання як громадянами, так і користувачами мисливських угідь.	зміни до ст.85 (щодо збільшення розміру штрафів). Кримінальний кодекс України, внести зміни до ст.248 в частині визначення «істотної шкоди», замінивши 250 неоподаткованих мінімумів на 5, так як під час розгляду Кримінальної справи береться до уваги податкова соціальна пільга (приблизно 111 тис. грн., що не дає змоги притягнути порушника до кримінальної відповідальності.)	
12	Формування ефективної системи підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів для мисливського господарства, підвищення рівня спеціальних знань мисливців, виховання в них відповідальності та бережливого ставлення до природи задля підвищення їх авторитету у місцевого населення.		Постійно
13	Пропагування мисливства та охорони біорізноманіття як елементу культури народу.	Шляхом ініціювання проведення фестивалів, ярмарків, виставок мисливських трофеїв, проведення єгерських багатоборств, започаткування «Дня мисливця» та інших відповідних заходів.	Постійно
14	Підвищення ролі громадських мисливських організацій та місцевих громад у веденні мисливського господарства.		

Література

Балышева С. Особенности белорусской охоты // Экономика Беларуси. – 2007. - №1. – С. 124-127.

Бурмас В. Мисливство Польщі // Лісовий і мисливський журнал. – 2011. – №1. – С. 26-28.

Делеган І.В., Шпільчак М.Б. Особливості ведення мисливського господарства в Польщі // Науковий вісник НЛТУ України: збірник науково-технічних праць. – Львів: РВВ НЛТУ України. – 2009. - Вип. 19.13. – С. 42-47.

Домашлінець В.Г. Міжнародно-правові аспекти збереження видів мисливської фауни. – 2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://elibrary.nubip.edu.ua/13475/1/11dvg.pdf

Засади національної екологічної політики в галузі ведення мисливського господарства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.menr.gov.ua/documents/Hunting_problems.doc.

Захаренко А.П. Лесные охотничьи угодья Беларуси, их классификация, оценка и рациональное использования: дис… канд. с.-х. наук: 06.03.02. – Минск, 2002. – 196 с.

Лісова політика: теорія і практика: Монографія / Під наук. ред. проф., док. екон. наук Синякевича І.М. – Львів: ЛА «Піраміда», 2008. – 612 с.

Хоєцький П.Б., Похалюк О.М. Мисливське господарство країн Європи // Науковий вісник НЛТУ України: збірник науково-технічних праць. – Львів: РВВ НЛТУ України. – 2014. - Вип. 24.8. – С. 42-52.

Big game regulations [Електронний ресурс] / Oregon Department of Fish and Wildlife, 2010. – 104 p. - Режим доступу: http://www.youblisher.com/ files/ publications/9/51992/pdf.

Czech statistical office 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/engp/2202-10.

Deutscher Jagdverband [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.jagdverband.de/.

Game management in the Czech Republic [Електронний ресурс] / Ministry of Agriculture of the Czech Republic, Published on the occasion of the International exhibition Natura Viva 2005. - Режим доступу: http://www.czso.cz/ csu/2010edicniplan.nsf/engp/2202-10.

German forests. Nature and economic factor [Електронний ресурс] / Federal Ministry of Food, Agriculture and Consumer Protection, 2010, 32 p. - Режим доступу: http://www.bmelv.de/SharedDocs/Downloads/EN/Publications/GermanForests.pdf?__blob=publicationFile

Hungary. In the heart of Europe [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.safariclub.hu/files/Reno-prospektus.pdf.

Hunting in Germany [Електронний ресурс] / FACE Europe 2003. Report: 1-14. - Режим доступу: http://www.face-europe.org/National_Info_Sheets/germany_en.pdf.

Inventory of Taxes in the EU [Електронний ресурс] / Produced by the European Commission Directorate-general Taxation & Customs Union, 2002. - Режим доступу: http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/gen_info/ info_docs/tax_inventory_archive/index_en.htm

Ozoliņš J., Laanetu N., Vilbaste E. Annual report on integrated game management prospects in the trans-border area of North Livonia [Електронний ресурс]. - 2004 - Режим доступу: http:// www.vmd.gov.lv.

Maaomaniku õiguste ja kõhustuste vordlev analüüs jahiõiguse rekendamisel ja jahi pidamisel kuue Euroopa riigi praktika põhjal [Електронний ресурс], Tallinn 2010. - Режим доступу: http://www.eramets.ee/static/files/877. jahioiguse_rakendamise_analuus.pdf.

Matilainen A., Keskinarkaus S. The economic role of hunting tourism–examples from Northern areas [Електронний ресурс] // University of Helsinki, Ruralia Institute, Reports 64, 2010. - Режим доступу: http://www.helsinki.fi/ruralia/information/pdf/Reports64.pdf.

RMK (офіційний сайт) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.rmk.ee.

Schaller M.J. Forests and Wildlife Management in Germany [Електронний ресурс] // Hokkaido University Forests, EFRC, Eurasian J. For. Res. 10-1: 59-70, 2007. - Режим доступу: http://eprints.lib.hokudai.ac.jp/dspace/bitstream/2115/24487/1/10(1)_P59-70.pdf.

Convention on the conservation of European wildlife and natural habitats - 27th Standing Committee meeting (26-30 November 2007) - **European Charter on Hunting and Biodiversity**. Council of Europe (офіційний сайт) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=1883368&SecMode=1&DocId=1436274&Usage=2

Додаток 1

ВИТЯГИ З ДОДАТКІВ ДИРЕКТИВИ 2009/147/ЕС ПРО ЗАХИСТ ДИКИХ ПТАХІВ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ МИСЛИВСЬКОЇ СПРАВИ

ДОДАТОК II

(дозволяється полювання у географічній морській зоні та на суші, де застосовується ця директива, на види, що зазначені у частині А цього додатку; полювання на види, зазначені у частині В, дозволяється лише у вказаних у таблиці державах-членах)

ЧАСТИНА А

ANSERIFORMES

Anatidae

Anser fabalis

Anser anser

Branta canadensis

Anas penelope

Anas strepera

Anas crecca

Anas platyrhynchos

Anas acuta

Anas querquedula

Anas clypeata

Aythya ferina

Aythya fuligula

GALLIFORMES

Tetraonidae

Lagopus lagopus scoticus et hibernicus

Lagopus mutus

Phasianidae

Alectoris graeca

Alectoris rufa

Perdix perdix

Phasianus colchicus

GRUIFORMES

Rallidae

Fulica atra

CHARADRIIFORMES

Scolopacidae

Lymnocryptes minimus

Gallinago gallinago

Scolopax rusticola

COLUMBIFORMES

Columbidae

Columba livia

Columba palumbus

ЧАСТИНА В

ANSERIFORMES

Anatidae

Cygnus olor

Anser brachyrhynchus

Anser albifrons

Branta bernicla

Netta rufina

Aythya marila

Somateria mollissima

Clangula hyemalis

Melanitta nigra

Melanita fusca

Bucephala clangula

Mergus serrator

Mergus merganser

GALLIFORMES

Meleagridae

Meleagris gallopavo

Tetraonidae

Bonasa bonasia

Lagopus lagopus lagopus

Tetrao tetrix

Tetrao urogallus

Phasianidae

Francolinus francolinus

Alectoris barbara

Alectoris chukar

Coturnix coturnix

GRUIFORMES

Rallidae

Rallus aquaticus

Gallinula chloropus

CHARADRIIFORMES

Haematopodidae

Haematopus ostralegus

Charadriidae

Pluvialis apricaria

Pluvialis squatarola

Vanellus vanellus

Scolopacidae

Calidris canutus

Philomachus pugnax

Limosa limosa

Limosa lapponica

Numenius phaeopus

Numenius arquata

Tringa erythropus

Tringa totanus

Tringa nebularia

Laridae

Larus ridibundus

Larus canus

Larus fuscus

Larus argentatus

Larus cachinnans

Larus marinus

COLUMBIFORMES

Columbidae

Columba oenas

Streptopelia decaocto

Streptopelia turtur

PASSERIFORMES

Alaudidae

Alauda arvensis

Muscicapidae

Turdus merula

Turdus pilaris

Turdus philomelos

Turdus iliacus

Turdus viscivorus

Sturnidae

Sturnus vulgaris

Corvidae

Garrulus glandarius

Pica pica

Corvus monedula

Corvus frugilegus

Corvus corone

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	GR	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK
Cygnus olor					+														+								
Anser brachyrhynchus	+			+						+																	+
Anser albifrons	+	+	+	+	+	+	+		+	+		+	+	+		+		+		+		+		+		+	+
Branta bernicla				+	+																						
Netta rufina								+	+																		
Aythya marila	+			+	+		+		+	+			+					+				+					+
Somateria mollissima				+		+			+	+															+	+	
Clangula hyemalis				+		+			+	+			+												+	+	+
Melanitta nigra				+	+	+			+	+			+												+	+	+
Melanitta fusca				+	+				+	+			+												+	+	+
Bucephala clangula				+		+	+		+	+			+	+		+			+			+			+	+	+
Mergus serrator				+						+							+								+	+	
Mergus merganser				+						+															+	+	
Bonasa bonasia						+			+				+						+	+		+		+	+	+	
Lagopus lagopus lagopus																									+	+	
Tetrao tetrix	+				+				+		+		+						+						+	+	+
Tetrao urogallus		+			+				+		+		+						+			+			+	+	+
Francolinus francolinus												+															
Alectoris barbara								+			+																
Alectoris chukar		+					+					+															
Coturnix coturnix		+					+	+	+		+	+					+		+		+	+					
Meleagris gallopavo			+		+														+					+			
Rallus aquaticus									+		+						+										
Gallinula chloropus	+						+		+		+						+				+	+					+
Haematopus ostralegus				+					+																		
Pluvialis apricaria	+			+			+		+	+							+	+			+						+
Pluvialis squatarola				+					+								+										+
Vanellus vanellus	+			+			+	+	+	+	+						+										

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	GR	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK
Calidris canutus				+					+																		
Philomachus pugnax									+		+						+										
Limosa limosa				+					+																		
Limosa lapponica				+					+																		+
Numenius phaeopus				+					+																		+
Numenius arquata				+					+	+																	+
Tringa erythropus				+					+																		
Tringa totanus				+					+		+																+
Tringa nebularia				+					+																		
Larus ridibundus	+			+	+	+		+								+			+					+		+	
Larus canus				+	+	+																			+	+	
Larus fuscus				+	+																						
Larus argentatus	+			+	+	+							+												+	+	
Larus cachinnans								+								+											
Larus marinus				+	+	+																			+	+	
Columba oenas							+	+	+			+									+	+					
Streptopelia decaocto		+	+	+	+				+			+				+			+			+		+			
Streptopelia turtur		+					+	+	+		+	+					+		+		+	+					
Alauda arvensis							+		+		+	+					+					+					
Turdus merula							+		+		+	+					+				+					+	
Turdus pilaris						+	+	+	+		+	+					+		+		+	+			+	+	
Turdus philomelos							+	+	+		+	+					+				+	+					
Turdus iliacus							+	+	+		+	+					+				+	+					
Turdus viscivorus							+	+	+			+					+				+	+					
Sturnus vulgaris		+					+	+	+			+				+	+				+	+					
Garrulus glandarius	+			+	+				+		+				+	+		+			+	+	+	+		+	+
Pica pica	+	+	+	+	+		+	+	+		+	+	+		+	+		+			+	+	+	+	+	+	+
Corvus monedula		+					+	+				+						+				+			+	+	+
Corvus frugilegus		+				+			+					+		+						+		+		+	+
Corvus corone	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+		+			+	+	+	+	+	+	+

AT = Österreich, BE = Belgique/België, BG = България, CY = Κύπρος, CZ = Česká republika, DE = Deutschland, DK = Danmark, EE = Eesti, ES = España, FI = Suomi/Finland, FR = France, GR = Ελλάδα, HU = Magyarország, IE = Ireland, IT = Italia, LT = Lietuva, LU = Luxembourg, LV = Latvija, MT = Malta, NL = Nederland, PL = Polska, PT = Portugal, RO = România, SE = Sverige, SI = Slovenija, SK = Slovensko, UK = Сполучене Королівство Великобританії

ДОДАТОК IV

(держави-члени повинні заборонити використання усіх засобів, пристроїв та методів, що застосовуються у масштабному чи неселективному відлові або відстрілі птахів, або тих, що можуть спричинити локальне зникнення видів)

(a) пастки (за винятком Фінляндії і Швеції - для відлову Lagopus lagopus lagopus і Lagopus mutus на північ від 58°N широти) клей для відлову птахів, гачки, живі птахи, сліпі або скалічені, що використовуються як принада, магнітофони, електрошокові пристрої.

- штучне світло, дзеркала, пристрої для освітлення цілей, прицільні пристрої для нічного полювання, оснащені електронним збільшувачем зображення чи перетворювачем зображення.

- вибухові речовини.

- сітки, пастки, наживки з отрутою чи знеболюючою речовиною.

- напівавтоматична чи автоматична зброя з магазином, розрахованим на більш ніж два заряди.

(b) літаки, автомобілі.

- човни, що пересуваються зі швидкістю понад п’ять кілометрів на годину. У відкритому морі держави-члени можуть дозволити, з міркувань безпеки, використання моторних човнів з максимальною швидкістю 18 км/год. Держави-члени інформують Комісію про будь-які надані дозволи.

Додаток 2

ВИТЯГИ З ДОДАТКІВ ДИРЕКТИВИ № 92/43/ЄС ПРО ЗБЕРЕЖЕННЯ ПРИРОДНИХ ОСЕЛИЩ ТА ВИДІВ ПРИРОДНОЇ ФАУНИ ТА ФЛОРИ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ МИСЛИВСЬКОЇ СПРАВИ

ДОДАТОК IV (витяг)

ВИДИ РОСЛИН І ТВАРИН, ЩО СТАНОВЛЯТЬ ОСОБЛИВИЙ ІНТЕРЕС ДЛЯ СПІВТОВАРИСТВА (ЄС), ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ СУВОРИХ ЗАХОДІВ ОХОРОНИ

Перераховані види вказані:

— за назвою виду та підвиду, або

— за таксономічною одиницею, яка належить до вищого таксона, або частини таксона, яка трапляється в межах об'єкта.

Абревіатура 'spp.' після назви родини або роду позначає всі види, які належать до цієї родини або роду.

(a) ТВАРИНИ

ХРЕБЕТНІ

ССАВЦІ

INSECTIVORA – КОМАХОЇДНІ

Erinaceidae – Їжакові

Erinaceus algirus – їжак алжирський

Soricidae – Мідицеві, або землерийки

Crocidura canariensis – білозубка канарська

Crocidura sicula – білозубка сицилійська

Talpidae – Кротові

Galemys pyrenaicus – хохуля піренейська

MICROCHIROPTERA – КАЖАНИ (Комахоїдні кажани)

Усі види ***

MEGACHIROPTERA – КРИЛАНИ (Плодоїдні кажани Старого Світу)

Pteropodidae – Криланові

Rousettus aegyptiacus – крилан нільський (летюча собака єгипетська)

RODENTIA – ГРИЗУНИ

Gliridae – Вовчкові

Усі види ***, крім *Glis glis* (вовчок сірий) та *Eliomys quercinus* (вовчок садовий)

Sciuridae – Білячі (Вивіркові)

Marmota marmota latirostris – бабак гірський широкомордий

Pteromys volans (*Sciuropterus russicus*) – летяга звичайна

Spermophilus citellus (*Citellus citellus*) – ховрах європейський ***

Spermophilus suslicus (*Citellus suslicus*) – ховрах крапчастий ***

Sciurus anomalus – білка персидська (кавказька)

Castoridae – Боброві

Castor fiber – бобер європейський *** (крім естонських, латвійських, литовських, польських, фінських і швецьких популяцій)

Cricetidae – Хом'якові

Cricetus cricetus – хом'як звичайний *** (крім угорських популяцій)

Microtidae – Полівкові

Microtus cabrerae – полівка кабрерська

Microtus oeconomus arenicola – полівка тундрова голландська

Microtus oeconomus mehelyi – полівка тундрова центрально-європейська

Microtus tatricus – полівка татранська ***

Zapodidae – Мишівкові

Sicista betulina – мишівка лісова ***

Sicista subtilis – мишівка степова ***

Hystricidae – Дикобразові (Їжатцеві)

Hystrix cristata – дикобраз (їжатець) гребінчастий

CARNIVORA – ХИЖІ

Canidae – Собачі (або вовчі)

Alopex lagopus – песець (полярна лисиця)

Canis lupus – вовк звичайний *** (крім грецьких популяцій північніше 39-ї паралелі; естонських популяцій, іспанських популяцій північніше р. Дуеро; латвійських, литовських, польських, словацьких популяцій та фінських популяцій у межах зони регулювання популяції (менеджменту) північного оленя, котра визначена у § 2 Фінського Закону № 848/90 від 14 вересня 1990 щодо регулювання популяції (менеджменту) північного оленя)

Ursidae – Ведмежі

Ursus arctos – ведмідь бурий

Mustelidae – Куницеві

Lutra lutra – видра річкова ***

Mustela eversmanii – тхір степовий ***

Mustela lutreola – норка європейська ***

Felidae – Котячі

Felis silvestris – кіт лісовий

Lynx lynx– рись звичайна ***(крім естонської популяції)

Lynx pardinus – рись іберійська (або пардова, або піренейська)

Phocidae – Справжні тюлені

Monachus monachus – тюлень-монах ***

Phoca hispida saimensis – нерпа кільчаста саїмаанська

ARTIODACTYLA – ПАРНОКОПИТНІ

Cervidae – Оленеві

Cervus elaphus corsicanus – олень благородний корсиканський

Bovidae – Порожнисторогі (або Бикові, або Бичачі)

Bison bonasus – зубр ***

Capra aegagrus (природні популяції) – козел безоаровий

Capra pyrenaica pyrenaica – козел піренейський

Ovis gmelini musimon (*Ovis ammon musimon*) (природні популяції на Корсиці й Сардинії) – муфлон європейський (або баран аргалі)

Ovis orientalis ophion (*Ovis gmelini ophion*) – муфлон кіпрський

Rupicapra pyrenaica ornata (*Rupicapra rupicapra ornata*) – сарна (козиця) апеннінська

Rupicapra rupicapra balcanica – сарна (козиця) балканська

Rupicapra rupicapra tatrica – сарна (козиця) татранська

ДОДАТОК V (витяг)

ВИДИ ТВАРИН ТА РОСЛИН, ЩО СТАНОВЛЯТЬ ОСОБЛИВИЙ ІНТЕРЕС ДЛЯ СПІВТОВАРИСТВА (ЄС), ДО ВІДЛОВУ ТА ЗБОРУ ЯКИХ У ПРИРОДІ НЕОБХІДНО ЗАСТОСОВУВАТИ ПЕВНІ ЗАХОДИ РЕГУЛЮВАННЯ

Види, перелічені в цьому Додатку, наведені:

— за назвою виду або підвиду, або

— за групою видів, яка належить до вищого таксона, або визначеної частини цього таксона.

Абревіатура ‘spp.’ після назви родини або роду позначає всі види, які належать до цієї родини або роду.

(а) ТВАРИНИ

ХРЕБЕТНІ

ССАВЦІ

RODENTIA – ГРИЗУНИ

Castoridae – Боброві

Castor fiber – бобер європейський *** (фінські, швецькі, латвійські, литовські, естонські та польські популяції)

Cricetidae – Хом’якові

Cricetus cricetus – хом’як звичайний *** (угорські популяції)

CARNIVORA – ХИЖІ

Canidae – Собачі (або вовчі)

Canis aureus – шакал звичайний ***

Canis lupus – вовк звичайний *** (іспанські популяції північніше Duero, грецькі популяції північніше 39-ї паралелі, фінські популяції в межах зони менеджменту північного оленя, котра визначена у § 2 Фінського Закону № 848/90 від 14 вересня 1990 щодо менеджменту північного оленя, латвійські, литовські, естонські, польські та словацькі популяції)

Mustelidae – Куницеві

Martes martes – куниця лісова ***

Mustela putorius – тхір лісовий ***

Felidae – Котячі

Lynx lynx – рись звичайна *** (естонські популяції)

Phocidae – Справжні тюлені

Усі види, не згадані в Додатку IV

Viverridae – Віверові

Genetta genetta – генета звичайна (або єнот африканський)

Herpestes ichneumon – мангуст єгипетський

DUPLICIDENTATA – ДВОПАРНОРІЗЦЕВІ (ЗАЙЦЕПОДІБНІ)

Leporidae – Зайцеві

Lepus timidus – заєць білий (або заєць-біляк) ***

ARTIODACTYLA – ПАРНОКОПИТНІ

Bovidae – Бикові (або Бичачі, або Порожнисторогі)

Capra ibex – козел альпійський

Capra pyrenaica (крім Capra pyrenaica pyrenaica) – козел піренейський (крім козла піренейського справжнього)

Rupicapra rupicapra (крім *Rupicapra rupicapra balcanica*, *Rupicapra rupicapra ornata* та *Rupicapra rupicapra tatrica*) – сарна (козиця) звичайна (крім підвидів балканського, апеннінського та татранського)

ДОДАТОК VI

ЗАБОРОНЕНІ МЕТОДИ Й ЗНАРЯДДЯ ВІДЛОВУ ТА ВІДСТРІЛУ Й СПОСОБИ ТРАНСПОРТУВАННЯ

(a) Невибіркові засоби

ССАВЦІ

— Використання сліпих або покалічених тварин як принад

— Магнітофонні записи

— Електричні та електронні прилади, які можуть вбити чи паралізувати

— Штучні джерела світла

— Дзеркала обо інші засліплювальні пристрої

— Пристрої для освітлення мішеней/цілей

— Пристрої для полювання, які мають вбудований конвертер електронного зображення

— Вибухівки

— Сітки (з огляду на мету їх використання)

— Пастки (з огляду на мету їх використання)

— Арбалети

— Отруйні речовини або анестетики

— Викиди газів

— Напівавтоматична й автоматична зброя з магазином, який містить більше двох зарядів

РИБИ

— Отруйні речовини

— Вибухівка

(b) Способи транспортування

— Повітряні засоби

— Моторизовані засоби транспортування

Додаток 3

ВИТЯГИ З ТЕКСТУ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ МИСЛИВСЬКОЇ СПРАВИ

Розділ IV Торгівля і питання, пов’язані з торгівлею

…

Глава 13 Торгівля та сталий розвиток

Стаття 289

Зміст та цілі

1. Сторони посилаються на **Порядок денний на XXI століття** стосовно **навколишнього середовища і розвитку** 1992 року, Йоганнесбурзький план виконання рішень зі сталого розвитку 2002 року та узгоджені на міжнародному рівні політичні програми у сферах зайнятості та соціальної політики, зокрема на Програму гідної праці Міжнародної організації праці (далі – МОП) та Міністерську декларацію Економічної і Соціальної Ради ООН щодо забезпечення повної зайнятості та гідної праці 2006 року. Сторони підтверджують свою прихильність стосовно сприяння розвитку міжнародної торгівлі таким чином, щоб сприяти досягненню мети сталого розвитку та забезпечення того, щоб ця мета була інтегрована і відображалася на кожному рівні їхніх торговельних відносин.

2. Із цією метою Сторони визнають важливість якнайповнішого врахування економічних, соціальних та екологічних інтересів не тільки свого відповідного населення, а й прийдешніх поколінь і гарантують, що економічний розвиток, екологічна та соціальна політика підтримується спільно.

Стаття 290

Право на регулювання

1. Визнаючи право Сторін встановлювати і регулювати власні рівні національної охорони навколишнього середовища та праці, політики і пріоритетів сталого розвитку згідно з відповідними міжнародно визнаними принципами і угодами, а також приймати або відповідно змінювати їхнє законодавство, Сторони гарантують, що їхнє законодавство **забезпечує високі рівні охорони навколишнього середовища** та праці і докладають зусиль для подальшого вдосконалення цього законодавства.

2. Як спосіб досягнення цілей, про які йдеться в цій статті, **Україна наближає свої закони,** підзаконні акти та адміністративну практику до acquis ЄС.

…..

Стаття 292

Багатосторонні угоди з охорони навколишнього середовища

1. Сторони визнають важливість міжнародного управління з питань охорони навколишнього середовища та угод як відповідь міжнародного співтовариства на глобальні й регіональні проблеми у сфері охорони навколишнього середовища.

2. Сторони підтверджують своє зобов’язання щодо ефективної імплементації у своїх законах та практиках багатосторонніх угод з охорони навколишнього середовища, учасницями яких вони є.

3. Ніщо в цій Угоді не обмежує прав Сторін ухвалювати та підтримувати заходи щодо імплементації багатосторонніх угод з охорони навколишнього середовища, учасницями яких вони є. Такі заходи не застосовуються у такий спосіб, який міг би стати засобом довільної або невиправданої дискримінації між Сторонами або прихованого обмеження торгівлі.

4. Сторони гарантують, що їхня екологічна політика ґрунтуватиметься на принципі обережності та принципах, які вимагають застосування превентивних заходів, відшкодування в пріоритетному порядку шкоди, заподіяної навколишньому середовищу, та сплати штрафу забруднювачем навколишнього середовища.

5. Сторони співробітничають з метою сприяння обґрунтованому і раціональному використанню природних ресурсів відповідно до цілей сталого розвитку з метою зміцнення зв'язків у сфері торговельної та екологічної політики та практики Сторін.

Стаття 293

Торгівля на користь сталого розвитку

1. Сторони підтверджують, що торгівля повинна сприяти сталому розвитку в усіх його вимірах. Сторони визнають сприятливий вплив основних трудових стандартів і гідної праці на економічну ефективність, інновації та продуктивність, і вони наголошують на цінності більшої узгодженості між торговельними політиками, з одного боку, та зайнятістю і соціальними політиками, з іншого боку.

…

РОЗДІЛ V ЕКОНОМІЧНЕ ТА ГАЛУЗЕВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Глава 6 Навколишнє середовище

Стаття 360

Сторони розвивають і зміцнюють співробітництво з питань охорони навколишнього середовища й таким чином сприяють реалізації довгострокових цілей сталого розвитку і зеленої економіки. Передбачається, що посилення природоохоронної діяльності матиме позитивні наслідки для громадян і підприємств в Україні та ЄС, зокрема, через покращення системи охорони здоров'я, збереження природних ресурсів, підвищення економічної та природоохоронної ефективності, інтеграції екологічної політики в інші сфери політики держави, а також підвищення рівня виробництва завдяки сучасним технологіям. Співробітництво здійснюється з урахуванням інтересів Сторін на основі рівності та взаємної вигоди, а також беручи до уваги взаємозалежність, яка існує між Сторонами у сфері охорони навколишнього середовища, та багатосторонні угоди у цій сфері.

Стаття 361

Співробітництво має на меті збереження, захист, поліпшення і відтворення якості навколишнього середовища, захист громадського здоров'я, розсудливе та раціональне використання природних ресурсів та заохочення заходів на міжнародному рівні, спрямованих на вирішення регіональних і глобальних проблем навколишнього середовища, inter alia, у таких сферах:

a) зміна клімату;

b) екологічне управління та аналогічні питання, зокрема освіта й навчальна підготовка, доступ до інформації з питань навколишнього середовища та процесу прийняття рішень;

c) якість атмосферного повітря;

d) якість води та управління водними ресурсами, включаючи морське середовище;

e) управління відходами та ресурсами;

f) охорона природи, зокрема збереження і захист біологічного та ландшафтного різноманіття (екомережі);

g) промислове забруднення і промислові загрози;

h) хімічні речовини;

i) генетично-модифіковані організми, в тому числі у сільському господарстві;

j) шумове забруднення;

k) цивільний захист, зокрема стихійні лиха і антропогенні загрози;

l) міське середовище;

m) екологічні збори.

Стаття 362

1. Сторони, inter alia:

a) обмінюються інформацією та досвідом;

b) здійснюють спільну дослідну діяльність і обмінюються інформацією про екологічно чисті технології;

…

d) здійснюють спільну діяльність на регіональному та міжнародному рівнях, в тому числі згідно з багатосторонніми угодами у сфері охорони навколишнього середовища, ратифікованими Сторонами, та, у разі доцільності, спільну діяльність в рамках відповідних агентств.

Стаття 363

Поступове наближення законодавства України до права та політики ЄС у сфері охорони навколишнього природного середовища здійснюється відповідно до Додатка XXX до цієї Угоди.

…

Стаття 365

Співробітництво охоплює, inter alia, такі цілі:

a) розвиток всеосяжної стратегії у сфері навколишнього середовища, яка включатиме заплановані інституційні реформи (з визначеними термінами) для забезпечення виконання і впровадження природоохоронного законодавства; розподіл повноважень природоохоронних органів на національному, регіональному та місцевому рівнях; процедури прийняття рішень та їх виконання; процедури сприяння інтеграції природоохоронної політики в інші сфери політики держави; визначення необхідних людських і фінансових ресурсів та механізм їх перегляду;

b) розвиток галузевих стратегій в галузях покращення якості повітря; якості води та управління водними ресурсами, включаючи морське середовище; управління відходами та ресурсами; захист природи; промислове забруднення та промислові аварії; хімічні речовини, зокрема чітко визначені терміни і основні етапи імплементації, адміністративну відповідальність, а також фінансові стратегії залучення інвестицій в інфраструктуру й технології;

Глава 16 Туризм

…

Стаття 400

1. Співробітництво на двосторонньому, регіональному та європейському рівнях ґрунтуватиметься на таких принципах:

a) повага самобутності та інтересів місцевих громад, особливо у сільській місцевості;

b) важливість культурної спадщини;

с) чітка взаємодія між туризмом та захистом навколишнього середовища.

Глава 17

Сільське господарство та розвиток сільських територій

…

Стаття 404

Співробітництво між Сторонами у сфері сільського господарства та розвитку сільських територій охоплює, inter alia, такі сфери:

…

с) заохочення сучасного та сталого сільськогосподарського виробництва, з урахуванням необхідності захисту навколишнього середовища і тварин, зокрема поширення застосування методів органічного виробництва й використання біотехнологій, inter alia шляхом впровадження найкращих практик у цих сферах;

…

ДОДАТОК IV до Глави 4 Розділу IV

СФЕРА ДІЇ (витяг)

(*стосується торгівлі товарами, що охоплюються санітарними та фітосанітарними заходами, забезпечуючи при цьому охорону життя і здоров'я людей, тварин та рослин*)

ДОДАТОК IV-А ЗАХОДИ СФЗ (*санітарні та фітосанітарні заходи*)

Частина 1. Заходи, що застосовуються до основних категорій живих тварин

I. Конячі (включаючи зебр) чи віслюки або потомство, що виникло в результаті схрещування цих видів

II. Велика рогата худоба (включаючи буйволів та бізонів)

III. Вівці та кози

IV. Свині

…

XII. Інші ссавці

XIII. Інші птахи

…

Частина 2. Заходи, що застосовуються до продуктів тваринного походження

I. Основні категорії продуктів тваринного походження для споживання людиною

1. Свіже м'ясо домашніх копитних тварин, птиці та заячих, промислових тварин та дичини, включаючи внутрішні органи

2. Рублене м'ясо (фарш), м'ясні напівфабрикати, м'ясо механічного обвалювання (ММО), м'ясні продукти

…

6. Яйця та яєчні продукти

…

8. Топлений жир тварин та топлене сало

…

II. Основні категорії тваринних субпродуктів:

На підприємствах з виробництва (мисливських трофеїв)	**Оброблені (мисливські) трофеї та інші препарати з птиці та копитних, які є окремими кістками, рогами, копитами, кігтями, рогами оленів, зубами, шкурами або шкірами**
	(Мисливські) трофеї та інші препарати з птиці та копитних, що складаються з цілих необроблених частин

…

ДОДАТОК VIII до глави 4 Розділу IV (витяг)

ПОПЕРЕДНЄ СХВАЛЕННЯ ПОТУЖНОСТЕЙ

Умови та положення для попереднього схвалення потужностей

1. Попереднє схвалення потужностей означає, що Сторона-імпортер для імпорту попередньо схвалює установи Сторони-експортера на підставі належних гарантій, наданих цією Стороною без попередньої перевірки Стороною-імпортером індивідуальних установ відповідно до умов пункту 4 цього додатку. Таким же чином і на таких самих умовах Сторони змінюють або доповнюють списки, що надаються відповідно до пункту 2 цього додатку для врахування нових доповнень та отриманих гарантій. Перевірка може становити частину процедури відповідно до підпункту «d» пункту 4 цього додатку тільки стосовно первинного списку установ.

2.1. Попереднє схвалення обмежується наступними категоріями потужностей:

2.1.1. Потужності для продуктів тваринного походження для споживання людей:

- Бійні для свіжого м’яса копитних, птахів, зайців та промислових тварин з ферми (частина І Додаток IV-А до цієї Угоди)
- Потужності з обробки дичини
- Потужності з нарізання м’яса
- Потужності для рубленого м’яса (фаршу), м’ясних напівфабрикатів, м’яса
- Механічного обвалювання (ММО), м’ясних продуктів

...

Потужності для:

- яєчних продуктів

…

- очищених шлунків, міхурів та кишок

…

2.1.2. Схвалені та зареєстровані потужності, які виробляють субпродукти тваринного походження та основні категорії субпродуктів тваринного походження не призначених для споживання людьми.

Тип схвалених або зареєстрованих підприємств та потужностей	**Продукт**
Бійні	…
	Свіжа та охолоджена шкіра та шкури копитних
	Субпродукти тваринного походження для виробництва продуктів переробки, призначених для використання поза харчовим ланцюгом
…	…
Інші потужності для збору та одержання субпродуктів тваринного походження (наприклад, непереробних/необроблених матеріалів)	…
	Свіжі та охолоджені шкіра та шкури копитних
	…
	Кістки та продукти з кісток (крім м'ясо-кісткового борошна), роги та продукція з рогів (крім борошна), копита та продукція з копит (крім борошна) для використання не в якості сировини, органічного добрива або добрива для ґрунту
	…
	Шерсть та волос
	…
Переробні потужності	Перероблений тваринний протеїн, включаючи суміші та продукти крім кормів для домашніх тварин, які містять такий протеїн
	…
	Оброблені шкіра та шкури копитних
	Оброблені шкіра та шкури жуйних та конячих (21 день)
	…
	Топлений жир для певних цілей поза харчовим ланцюгом тварин, що вирощуються
	…
Потужності з виробництва трофеїв з диких тварин	**Оброблені трофеї з диких тварин та інші препарати з птиці та копитних, за наявності кісток, рогів, копит, кігтів, рогів оленів, зубів, шкури**
	Трофеї з диких тварин та інші препарати з птиці та копитних, що складаються з цілих необроблених частин
…	…
Потужності або підприємства з виробництва напівфабрикатів	Напівфабрикати
…	…

3. Сторона-імпортер складає списки попередньо схвалених потужностей відповідно до пункту 2.1.1 цього додатку та оприлюднює їх.
4. Умови та процедури для попереднього схвалення:
   (a) Якщо імпорт продуктів тваринного походження Стороною-експортером дозволений Стороною-імпортером, та були встановлені відповідні умови імпорту та вимоги до сертифікації таких продуктів;
   (b) Якщо компетентний орган Сторони-експортера надав Стороні-імпортеру задовільні гарантії, що потужності у списку відповідають відповідним санітарним вимогам Сторони-імпортера, та вона ухвалила потужність для установ переліку на експорт до Сторони-імпортера;
   (c) Компетентний орган Сторони-експортера повинен мати реальні повноваження припинити експорт до Сторони-імпортера з потужності, щодо якої такий орган надав гарантії, у випадку не відповідності таким гарантіям;
   (d) Перевірка згідно з умовами статті 71 цієї Угоди Стороною-імпортером може бути частиною процедури попереднього схвалення. Ця перевірка стосується структури та організації компетентного органу, відповідального за попереднє схвалення, також як і повноважень такого органу та гарантій, які він може надати щодо дотримання правил Сторони-імпортера. Ці перевірки можуть включати інспекцію на місці певної кількості потужностей у переліку від Сторони-експортера.

      Беручи до уваги специфічну структуру та поділ компетенції у Європейському Союзі, така перевірка у Європейському Союзі може стосуватися окремих держав-членів (може здійснюватись окремими державами-членами).
   (e) Виходячи з результатів перевірки, за умовами дотримання підпункту «d», цього пункту Сторона-імпортер може вносити поправки до існуючого переліку потужностей.

...

Додаток XXX (витяг)

До глави 6 «Навколишнє природне середовище»

Розділу V «Економічне і галузеве співробітництво»

Україна зобов’язується поступово наблизити своє законодавство до законодавства ЄС у наступні встановлені терміни:

Управління довкіллям та інтеграція екологічної політики у інші галузеві політики

Директива № 2011/92/ЄС про оцінку впливу окремих державних і приватних проектів на навколишнє середовище (кодифікація);

Для проектів, що належать до сфери застосування Договору про заснування Енергетичного Співтовариства усі положення Директиви мають бути впроваджені до 01.01.2013 року, як зазначено у

Протоколі про приєднання України до цього Договору. До інших проектів застосовуються наступні положення:

- прийняття національного законодавства та визначення уповноваженого органу (органів);

Графік: Ці положення Директиви мають бути впроваджені протягом 2 років з дати набрання чинності цією Угодою.

- встановлення вимог, за якими проекти, зазначені у Додатку I підлягають оцінці впливу на навколишнє середовище, та процедури визначення, які з проектів, зазначених у Додатку II, потребують ОВНС (ст.4);

Графік: Ці положення Директиви мають бути впроваджені протягом 3 років з дати набрання чинності цією Угодою.

- визначення обсягу інформації, яка має надаватися розробником (ст.5);

Графік: Ці положення Директиви мають бути впроваджені протягом 3 років з дати набрання чинності цією Угодою.

- встановлення процедури консультацій з органами з питань охорони навколишнього середовища та процедури консультацій з громадськістю (ст.6);

Графік: Ці положення Директиви мають бути впроваджені протягом 2 років з дати набрання чинності цією Угодою.

- досягнення домовленостей з сусідніми країнами щодо обміну інформацією та проведення консультацій (ст.7);

Графік: Ці положення Директиви мають бути впроваджені протягом 3 років з дати набрання чинності цією Угодою.

- запровадження заходів щодо повідомлення громадськості про прийняті рішення за заявами про надання дозволу на реалізацію проекту (ст.9).

Графік: Ці положення Директиви мають бути впроваджені протягом 2 років з дати набрання чинності цією Угодою.

…

Директива № 2003/35/ЄС про забезпечення участі громадськості у підготовці окремих планів та програм, що стосуються навколишнього середовища, та внесення змін і доповнень до Директив №№ 85/337/ЄЕС та 96/61/ЄС про участь громадськості та доступ до правосуддя:

– прийняття національного законодавства та визначення уповноваженого органу (органів);

– встановлення механізму інформування громадськості (ст. 2.2a та 2.2d);

– встановлення механізму консультацій з громадськістю (ст. 2.2b та 2.3);

– встановлення механізму врахування зауважень та пропозицій громадськості у процесі прийняття рішень (ст. 2.2с).

Графік: Ці положення Директиви мають бути впроваджені протягом 2 років з дати набрання чинності цією Угодою.

…

<u>Охорона природи</u>

Директива 2009/147/ЕС про захист диких птахів:

- прийняття національного законодавства і призначення компетентного органу (органів);

Графік: ці положення Директиви мають бути впроваджені протягом 2 років з дати набрання чинності цією Угодою.

- оцінка видів птахів, для яких необхідно запровадження спеціальних заходів збереження, та видів регулярної міграції;

Графік: ці положення Директиви мають бути впроваджені протягом 2 років з дати набрання чинності цією Угодою.

- визначення та позначення спеціальних зон захисту для птахів (ст. 4.1)

Графік: ці положення Директиви мають бути впроваджені протягом 4 років з дати набрання чинності цією Угодою.

– запровадження зберігаючих захисних заходів для захисту мігруючих видів (ст.4.2);

Графік: Ці положення Директиви мають бути впроваджені до 01.01.2015 року, як зазначено у Протоколі про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства.

– встановлення загальної системи захисту всіх видів диких птахів зі спеціальною підкатегорією птахів, на які ведеться полювання та заборони певних видів ловлі/забою птахів (статті 5, 6, 7, 8, 9(1) та 9.2).

Графік: Ці положення Директиви мають бути впроваджені протягом 4 років з дати набрання чинності цією Угодою.

Директива № 92/43/ЄС про збереження природних оселищ та видів природної фауни та флори, зі змінами і доповненнями, внесеними Директивами №№ 97/62/ЄС, 2006/105/ЄС та Регламентом (ЄС) № 1882/2003:

– прийняття національного законодавства та визначення уповноваженого органу (органів);

Графік: Ці положення Директиви мають бути впроваджені протягом 2 років з дати набрання чинності цією Угодою.

– підготовка реєстру місць, призначення цих місць та встановлення пріоритетів управління ними (включаючи завершення реєстру потенційних територій Смарагдової мережі та впровадження захисних заходів та заходів управління ними) (ст. 4);

Графік: Ці положення Директиви мають бути впроваджені протягом 4 років з дати набрання чинності цією Угодою.

– запровадження заходів, необхідних для збереження таких місць (ст. 6);

Графік: Ці положення Директиви мають бути впроваджені протягом 4 років з дати набрання чинності цією Угодою.

– встановлення системи моніторингу природоохоронного статусу оселищ та видів (ст.11);

Графік: Ці положення Директиви мають бути впроваджені протягом 2 років з дати набрання чинності цією Угодою.

– встановлення суворого режиму захисту видів, зазначених у Додатку IV, які стосуються України (ст. 12);

Графік: Ці положення Директиви мають бути впроваджені протягом 2 років з дати набрання чинності цією Угодою.

– встановлення механізму стимулювання освіти та надання/розповсюдження загальної інформації населенню (ст.22).

Графік: Ці положення Директиви мають бути впроваджені протягом 2 років з дати набрання чинності цією Угодою.

…

Додаток 4

ОЗНАЙОМЛЕННЯ ІЗ МИСЛИВСЬКИМ ГОСПОДАРСТВОМ НА ПРИКЛАДІ НИЗОВИХ МИСЛИВСЬКИХ КОЛЕКТИВІВ, МИСЛИВСЬКІ УГІДДЯ ЯКИХ РОЗТАШОВАНІ НА ТЕРИТОРІЇ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ У ПОЛЬЩІ

11 березня 2015 р., м. Томашів, Люблінське воєводство. Польща

Ознайомлення з роботою Томашівського над лісництва Люблінської дирекції держлісгоспу та низовим мисливським колективом (кола) «Гермес» Союзу мисливців Польщі.

Спілкування з інженером надзору Грегором Джугайом *(Gregor Dzugaj), екпертом оцінки мисливських трофеїв* Зенеком Кукутовичем (Zenek Kukutovicz), членом первинного колективу «Гермес».

12 березня 2015 р., м. Кросно. Польща

Ознайомлення з роботою Надкарпатською регіональною дирекцією лісів у м. Кросно

Спілкування з начальником відділу охорони екосистем Петром Бревжинским (Piotr Brewczynski) та директором справ лісового господарства Мареком Мареські (Marec Marecki).

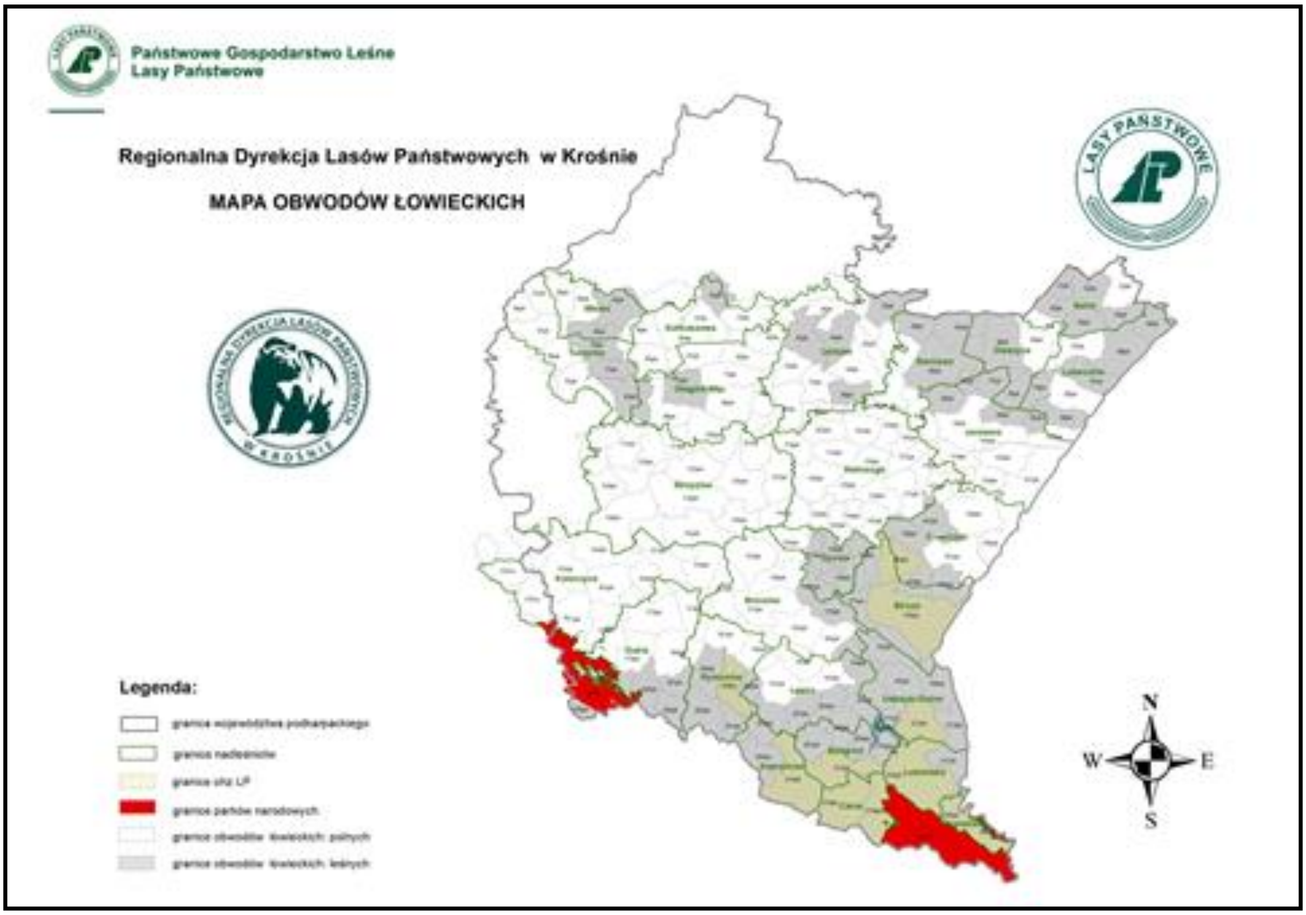

Рис.1. Карта мисливських угідь Надкарпатської регіональної дирекції лісів (м.Кросно)

Загальна площа надлісництва «Томашів» 18,5 тис. га, обвод мисливського господарства – 18 тис. га і не співпадає з територією надлісництва.

Мисливське коло (колектив) «Гермес»

Членство

У колі налічується 50 мисливців. Членом кола може бути любий мисливець з будь якого місця проживання. Членів приймають у колектив на загальних зборах, які проводяться один раз на рік. Щоб стати членом Польського Союзу мисливців треба рік проходити практику у колі, потім отримати теоретичні знання (75 годин лекцій у вихідні дні, вартість 1200 злотих (8400 грн)), після чого здати іспити (теоретичні тести – 100 питань та практичні – поводження зі зброєю, стрільба на влучність). Мінімальний вік кандидата – 17 років. Іспит можна здавати максимум два рази, після чого треба заново навчатись. Дозвіл на зброю можна отримати з 18 років за клопотанням кола.

Обмежень у кількості членів у колі немає. Кожний член колективу платить річні мисливські внески. Мисливець може бути членом кількох кіл але займати виборну посаду може лише в одному (материнському колі).

Річний членський внесок кожного польського мисливця до Польського Союзу мисливців складає 380 злотих, ці гроші направляються до головного керуючого органу у м. Варшава. Коло перекриває свої витрати за рахунок надходжень від господарської діяльності і тільки у разі, якщо цього не вистачає, члени кола на зборах встановлюють додаткові внески, які у минулому сезоні у «Гермесі» склали 320 злотих. Внески до кола можуть збільшуватись протягом року у разі збільшення витрат на мисливське господарство.

Польський Союзу мисливців, що у м. Варшаві, в свою чергу фінансує 49 своїх воєводських підрозділів, у кожному з яких працює по дві людини. (схема)

В угіддях кола може полювати і не член цього кола, але мисливець повинен бути запрошений членом цього кола. Член кола має першочергове право на добування трофею.

Ліміти добування

У кожному колі є План полювання на сезон. Плани формуються на основі обліків (загоним способом), які проводять члени кола в кінці лютого, на початку березня на площі 10% обводу. Також обліки ведуть мисливці під час сезону полювання. Обидва обліки порівнюють і узагальнюють. Затверджує Плани надлісничий та староста гміни (голова сільради) на якій знаходяться угіддя.

Мисливські угіддя

Кожне коло має у користуванні свої мисливські угіддя. У «Гермеса» два обводи. Перший обвод має площу мисливських угідь 6 тис. га, з них 3,6 тис. га лісові. Другий обвод кола у м. Радом (що у центрі країни).

За користування угіддями колектив платить установлену платню власникам землі, крім цього збитки за потрави. Кожне коло є юридичною особою, має Статут, печатку, бухгалтера (або наймає аутсорсінгову компанію).

Власникам землі колектив «Гермес» у середньому платить за оренду землі (обвод 6 тис. га) – 5 тис. злотих (35 000 грн.) на рік. Коло засіває 7 га землі для вирощування кормів. При цьому, за цю роботу коло отримує 800 злотих із фонду ЄС на підтримку сільського господарства Польщі.

Дичина

Таблиця 8. Річне добування дичини у мисливському товаристві «Гермес»

Вид тварин	Добування, гол
Олень благородний	14
Козуля	50
Кабан	60
Качок	100
Борсук	10
Єнот	15
Лис	60

За знищення хижих звірів мисливець отримує компенсацію від кола.

Реалізація добутої дичини відбувається двома шляхами:

1. Можна залишити тушу собі, заплативши відповідну суму за м’ясо у коло.
2. Можна відвести тушу до гуртівні, де скуповують дичину у мисливців відповідно до класу якості, а гроші перераховують на рахунок кола. Гуртівня – це приміщення-холодильник, де м’ясо перевіряють на хвороби, обробляють та потім реалізують у магазини, ресторани тощо. Скупом займаються підприємства, які мають відповідний Дозвіл на цей вид діяльності. Також гуртівня вирішує на внутрішній ринок буде реалізовуватись м’ясо, чи відправлятись на експорт. *(схема)*

Вартість мяса: кабан – 4 злотих (28 грн.) /кг, олень – 8 злотих (56 грн.) /кг, козуля – 16 злотих (112 грн.) /кг.

Додаток 5

ОЗНАЙОМЛЕННЯ ІЗ МИСЛИВСЬКИМ ГОСПОДАРСТВОМ НА ПРИКЛАДІ НИЗОВИХ МИСЛИВСЬКИХ КОЛЕКТИВІВ, МИСЛИВСЬКІ УГІДДЯ ЯКИХ РОЗТАШОВАНІ НА ТЕРИТОРІЇ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ У СЛОВАЧЧИНІ

13 березня 2015 р., м. Собранце, Словаччина

Ознайомлення з роботою низового мисливського колективу (здруження).

Спілкування з директором державного лісогосподарського підприємства Петером Пшаком та головним інженером підприємства Йожефом Сташко та референтом з мисливства Матеушом Ганко

Держлісгосп у м. Собранце

У Словаччині 23 держлісгоспів (лісозаводи). Територія на якій лісгосп веде лісове господарство складає 39 тис. га. Породний склад лісів – 7% – хвойні, 93% – листяні ліси. На території лісгоспу 7 мисливських господарств (ревірів). Мінімальна площа господарства відповідно до Закону повинна становити: для дрібної дичини – мін. 1 тис. га, для великої дичини – мін 2 тис. га.

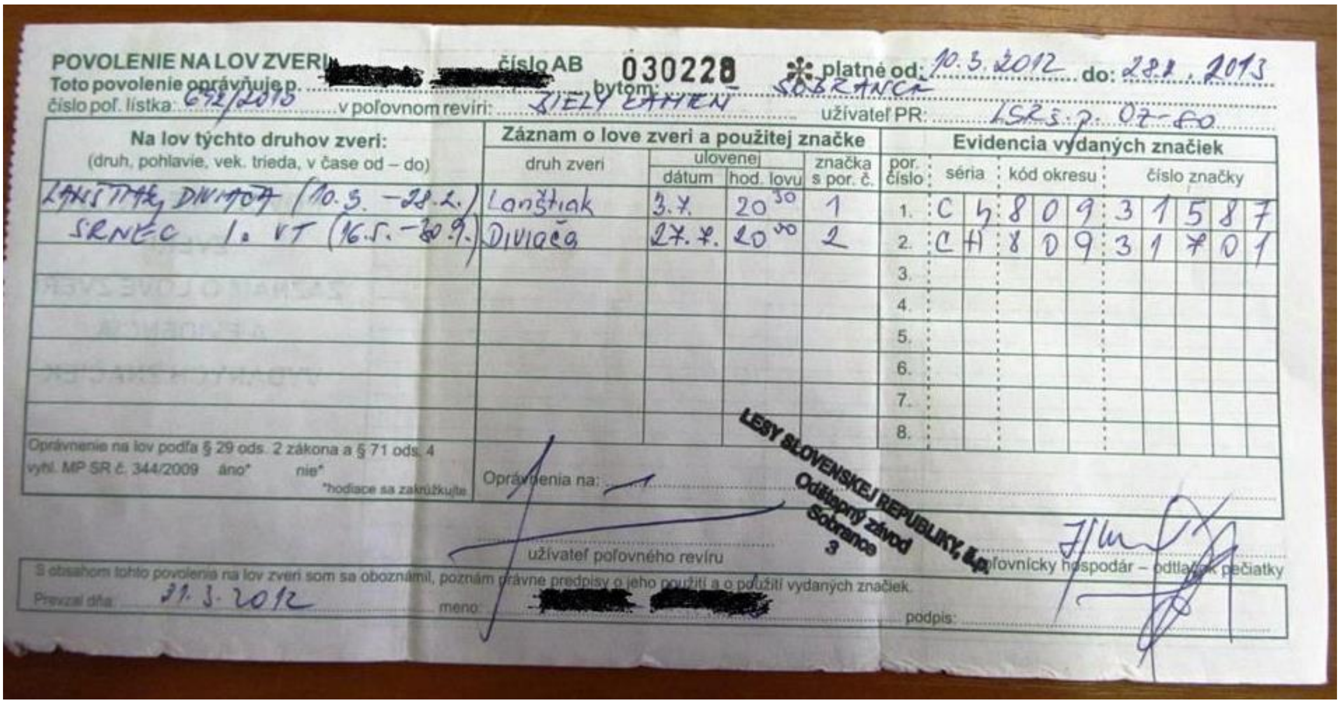
Але є лісгоспи, які вже не ведуть мисливське господарство на своїй території і всі свої угіддя надають у користування громадським організаціям. Площа мисливських угідь Собранського лісгоспу – 24 тис. га, з них лісових – 17 тис. га. 15 тис. га мисливських угідь держлісгосп надає в оренду громадським об’єднанням мисливців.

Витрати ДЛГ на полювання складають 95 тис. євро, надходження – 130 тис. євро. 80% надходжень – послуги полювання, інші – реалізація м’яса дичини, переселення звірів та оренди угідь громадськими організаціями.

У держлісгоспу є вольєр (звіринець) «Карна», площа якого 366 га, працює у ньому один єгер з місячною зарплатою 500 євро. Вольєр, у більшості призначено для полювання мисливців, які мають гроші, але не мають часу на полювання, тут йому завжди забезпечать гарний відпочинок і бажаний трофей у найкоротший строк. У минулий мисливський сезон у вольєрі «Карна» було добуто 36 голів лані і 34 голови кабана, а загальна чисельність кабана – 150 голів, 150 ланей та 10 оленів благородних. Минулорічна дохідна частина вольєру склала 30 тис євро. У цьому році планується збільшити надходження вольєру, для цього було збудовано новий сучасний мисливський будинок, проживання у якому складатиме 10 євро на добу/особа. Обслуговує вольєр один єгер з зарплатою 500 євро.

На території м. Собранце зареєстровано 19 мисливських колективів. На території Собранського держлісгоспу, який розташований на 6 районах, зареєстровано 73 мисливських колективів.

Характерною особливістю правил полювання є те, що для полювання видаєтьтся спеціальний пронумерований дозвіл (листок відлову звіра – рис. 2), у якому зазначається номер виданої бирки, яку мисливець мусить прикріпити на зап’ястя впольованої крупної дичини (рис. 3).

POVOLENIE NA LOV ZVERI [redacted] **číslo AB 030228** platné od: 10.3.2012 do: 28.2.2013
Toto povolenie oprávňuje p. [redacted] bytom: Sobrance
číslo poľ. lístka: 692/2013 v poľovnom revíri: Ziely Zahen užívateľ PR: LSR š.p. OZ-SO

Na lov týchto druhov zveri: (druh, pohlavie, vek. trieda, v čase od – do)	Záznam o love zveri a použitej značke: druh zveri	ulovenej: dátum	ulovenej: hod. lovu	značka s por. č.	Evidencia vydaných značiek: por. číslo	séria	kód okresu	číslo značky
Lanštiak, Diviača (10.3. – 28.2.)	Lanštiak	3.7.	20^30	1	1.	Ch	809	31587
Srnec I. VT (16.5. – 30.9.)	Diviača	27.7.	20^00	2	2.	CH	809	31701
					3.			
					4.			
					5.			
					6.			
					7.			
					8.			

Oprávnenie na lov podľa § 29 ods. 2 zákona a § 71 ods. 4 vyhl. MP SR č. 344/2009 áno* nie*
*hodiace sa zakrúžkujte

Oprávnenia na: —

užívateľ poľovného revíru

LESY SLOVENSKEJ REPUBLIKY, š.p. Odštepný závod Sobrance 3

poľovnícky hospodár – odtlačok pečiatky

S obsahom tohto povolenia na lov zveri som sa oboznámil, poznám právne predpisy o jeho použití a o použití vydaných značiek.

Prevzal dňa: 31.3.2012 meno: [redacted] podpis:

Рис.2. Приклад заповненого листка дозволу на полювання.

Рис. 3. Одноразова пластикова бирка для маркування впольованого звіра.

Додаток 6

ОЗНАЙОМЛЕННЯ ІЗ МИСЛИВСЬКИМ ГОСПОДАРСТВОМ НА ПРИКЛАДІ НИЗОВИХ МИСЛИВСЬКИХ КОЛЕКТИВІВ, МИСЛИВСЬКІ УГІДДЯ ЯКИХ РОЗТАШОВАНІ НА ТЕРИТОРІЇ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УГОРЩИНІ

14 березня 2015, м. Ньїредьгаза, м. Тужер, Угорщина

Ознайомлення з роботою низового мисливського колективу (комори).

Спілкування з секретарем Тужерського мисливського колективу ім. Кошута Сандором Агієм

МИСЛИВСЬКИЙ КОЛЕКТИВ ІМ. КОШУТА, М. ТУЖЕР

Колектив є юридичною особою, має Статут, рахунок і печатку. Бухгалтерією займаються аутсорсінгові фірми. Колектив налічує 31 мисливця. Членом комори може бути громадянин будь-якої країни. Щоб стати членом колективу треба сплатити вступний внесок, який складає 1800 євро. В Угорщині існують і більш елітні колективи з кращими угіддями і більшою кількіcттю дичини, щоб стати членом такого колективу треба чекати 3-5 років і сплатити 10 тис. євро. Річний членський внесок мисливця у колективі ім. Кошута – 240 євро на рік.

Мисливські угіддя

Мисливські угіддя Тужерського колективу розташовані на північно-східній частині країни, на кордоні зі Словаччиною та Україною.

Площа мисливських угідь колективу – 9300 га, не враховуючи залізні дороги, річки і загороджені території.

20% площі угідь складають ліси, інша – сільськогосподарські угіддя, плавні, чагарники.

Бюджет і рентабельність

У цілому ведення мисливського господарства є не прибутковим, але і не приносить великих збитків.

80% надходжень складають послуги полювання, зокрема на козулю. Членські внески складають 5%.

Велика частина витрат мисливського господарства складає компенсація фермерам за потрави, які наносять дикі звірі. Визначає збитки незалежний експерт.

Значні витрати йдуть на отримання єгерської служби. Єгеря працюють за сумісництвом. На одного єгеря припадає 3 тис. га, у кожного єгеря є автомобіль і 40 л бензину. Місячна зарплата близько 250 євро, плюс премії за добутих шкідників: лисиця – 8 євро, ворона – 3 євро.

Дичина та правила полювання

З великою відповідальністю у господарстві відносяться до полювання на трофейних самців, їх щільність у популяції не повинна критично зменшуватись. Якість і кількість перспективних самців визначає якість майбутнього покоління популяції. Самець оленя вважається перспективним до 10 років, козулі до 5 років. У цьому віці самців намагаються не вилучати і не зважаючи на те, що трофейне полювання є найпрестижнішим і найдорожчим, таке полювання відбувається тільки за участі єгеря і тільки єгер визначає і дає згоду на вилучення того чи іншого самця. Інтенсивне полювання проводиться на самців оленячих молодшого, середнього віку і у віці, коли самець вийшов з віку перспективного.

Зайців та фазанів, яких добувають мисливці зазначеного колективу вони забирають собі, а оленів і кабана до 80% здають заготівельним приватним компаніям, які потім реалізують дичину на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Таблиця 9. Чисельність та добування тварин у сезон 2014–2015 рр. у мисливському господарстві ім. Кошута, м.Тужер, (голів)

Вид	Чисельність	Добування
Олень європейський	70	8
Кабан	150	120
Козуля	700	70 (самців), 140 (самок)
Заєць	800	150
Фазан	2000	200
Лисиця		86

Охорона та відтворення

Щодо підгодівлі дичини, то сам колектив не має кормових полів і не вирощує кормів, члени комори – мисливці, самі віддають частину своїх власних с/г посівів для підгодівлі дичини. Також існує трудоучасть – це два дні на рік, коли кожен член колективу повинен залучатись до біотехнічних заходів, охорони тощо.

Іноземні мисливці

Іноземні мисливці можуть полювати в угіддях колективу і юридичні відносини вони ведуть виключно з членами комори, без посередників. Вартість полювання для іноземців така ж як і для місцевих мисливців відповідно до прайсу, але вони можуть мати 15% знижки.

Висновки

На відміну від української моделі ведення мисливського господарства, в Угорщині, вона має більш демократичну і прозору форму, ефективніша. Це стосується у першу чергу первинних громадських колективів (комор).

В Угорщині господарями угідь, в першу чергу, є мисливці та колективи в яких вони знаходиться. Колектив – первинний осередок, є юридичною особою, виконує всі фінансові операції і не залежить від надбудов. Самі, в залежності від потреб, встановлюють вартість внесків, та послуг. Отриманні кошти використовують в першу чергу на відтворення та охорону дичини. І звичайно самі відповідають за виконання законів та рентабельність господарства.

Єгерська служба громадського об’єднання має права та повноваження поліції, що дає змогу ефективно боротись з браконьєрами.

Мисливська культура, етика та відповідальність дає можливість мати достатньо високу чисельність дичини в угіддях та ефективно господарювати, мати рентабельні господарства та утримувати оптимальну чисельність диких звірів в природних умовах країни.

Додаток 7

ВИЗНАЧЕННЯ КАТЕГОРІЇ МИСЛИВСЬКИХ УГІДЬ ТА РОЗМІРУ ОРЕНДНОЇ ПЛАТИ В ПОЛЬЩІ

Міністр охорони навколишнього середовища за погодженням з Міністром сільського господарства за поданням ПМС визначає своїм розпорядженням:

1) категорію мисливських угідь, яка враховує чисельність окремих видів дичини у визначеному середовищі їх перебування, вид і величину вилучення та наявність антропогенних факторів;

2) порядок визначення орендної плати, розмір якої враховує площу і категорію мисливських угідь з використанням вартості жита, встановленої на підставі закону «Про сільськогосподарський податок».

Якість мисливських угідь оцінює спільна комісія з представників Мінекології, Дирекції державних лісів, ПМС, землевпорядників і незалежних представників, які, беручи до уваги вищенаведені категорії та інші вказані нижче критерії, присвоюють кількість балів кожній категорії на підставі балів, нарахованих за вид дичини і їх чисельність, а саме:

1.дуже добрі - 41 і більше балів.

2.добрі – 31-40 балів.

3.середні – 21-30 балів.

4.не зовсім добрі - 11-20 балів.

5.погані - 10 і менше балів.

Бали налічуються таким чином:

а) Середньорічна чисельність звірів за останні три роки виражена в одиницях оленів ОО (Польське **JJ** - Jednostek jelenich), де 1 олень прирівнюється до =2 ланей або =5 козуль, а муфлони і кабани - в щільності на 1000га угідь.

Отже 1 бал=20 ОО (оленячих одиниць), 2 бали= 21-40 ОО, 3 бали =41-60 ОО, 4 бали 61 і більше ОО.

Дальше 1 бал = до 30 муфлонів, 2 бали = 31-50 муфлонів, 3 бали = 51 і більше муфлонів.

1 бал = 20 кабанів, 2 бали =21-30 кабанів, 3 бали =31 і більше кабанів.

б) середній показник за останні три роки, здобування копитних і дрібних тварин на 1000 га площі угідь, припускаючи, що 1 бал рівноцінний = 0,5 оленів, або = 1 лань, = 1 муфлон, = 2 козулі, = 4 кабани, = 15 зайців, = 10 гусей, = 30 фазанів, = 30 качок, = 30 куріпок.

Чинники, що позитивно впливають на середовище проживання тварин, як це визначено в таблиці 10.

Чинники, що негативно впливають на середовище проживання тварин, як це визначено в таблиці 11.

Розмір орендної плати за мисливські угіддя визначається шляхом множення кількості гектарів земельних площ, на яких розміщені угіддя на оголошену (ринкову) вартість жита для сільськогосподарського податку, вважаючи, наступне:

1) 0,07 ц / га - дуже добрі угіддя;

2) 0,04 ц / га - для добрих угідь;

3) 0,02 ц / га - у середніх угідь;

4) 0,01 ц / га – поганих угідь;

5) 0,004 ц / га - для дуже поганих угідь.

Орендна плата за державні лісові ділянки надходить до надлісництва, а за решту мисливських угідь – гмінам.

Таблиця 10. Чинники, які позитивно впливають на середовище перебування звірів

№ п/п	Показник	Критерій	Кількість балів
1	Площа угідь	3.000-4.000 га	1
		4.001-5.000 га	2
		більше 5.001 га	3
2	Лісистість угідь більше 60%	один лісовий масив: до 500 га	2
		501-1.000 га	3
		1.001-2.000 га	4
		більше 2.000 га	5
		Два і більше лісових масиви:	
		два масиви	4
		три масиви	3
		чотири масиви	2
		більше чотирьох масивів	1
	Лісистість угідь 40-60%	один лісовий масив	1-4
		два лісових масиви	1-3
	Лісистість угідь менше 40%	до 20%	0-1
		21-30%	2
		31-40%	3
3	Частка свіжих борів, мішаних свіжих суборів, мішаних лісів,	10-20%	2
		21-30%	3
		31% і більше	4
4	Сінокоси серед лісу і біля лісу	добре утримувані	2-3
		слабо утримувані	0-1
5	Наявність природних водопоїв і заболочених угідь	лісові угіддя	0-3
		польові угіддя	0-2
6	Наявність природніх сховищ тварин	лісові і польові угіддя	0-2

Таблиця 11. Негативні чинники, які впливають на середовище перебування звірів

№ п/п	Показник	Критерій	Кількість балів
1	Відсутня протяжність угідь спричинена через огорожу (в полі і лісі), розміщення будинків сіл і міст	лісові угіддя	1-4
		польові угіддя	1-5
2	Величина доріг загального	лісові угіддя	1-3

№ п/п	Показник	Критерій	Кількість балів
	користування з інтенсивним рухом	польові угіддя	0-3
3	Відвідуваність угідь людьми не пов'язаних з лісовим і сільгосп виробництвом	лісові угіддя	1-4
		польові угіддя	1-2
4	Площа полів, яким заподіюють шкоду мисливські тварини прилягаючі до лісу	польові угіддя	0-3

Додаток 8

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПОРЯДКУ ПРОВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ШКОДИ І ВИПЛАТИ ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКУ, НАНЕСЕНУ ЛІСОВИМ І СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМ КУЛЬТУРАМ ВІД ВЕДЕННЯ МИСЛИВСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА (НА ПІДСТАВІ РОЗПОРЯДЖЕННЯ МІНІСТРА ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПОЛЬЩІ ВІД 15 ЛИПНЯ 2002 РОКУ)

Огляд пошкоджених ділянок та оцінка збитків, а також визначення розміру відшкодування завданої шкоди проводять представники управляючого або орендара мисливських угідь. За вимогою сторін в огляді та оцінці нанесеної шкоди і визначенні розміру відшкодування збитку бере участь представник відповідного територіального сільськогосподарського управління.

У процесі проведення огляду визначається:

1) вид дикої тварини, яка нанесла шкоду;

2) культура, що вирощується та її якість;

3) загальна площа всієї культури;

4) площа культури, яка пошкоджена.

Остаточному оцінюванню підлягають кількісні та якісні втрати в результаті пошкодження чи знищення лісових культур або сільськогосподарської продукції (посівів). Оцінювання та визначення розміру відшкодування збитку проводиться до дня проведення збирання пошкодженої сільськогосподарської продукції або робіт з доповнення лісових культур.

При проведенні остаточного оцінювання визначається:

1) вид дикої тварини, яка нанесла шкоду;
2) пошкоджена культура;
3) загальна площа всієї культури;
4) площа культури, яка пошкоджена;
5) процент знищення пошкоджених культур;
6) розмір відшкодування збитку.

Обрахування розміру збитку здійснюється шляхом множення величини пошкодженої площі культури або встановленого урожаю на процент знищення.

Розмір відшкодування збитку розраховується множенням розміру збитку на закупівельну ціну цієї сільськогосподарської продукції (у випадку, коли закупівля не проводиться – на ринкову ціну), яка діє в період проведення оцінювання в районі нанесення шкоди, зменшену на розмір коштів на збирання, транспортування і зберігання цієї продукції.

Розмір відшкодування збитку за шкоду, нанесену на луках і пасовищах, визначається на підставі остаточного оцінювання, яке враховує цінність втраченого врожаю (зеленої маси або сіна) в цьому вегетативному сезоні і витрати на приведення зазначених угідь до попереднього стану. Зазначені витрати розраховуються на підстві діючих розцінок на проведення агротехнічних робіт і ринкової вартості посівного матеріалу (насіння).

Якщо шкода була нанесена безпосередньо перед збиранням врожаю або в його процесі, то проводиться лише остаточне оцінювання. Збирання врожаю з пошкоджених ділянок по закінченні

остаточного оцінювання виключає можливість повторного оцінювання у випадку подальшого збільшення збитку.

Під час остаточного оцінювання шкоди, нанесеної в сільськогосподарських угіддях, які потребують оранки, відшкодування розміру збитку визначається наступним чином:

1) у період до 15 квітня – в розмірі 25%;

2) у період від 16 квітня до 20 травня – в розмірі 40%;

3) у період від 21 травня до 10 червня – в розмірі 60%;

4) у період від 11 червня – в розмірі 85%.

Виплату відшкодування збитку здійснюють орендарем або управляючим мисливських угідь у тридцятиденний термін від дня складання протоколу остаточного оцінювання розміру збитку.

Не відшкодовуються збитки:

1) власникам пошкоджених лісових культур і сільськогосподарських посівів, які не зібрали урожай у термін менше 14 днів від закінчення періоду збору цієї культури, що визначається місцевими органами влади;

2) власникам пошкоджених лісових культур і сільськогосподарських посівів, які не провели дієвих заходів щодо захисту своїх ділянок від пошкоджень дикими тваринами;

3) за збитки, які перевищують вартість 100 кг жита в перерахунку на 1 гектар культури;

4) за збитки, нанесені пошкодженням скирд, копиць з сіном, що знаходяться безпосередньо поряд з лісом;

5) за збитки, які нанесені сільськогосподарським посівам, що вирощуються з грубим порушенням агротехнічних вимог.

Додаток 9

РЕЗОЛЮЦІЯ УЧАСНИКІВ КРУГЛОГО СТОЛУ «ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ТА РОЗВИТОК МИСЛИВСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ», ЯКИЙ ВІДБУВСЯ 13 ТРАВНЯ 2015 РОКУ У М.ЛЬВОВІ (http://www.fleg.org.ua/news/911)

Розглянувши закордонний та історичний досвід ведення мисливського господарства, учасники круглого столу запропонували своє бачення вирішення проблем державного регулювання та правозастосування, підвищення ефективності ведення мисливського господарства в Україні. Присутні на зібранні фахівці вважають, що зазначені пропозиції повинні бути враховані під час удосконалення (реформування) національної моделі ведення мисливського господарства та полювання в Україні, розробки законодавчої та іншої нормативно-правової документації.

Учасники круглого столу виходять з того, що *мисливське господарство* - це напрям екологічної діяльності у сфері природокористування, що здійснюється у природних умовах і спрямований на збереження середовища існування, біотичного різноманіття та генетичного фонду диких тварин, регулювання їх чисельності, охорону, розведення, збалансоване використання з метою відтворення та формування оптимальних популяцій мисливських тварин, як природного багатства та компонента екосистем, надання послуг мисливцям щодо полювання, розвитку стрілецько-мисливського спорту, собаківництва, сокільництва, відродження і примноження мисливських традицій – невід’ємної складової національної культурної спадщини.

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ, ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВЕДЕННЯ МИСЛИВСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА, НАПРАЦЬОВАНИХ НА КРУГЛОМУ СТОЛІ, З ВИКОРИСТАННЯМ ЗАКОРДОННОГО ТА ІСТОРИЧНОГО ДОСВІДУ

1. Організувати чітку вертикаль управління мисливської галузі шляхом створення Департаменту (управління) мисливського господарства до обов’язків якого віднести:

- розробку та подання на затвердження Кабінету Міністрів України Стратегії розвитку мисливського господарства;
- інвентаризацію мисливських угідь, створення банку даних про користувачів мисливських угідь; організацію роботи з упорядкування, збереження та поліпшення стану мисливських угідь;
- розгляд матеріалів та прийняття рішень про використання мисливських угідь і створенню мисливських господарств;
- затвердження правил державного обліку мисливських тварин, порядку та норм вилучення мисливських тварин, затвердження лімітів використання мисливської фауни, аналіз матеріалів з обліку об’єктів мисливської фауни
- видача дозволів на використання об’єктів мисливської фауни;
- науково-технічний нагляд сучасного ведення мисливського господарства та аудит мисливсько-господарської діяльності;
- здійснення державного контролю в галузі мисливського господарства;

- организацію зовнішньоекономічних зв'язків і міжнародного співробітництва у галузі мисливського господарства та полювання;
- встановлення відповідно до законодавства обмежень щодо використання державного мисливського фонду;
- встановлення порядку видачі посвідчень мисливця, розроблення та затвердження відповідних навчальних програм з питань мисливського господарства та полювання;
- організацію роботи по укладанню з користувачами мисливських угідь договорів про умови ведення мисливського господарства та здійсненню контролю за виконанням цих договорів;
- ведення державного кадастру мисливських тварин, що перебувають на території України;
- здійснення інших повноважень, визначених законами України.

2. Адаптувати мисливське законодавство України до вимог Європейського Союзу шляхом внесення відповідних змін до національного законодавства.

3. Забезпечити ефективний розвиток галузі шляхом перетворення мисливського господарства України у сучасну та рентабельну галузь природокористування на основі прийняття Концепції як стратегічної основи нового мисливського Закону. Створити необхідне законодавство (встановлення відповідної величини зборів і податків), яке б сприяло збільшенню інвестицій та вкладень у мисливське господарство, як громадськими об`єднаннями, так і приватними структурами.

4. Відзначити необхідність ухвалення нового закону України (або внесення змін до чинного) «Про мисливське господарство та полювання».

5. Вважати, що об'єктами ведення мисливського господарства є популяції мисливських видів тварин, що перебувають у стані природної волі або напіввільному (вольєрному, загінному) утриманні.

6. Забезпечити сталий розвиток галузі мисливства через виконання вимог статті 24 ЗУ «Про мисливське господарство та полювання» шляхом прийняття нормативно-правового акту для визначення механізму оплати за користування мисливськими угіддями, насамперед, використовуючи методику класифікації, типології та бонітування мисливських угідь.

7. Напрацювати механізм реалізації вимог ЗУ «Про тваринний світ» в частині відшкодування збитків, завданих мисливськими видами тварин сільськогосподарським виробникам: розробити нормативно-правовий акт для врегулювання питання відшкодування збитків, завданих мисливськими видами тварин сільськогосподарським виробникам. Можливо, через створення відповідного фонду, нарахування до якого здійснювати залежно від суб'єкта господарювання, на території якого трапилась потрава (50%), вартості впольованої дичини та продажу мисливського спорядження тощо (50%). При цьому слід відзначити, що сама пропозиція про відшкодування потрави тваринами носить проблемний характер. Адже спочатку потрібно чітко визначитись, кому належать тварини, які здійснили потраву, і тоді вже визначати суб'єкта здійснення відшкодування.

8. Посилити адміністративну та кримінальну відповідальність за порушення правил полювання.

9. Посилити персональну відповідальність користувача угідь за невиконання вимог законодавства.

10. Створити єдиний спеціалізований контролюючий орган за веденням мисливського господарства (в т.ч. на місцях, у районах) і усунення дублюючих функцій та повноважень інших контролюючих органів. Фінансування цього органу проводити за рахунок місцевих бюджетів.

11. Посилити ефективність правозастосування в мисливській галузі України правоохоронними та судовими органами країни, детально проаналізувавши та внісши зміни у відповідну практику їхньої

діяльності. Створити окремі структури у рамках відповідних відомств, які здійснюватимуть нагляд та менеджментський супровід зазначеного питання.

12. Змінити систему виявлення та притягнення порушників правил полювання до відповідальності, стимулюючи мисливську охорону економічними методами (найбільш зацікавленими в охороні мисливської фауни повинні стати суб'єкти господарювання). З іншого боку, розміри позовів за заподіяну шкоду мисливському господарству незаконним добуванням мисливських тварин і штрафів за незаконне полювання повинні бути в кілька разів (мінімум у 3) більшими ринкової вартості офіційного полювання.

13. Розробити положення про рівність прав працівників мисливського господарства будь-якої форми власності щодо виявлення та фіксування (складання протоколів) порушень правил полювання на закріпленій за ними території угідь.

14. Розробити механізми конфіскації зброї та транспорту порушників шляхом внесення відповідних змін до Кримінального кодексу України.

15. Розглянути необхідність створення окремої воєнізованої державної служби для боротьби з браконьєрством з наданням їй широких повноважень притаманним спеціальним підрозділам органів внутрішніх справ (на основі досвіду Польщі, Угорщини і т.п.).

16. Оптимізувати розміри та межі мисливських угідь відповідно до практики ведення мисливського господарства у країнах ЄС (природні межі, величина від 3 до 30 тис.га), що повинно певною мірою вирішити проблему низької доступності полювання для місцевого населення, що зумовлено малою чисельністю мисливських тварин, високою вартістю послуг і відсутністю належного рівня конкуренції у мисливському господарстві.

17. Підвищити роль місцевих громад у вирішенні питань з ведення мисливського господарства. Низові мисливські колективи повинні отримати статус юридичної особи з наданням їм у користування мисливських угідь (на основі досвіду Польщі, Словаччини, Угорщини).

18. Прийняти поправки у чинний ЗУ «Про мисливське господарство та полювання» щодо передачі компетенції надання у користування мисливських угідь та ліміту добування відповідного рівня регіональним адміністраціям.

19. Врахувати зарубіжний досвід щодо участі місцевих громад у процесі надання у користування мисливських угідь, ліміту добування тощо на їхній території.

20. Провести децентралізацію галузі в частині надання адміністративних послуг через передачу функції надання адміністративних послуг від державних органів виконавчої влади до органів місцевого самоврядування.

21. Зупинити зловживання, які відбуваються під час видачі відстрільних карток на право добування хутрової та пернатої дичини шляхом законодавчого забезпечення:

- виготовлення відстрільних карток виключно територіальними органами мисливського господарства;
- запровадження дієвого механізму обліку відстрільних карток.
- спрямування коштів від мисливських господарств за бланки ліцензій, податків, зборів на рахунки місцевих бюджетів. Розроблення чіткого та прозорого порядку використання цих коштів на рівні місцевих бюджетів.

22. Удосконалити систему комунікації між користувачами мисливських угідь та мисливцями, забезпечивши відкритий доступ до контактних даних про мисливські господарства в Україні (довідник, інтернет-сайт) для координації роботи та обміну досвідом.

23. Забезпечити на законодавчому рівні сприяння організації вольєрного розведення мисливських видів дичини для отримання максимального економічного ефекту.

24. Спростити процедуру визначення термінів полювання, надавши користувачам мисливських угідь право встановлювати визначені Законом терміни полювання.

25. Розробити заходи щодо розвитку іноземного мисливського туризму, мінімізуючи кількість бюрократичних процедур щодо питання прийому іноземних мисливців:

- надати право користувачу мисливських угідь самостійно, без посередників, приймати мисливців з-за кордону;

- усунути корупційну залежність користувачів від всякого роду дозволів інших відомств (дозвільна система МВС, ветслужба);

- спростити митні процедури щодо експорту/імпорту легально добутих трофеїв і мисливської зброї (надмірні та необґрунтовані вимоги щодо переліку документів при розмитненні), але з урахуванням вимог відповідних Директив ЄС (№91/477/ЄС і № 853/2004).

- впорядкувати та вдосконалити системи ліцензування для закордонних мисливців в Україні: оформлення ліцензії на трофеї, оренда місцевої зброї тощо.

26. Підвищити освітньо-кваліфікаційний рівень працівників мисливського господарства шляхом запровадження курсів підвищення кваліфікації чи короткотермінових навчань для єгерів та мисливствознавців мисливських господарств на базі науково-навчальних установ відповідного профілю.

27. Сприяти на державному рівні розвитку малого і середнього підприємництва у мисливському господарстві (створення агенцій з організації полювань та процесуального супроводу клієнтів, надання послуг у закупівлі, зберіганні та продажі м'яса, мисливських трофеїв тощо) задля створення ринку продукції та послуг мисливського господарства.

28. Встановити на законодавчому рівні або за допомогою нормативно-правових документів узгодження термінів рубки лісів з особливостями періоду розмноження (лактації, реву тощо) мисливських і червонокнижних видів диких тварин.

29. Забезпечити науковий супровід галузі мисливського господарства, фінансування якого забезпечити через створення спеціального фонду, який би поповнювався коштами користувачів мисливських угідь, державного та місцевих бюджетів. Здійснювати міжнародний обмін досвідом, особливо з державами - сусідами.

30. Сприяти збереженню біорізноманіття в екологічних системах, як одного з основних передумов збільшення чисельності популяцій мисливських тварин через видання відповідного розпорядження щодо створення і ведення кадастру тваринного світу на мисливських угіддях.

31. Переглянути та удосконалити національні нормативи щодо біотехнічних заходів.

32. Звернути увагу мисливським господарствам на важливість та необхідність ведення полювання із застосуванням біологічних засад керування популяціями мисливських тварин (селекційний відбір, формування оптимальної статевовікової структури з метою підвищення відсотка самців з високими трофейними якостями, особливості відстрілу тварин з оптимальними трофейними якостями) залежно від виду та рівня полювання. У зв'язку з цим, зобов'язати мисливські господарства проводити індивідуальні полювання на копитних тільки в присутності єгеря господарства та виконувати постріли тільки з його згоди.

33. Розробити систему ефективних заходів з профілактики захворювань мисливських тварин.

34. Оптимізувати систему статистичної звітності для проведення повного об’єктивного аналізу галузі:

- внести зміни в чинну статистичну форму, передбачивши групування користувачів мисливських угідь за формою власності, підпорядкуванням міністерствам, громадським мисливським організаціям тощо.

35. Дослідити вплив радіаційного забруднення на популяції мисливських видів тварин. Органам виконавчої влади забезпечити фінансування комплексу заходів з вивчення цього питання.

36. Уповноваженим органам державної влади вирішити проблему щодо заборони використання свинцевого дробу, запропонувавши зміни у відповідні Закони України.

37. Сприяти формуванню культури мисливства (підвищення культури полювання, виховання культурного мисливця, відродження етичних норм поведінки і ставлення до природи, запровадження системи підготовки мисливця), розвитку трофейної справи через організацію різного рівня тематичних фестивалів, виставок, зібрань тощо.

38. Оптимізувати організаційну структуру і роботу єгерської служби та мисливствознавців (підпорядкування, навантаження, рівень заробітної плати тощо).

39. Встановити жорстку відповідальність для господарюючих суб’єктів, виробнича діяльність яких може завдавати і завдає шкоди диким тваринам і середовищу їх існування, задля запобігання нанесення цієї шкоди. Встановити штрафи та обов'язкове відшкодування завданих збитків користувачам мисливських угідь.

40. Передбачити на законодавчому рівні можливість фінансування мисливського господарства з екологічних фондів, а також зі спеціальних фондів, що формуються з відрахувань з торгівлі мисливською зброєю, спорядженням тощо.

Про програму FLEG II (ENPI East)

Програма ФЛЕГ II (ЄІСП Схід) «Правозастосування й управління в лісовому секторі країн східного регіону дії Європейського інструменту сусідства та партнерства-2» покликана забезпечити підтримку в зміцненні систем управління в лісовому секторі країн-учасниць. На регіональному рівні Програма спрямована на поступ у реалізації Санкт-Петербурзької міністерської декларації 2005 року. На рівні країн Програма здійснює аналіз або перегляд лісової політики, правової бази й адміністративної структури лісового сектору; сприяє підвищенню рівня знань і зміцненню підтримки сталому управлінню лісами й удосконаленню систем управління в лісовому секторі, зокрема з урахуванням впливу відповідних вимог законодавства ЄС. На суб-національному (місцевому) рівні Програма приділяє багато уваги розробці, тестуванню й оцінці пілотних проектів сталого лісокористування з метою тиражування та обміну успішним досвідом. Країни-учасниці: Азербайджан, Вірменія, Білорусь, Грузія, Молдова, Росія й Україна. Програма фінансується Європейським Союзом.
http://www.enpi-fleg.org

Партнери проекту

ЄВРОПЕЙСЬКА КОМІСІЯ

Європейський союз є найбільшим у світі донором процесу офіційного сприяння розвитку. Europe Aid – генеральний директорат розвитку і співпраці Європейської комісії – розробляє Європейську політику розвитку і надає допомогу по всьому світу. Ця допомога надходить через ряд фінансових інструментів, при цьому особлива увага приділяється забезпеченню якості та ефективності допомоги, що надходить від Європейського союзу. У своїй активній участі у сфері розвитку ми прагнемо до утвердження принципів ефективного управління, зміцнення людського потенціалу та стимулювання економічного розвитку, а також до вирішення таких глобальних завдань як боротьба з голодом і збереження природних ресурсів.
http://ec.europa.eu/index_en.htm

СВІТОВИЙ БАНК

Група Світового банку – одне з найбільших у світі джерел знань та фінансування, які надаються 188 державам-членам. Акціонерами організацій, що входять до складу Групи Світового банку, є уряди держав-членів, що мають право ухвалення остаточних рішень в рамках цих організацій за усіма аспектами, включаючи питання стратегії, фінансування та членства. До Групи Світового банку входять п'ять тісно пов'язаних між собою організацій: Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР) та Міжнародна організація розвитку (МАР), які разом утворюють Світовий банк; Міжнародна фінансова корпорація (МФК); Багатостороннє агентство з інвестиційних гарантій (БАІГ) та Міжнародний центр врегулювання інвестиційних спорів (МЦВІС). Кожна організація грає певну роль у виконанні місії Групи Світового банку щодо викорінення крайньої бідності шляхом скорочення населення, яке живе менше ніж 1, 25 долара США на день, до рівня, що не перевищує 3%, й забезпечення загального процвітання за рахунок підвищення рівня доходів 40% найбідніших верств населення в кожній країні. Більш детальна інформація надана на сайтах:
http://www.worldbank.org http://www.ifc.org http://www.miga.org

МІЖНАРОДНИЙ СОЮЗ ОХОРОНИ ПРИРОДИ

Діяльність Міжнародного союзу охорони природи (МСОП/IUCN) спрямована на пошук оптимальних рішень найгостріших проблем охорони довкілля та розвитку. МСОП приділяє особливу увагу необхідності цінувати та охороняти природу, забезпечувати її ефективне та справедливе використання й розробляти базоване на збереженні природи вирішення таких глобальних проблем як зміна клімату, забезпечення продовольством та розвиток. МСОП надає підтримку науковим дослідженням, організує проекти на місцях в усьому світі й допомагає об'єднувати діяльність неурядових організацій, ООН та компаній з формування політики та розробки правових принципів та передових практик. МСОП – найстаріша і найбільша міжнародна екологічна організація в світі, що об'єднує понад 1200 урядових та неурядових структур і близько 11 тис. фахівців з 160 країн, що працюють на добровільній основі. Діяльність МСОП забезпечується роботою понад 1 тис. штатних співробітників більш ніж в 45 офісах і сотнями партнерських організацій державного, громадського та приватного секторів по всьому світу.
http://www.iucn.org

ВСЕСВІТНІЙ ФОНД ПРИРОДИ

Всесвітній фонд природи (WWF) – одна з найбільших у світі і найбільш авторитетних незалежних природоохоронних організацій, що об'єднує близько 5 млн. прихильників і має відділення більш ніж у 100 країнах. Місія WWF – у запобіганні дедалі глибшій деградації природного середовища планети і досягненні гармонії людини і природи, збереження біологічного розмаїття Землі та забезпеченні сталого використання відновлюваних природних ресурсів і зниженні рівня забруднення довкілля та марнотратного споживання.
www.panda.org